

VRLO TAJNO

ABECEDA PROMJENA

POLITIČKI PROGRAM SA
SMJERNICAMA ZA
KOMUNIKACIJU

PARLAMENTARNI IZBORI
2024.

SADRŽAJ

1. Uvod	2
2. Korištene tehnike ostvarenja utjecaja	16
3. Izlaznost kroz godine	23
4. Prilagodba komunikacije prema regijama i izbornim jedinicama	28
5. Rezultati oponenata 2020. u gradovima od posebnog interesa	31
5. Primjeri korištenja konfuzije u jeziku u svrhu stvaranja podjela	35
6. Ideološki zaokret stranke "Možemo"	44
7. Europsko istraživanje o vrednotama: Hrvatska 1999 - 2018.	46
8. Analiza programa ključnih oponenata kroz zastupljenost standardnih kategorija	58
9. Analiza programa ključnih oponenata: Ciljevi / prioriteti i rezultati na izborima 2020.	68
12. HDZ - Povratak (mladih) Hrvata iz dijaspore i prevencija novih iseljavanja	71
13. Prioriteti i mjere	76
14. 5 principa stranke s primjerima mjera	94
15. Vrijednosti i ponašanja lidera hrvatskog društva	102
16. Profil predsjednika stranke	103
17. Abeceda za promjene*	104
18. Preporuke za vizualnu komunikaciju	106

Napomena: *Modeli, spoznaje i program predstavljeni u nastavku temelje se na pretpostavci da ih stranka koja će ih provoditi neće koristiti u druge svrhe osim u svrhu ublažavanja patnje ljudi na prostorima na kojima će se isti primjenjivati.*

1. Uvod

Najveći izazov za rast Hrvatskog gospodarstva leži u nasušno potrebnim promjenama same strukture upravljanja tj. **upravljačkog sustava** Vlade RH. Višegodišnja nekonzistentna vladavina prava i visoka razina javne potrošnje produbile su problem klijentelizma i korupcije. Učestali skandali vezani uz korupciju i kompromitirajuće malverzacije najviših državnih dužnosnika rezultirali su s poraznom razinom povjerenja građana prema državnim institucijama i političarima koja je među najnižima u EU. Klijentelizam na žalost prožima cijelo društvo, a posebno je očito u obrascu zapošljavanja u javnoj upravi i teritorijalnom ustroju zemlje koji je fragmentiran prema imperativu političke elite. Vidljivo je ono i u načinu planiranja i provođenja socijalnih izdataka bez transparentnog prezentiranja formule dodjele građanima.

Također, imamo i **probleme negativne selekcije** u političkim krugovima, te loše stanje unutarstranačke demokracije. Politička moć pretjerano je centralizirana u užoj izvršnoj vlasti uz slabu koordinaciju s resornim ministarstvima. Bolji mehanizmi odgovornosti, veća transparentnost i samostalnost nadzornih institucija su elementi koje želimo vidjeti u većoj mjeri u upravljačkim strukturama vlasti.

Premda je **dvije trećine građana** nezadovoljno upravljanjem državom, to je nezadovoljstvo (pre)tiho i nije se do sada manifestiralo u snažnu oporbenu stranku koja bi ponudila bolju alternativu. Ovakvo stanje koje traje već desetljećima frustrira birače koji se sve manje odazivaju na izbore. Frustracija je za nemali broj ljudi tolika da se odlučuju iseliti iz zemlje čime se dodatno podriva ekonomska dinamika i održivost društvenih sustava.

Nacionalni plan otpornosti i oporavka i Nacionalna razvojna strategija nisu detektirali ukorijenjene patologije korupcije i klijentelizma kao ključne prepreke gospodarskom napretku i političkom razvoju. Unatoč određenim pomacima u kontekstu uvođenja novih politika i programa, i dalje dominiraju kratkoročni politički interesi. Strateški projekti i odluke još uvijek prečesto egzistiraju samo na papiru i donose se reda radi bez stvarne političke podrške. Također, u brojnim slučajevima strategije su nedovoljno konkretne, nedosljedne i bez preciznih odgovornosti i ovlasti koje bi garantirale discipliniranu provedbu. Dobar primjer za to je Nacionalna strategija razvoja do 2030. koju je

Hrvatski sabor je 5. veljače 2021. konačno usvojio. Predstavljajući strategiju u Saboru, Plenković je naglasio da je ona usmjerena na četiri razvojna stupa: održivo gospodarstvo i društvo, jačanje otpornost na krize, zelena i digitalna tranzicija te uravnotežen regionalni razvoj. U usvojenom dokumentu nisu, međutim, jasno navedeni rokovi, odgovornosti, kontrolni mehanizmi i svi neophodni resursi koji će osigurati predvidljivo dosezanje definiranih ciljeva.

Međuministarska koordinacija ostaje i dalje velik izazov učinkovitog funkcioniranja Vlade. Ministarstva imaju priličnu slobodu u pretvaranju vladinih prioriteta u zakonodavstvo, ali ne postoji precizna i stabilna shema arbitraže koja bi Uredu premijera dala formalnu ulogu u rješavanju međuministarskih razlika. Budući da Služba za javnu politiku i potporu premijeru nema kapacitet za procjenu politika resornih ministarstava, konzultacije između resornih ministarstava i Ureda premijera su prilično formalne, a usredotočuju se samo na tehnička pitanja i pitanja nacрта. Poslovnik hrvatske vlade predviđa različite vrste kabinetskih odbora i dodjeljuje im glavnu ulogu u koordinaciji politike. Premijer i potpredsjednici vlade čine uži kabinet. Uslijed nedostatne koordinacije među ministarstvima, neriješene se teme prosljeđuju dalje, a vrlo se rijetko uključuju radne skupine iz drugih ministarstava u izradi prijedloga. Rokovi za očitovanje drugih ministarstava često su prekratki, kapaciteti za očitovanje ponekad nedostatni, a komentari drugih ministarstava često se ne shvaćaju ozbiljno. Osim toga, ne postoje jasni kriteriji o tome kada je potrebno formirati višesektorske radne skupine za određene prijedloge politika.

Digitalizacija javne uprave je neosporan cilj Vlade, ali ne ide baš tako glatko. Hrvatska vlada osnovala je Središnji državni ured za razvoj digitalnog društva još 2016. Jedna od osnovnih zadaća Ureda bila je **objediniti postojećih 28 različitih strategija digitalizacije** u krovnu strategiju koja omogućuje sufinanciranje inicijativa iz Sredstva EU u višegodišnjem financijskom okviru EU za godine 2021. – 2027. Neosporno je, međutim, da fragmentacija, organizacijski silosi i birokracija i dalje koče integraciju digitalnih tehnologija u Vladi.

Sukladno navedenom, ustrojstvo hrvatske Vlade uglavnom daje slabe poticaje ministrima da provode program Vlade. Situacija se nije bitno promijenila tijekom zadnja dva mandata. Uslijed centraliziranosti odlučivanja,

ministarstva često ne mogu preuzeti potpunu odgovornost za provedbu vladinih politika što cijeli proces čini sporim i fluidnim u kontekstu jasnih odgovornosti.

Eklatantan primjer neučinkovitost u provedbi vidljiv je u obnovi zgrada oštećenih u potresima koji su pogodili Hrvatsku 2020. godine. Zakon o obnovi zgrada oštećenih u potresu u Zagrebu donesen je unatoč brojnim upozorenjima arhitektonske struke i građevinskih inženjera o rizicima provedbe. **Zbog toga je godinu dana kasnije, u listopadu 2021., zakon izmijenjen,** no obnova je i dalje bila vrlo spora. Dokaz je to da loša organizacija ministarstava komplicira provedbu i donošenje odluka.

U mnogim slučajevima “nedostaje još jedan papir” ili dokument skuplja prašinu mjesecima u ladici. **Primjerice, trebalo je šest mjeseci da se ukine odredba koja zahtijeva javni financijski i tehnički nadzor nad građevinskim projektima koji se financiraju putem mehanizama javne nabave.** Premda je to uvjet koji se mora ispuniti prije osiguranja sredstva za obnovu, nigdje se nije dalo pročitati da je ta kontrola potrebna. Suvišne i netransparentne procedure koje su same sebi svrha (pre)često su prisutne u agencijama i ministarstvima i usporavaju provedbu politika. Dostupan online popis izvršnih agencija Vlade i godišnjih izvještaja sigurno bi pomogao u praćenju njihovih promjena i načinu na koje su strukturirane te u kojoj mjeri dostižu rezultate.

U Hrvatskoj se još uvijek ne provode nacionalni kvalitativni standardi za javne usluge. **Suvremeni sustavi za poboljšanje kvalitete usluga kao što su ISO, EFQM ili slični standardi javnog upravljanja nisu implementirani u hrvatski javni sektor.** Prema tome, produktivnost, učinkovitost i kvaliteta jedinica lokalne samouprave se ne mjere sustavno, a proračuni lokalne samouprave trenutno se prate samo na temelju ekonomske namjene potrošnje lokalne samouprave, a ne na temelju njezinih rezultata. Tome treba konačno stati na kraj. **Ne postoji čak ni katalog usluga** koje bi jedinice lokalne i regionalne samouprave (općine, gradovi, države) trebale pružati lokalnoj zajednici. **Uvođenje sustava ocjenjivanja i vrednovanja kvalitete usluga (rada) javne administracije od strane korisnika (privatni sektor) na kvartalnoj razini, te s time povezan sustav nagrađivanja i sankcioniranja je nešto što će biti jedan od prioriteta.** Nedostatak jasnih nacionalnih standarda posebno se osjeća u području socijalne politike.

Osiguravanje nepristrane primjene zakona i propisa od strane tijela javne uprave neovisno o političkim, gospodarskim ili društvenim interesima obveznika propisa dodatan je problem Hrvatske. **Temeljni razlozi leže u postojanju interesnih skupina koje uživaju snažnu zaštitu kroz politički patronat, te u koruptivnim tendencijama dijela ulične birokracije koja se bavi provedbom propisa** (tj. inspekcija, porezna uprava, zemljišnoknjižna uprava itd.) Politizacija državne službe i slabe strukture upravljanja doveli su do osnaživanja institucija klijentelizma i regulatornog zarobljavanja.

Ukoliko se sva gore navedena pitanja ne podignu na razinu najvišeg političkog prioriteta, ispunjenje ciljeva zagovaranih u oba ključna nacionalna razvojna dokumenta nije izgledno. Postojanost inertnosti politike bila je vidljiva tijekom zadnje tri godine nakon COVID 19 pandemije, a najjasnije se vidi u lošem stanju zdravstvenog sustava. **Reforma ovog sustava najavljivana je nekoliko puta**, ali osim sporadičnih financijskih injekcija koje su poput bacanja soli u more, nije bilo pomaka. Nejasno je zašto je tome tako jer je trenutno idealno vrijeme za reforme jer bi sve reformske aktivnosti bile poduprte velikim iznosima novca koji bi pritekali i iz programa NextGenerationEU (NGEU) i iz redovitog proračuna EU-a.

Osim gore navedenih izazova, koji su prije svega domaćeg političkog podrijetla, postoje neki dodatni izazovi, kao što je tempo zelene tranzicije i val inflacije koji i dalje perzistira. Potonji problem može, ali i ne mora biti prolazne prirode, ali **zeleni prijelaz i nedostatak kvalificiranih radnika** predstavljat će glavna područja dugoročnih prijetnji i prilika.

Hrvatsko gospodarstvo općenito je izdržalo test recesije izazvane COVID-19. Međutim, relativno povoljna statistika o zapošljavanju i rastu u 2021. i 2022. ima više veze s odlukom vlade da ponudi programe godišnjeg odmora tijekom 2020., kao i da uvede jedan od najblažih epidemioloških mjera u Europi. **Nije bilo temeljnog restrukturiranja načina na koji funkcioniraju tržišta proizvoda, socijalna zaštita, kolektivno pregovaranje ili financijski sektor.** Pogled na unutarnju strukturu BDP-a i relativni doprinos realnoj stopi rasta pokazuju da je osobna potrošnja bila najvažniji čimbenik

pokretanja gospodarstva tijekom 2021. i 2022. godine. Jedan od najvećih izazova u nadolazećim godinama bit će kako produktivno potrošiti velike svote novca koji dolaze iz programa NextGenerationEU (NGEU) i proračuna EU-a.

Poduzeća u državnom vlasništvu ostaju i dalje neefikasna, prenapuhana i nereformirana. Ne postoji jasna strategija ili skup ključnih pokazatelja uspješnosti za upravljanje imovinom u državnom vlasništvu. Štoviše, rezultat Hrvatske u provedbi preporuka za pojedinu zemlju (CSR) koje je izdala Europska komisija prije početka globalne pandemije pokazuje nedostatak političke predanosti strukturnim reformama.

Postoji realan rizik da će rekordan priljev novca oslabiti internu spremnost za poduzimanje dugo očekivanih reformi u zdravstvenom, obrazovnom i mirovinskom sustavu ili podizanja niske stope produktivnosti. S druge strane, ovo je povijesna prilika da se potakne ekonomska konvergencija i smanji jaz u razvoju. **U 2020. Hrvatska je imala treći najniži BDP po stanovniku u EU-27, sa samo 64% prosječnog BDP-a po stanovniku EU-27.**

World Bank ljestvica *Doing Business* postavila je Hrvatsku na 51. mjesto od ukupno 190 mjesta. Od ključne problematike izdvojeno je **150. mjesto u rješavanju građevinskih dozvola**, 104. mjesto u dobivanju kredita i 114. mjesto u pokretanju poslovanja.

U prilog navedenom ukazuju i istraživanja stavova ključnih poslovnih dionika u privatnom sektoru Hrvatske gdje je identificiran problem sporosti i kompleksnosti reakcije sustava za pripremu investicija, zakonski okvir i provedba na terenu te smanjenje isplativosti smještaja visoke dodane vrijednosti. **The Travel & Tourism Competitiveness Report 2019. godine pozicionira Hrvatsku na 123. od ukupno 140 mjesta u domeni kvalitete poslovnog okruženja.** Unutar navedene ljestvice istaknuta je problematika utjecaja poreznog sustava na poticanje investicija (122. mjesto) i **učinkovitost okvira za rješavanje sporova (139. mjesto).**

A. Tržište rada

Krajem 2022. Hrvatska je imala stopu nezaposlenosti od 7%, što je nešto više od prosjeka u EU-27, ali niže od prosjeka u eurozoni. S negativne strane, **stopa nezaposlenosti među mladima (mlađima od 25 godina) bila je znatno viša i iznosila je 20%, u usporedbi sa stopom od 15,9% u cijeloj EU**. Ovo je primjer postojanosti dvostrukog tržišta rada s nepovoljnim izgledima za najmanje kvalificirane ili najmanje zaštićene zaposlenike. Najoštrij kontrast između insajdera tržišta rada i outsajdera tržišta rada uočen je u pogledu zapošljavanja u javnom naspram privatnog sektora. Poslovi u javnom sektoru nude veću sigurnost i, premda imaju manju uzlaznu putanju, financijski su korektni u odnosu na privatni sektor. Nadalje, nepostojanje bilo kakvih kriterija za procjenu uspješnosti javnih službenika omogućuje i podržava prilično neučinkovitu i neodgovarajuću javnu upravu.

Problem nezaposlenosti postupno se pretvorio u problem nedostatka radne snage, čemu pridonosi i činjenica da **Hrvatska i dalje ima jednu od najnižih stopa zaposlenosti u EU od 63,6%**. Lošije stoje samo Grčka, Italija, Španjolska i Bugarska. Stopa sudjelovanja odraslih u obrazovanju i osposobljavanju među najnižima je u EU-u i iznosila je samo 3,2% u 2020. Stope među mladima također su niske. U slučaju mladih ljudi, širenje aktivnih programa tržišta rada dovelo je do zanemarivanja drugih načina ulaska na tržište rada, poput pripravništva i naukovanja. Dodatni faktor koji smanjuje ponudu kvalificirane radne snage je **vrlo niska stopa zaposlenosti osoba u dobi od 50 do 74 godine**. U Hrvatskoj je stopa zaposlenosti u ovoj skupini svega 36,1% (u odnosu na prosjek EU od 47,1%).

B. Porezni sustav

Unatoč recentnim potezima Vlade i smanjenja poreza na dohodak i pravna lica, **porezni prihodi kao postotak BDP-a i dalje su iznosili iznad 37% u 2022.**, što je **druga najviša takva stopa među postsocijalističkim državama članicama EU-a**. U isto vrijeme, **Hrvatska je bila treća najsiromašnija država članica EU**, što je činjenica koja poziva na uvođenje konkurentnijeg poreznog sustava kako bi se potaknula njezina ekonomska konvergencija.

Neadekvatna funkcionalnost poreznog sustava Hrvatske reflektira se prvenstveno kroz slijedeće:

- nekonkurentna porezna opterećenost države;
- konfuzne i nedovoljno poticajne porezne olaksice i razna rasterećanja;
- nepredvidivost u promjenama poreznih propisa i sukladna poslovna neizvjesnost.

Navedeni problemi uzrokovali su usporavanje gospodarskog napretka zemlje te stagnaciju razvoja poduzetničke klime čime je došlo do gubitka kako domaćih tako i stranih investicija. Jasno je onda da **porezi koji se prikupljaju u fiskalnu blagajnu odlaze prvenstveno na servisiranje tromog i neučinkovitog sustava**, što ne ostavlja puno manevarskog prostora za osnaživanje gospodarstva i ekonomskih kapaciteta samih poreznih obveznika koji čine potporne stupove države.

Sustav poreza na dohodak je umjereno progresivan i služi cilju porezne pravednosti. **Gotovo 50% radnika ne plaća porez na dohodak** zbog postojećih izuzeća i osobnih odbitaka. U tom pogledu porez na dohodak igra prilično ograničenu ulogu u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti. Jedino održivo rješenje je potaknuti relativno niske razine rasta produktivnosti u državi kao temeljni čimbenik koji pokreće veće prihode i životni standard, što bi zauzvrat moglo proširiti poreznu osnovicu. Nema puno prostora za rebalans postojeće porezne strukture s poreza na dohodak na poreze na potrošnju s obzirom na to da **Hrvatska već ima drugi najveći udio prihoda od PDV-a u BDP-u među članicama EU**.

Nadalje, u Hrvatskoj nema poreza na nekretnine, a država ima drugu najvišu stopu posjedovanja nekretnina u EU. Mnogi ljudi posjeduju dvije ili čak više stambenih jedinica. Stoga bi ova vrsta poreza, ako se uvede ispravno i po umjerenim stopama, mogla prednjačiti doprinosom u kontekstu smanjenja poreza na dohodak, što bi bio vrlo koristan ishod u svjetlu činjenice da se Hrvatska suočava s hitnom potrebom da zadrži i/ili privuče radnike. Dodatni porezi mogu samo u ograničenoj mjeri osigurati fiskalnu održivost. Stoga će pažljivo kontroliranje državnih troškova u skladu s potencijalnom stopom rasta plus proširenje porezne osnovice biti od iznimne važnosti.

U 2020. ekološki porezi činili su 3,28% BDP-a u usporedbi s prosjekom EU-27 od 2,24%. Benzin, dizel, loživo ulje, prirodni plin, ugljen, električna energija i ugljični dioksid (CO₂) podliježu oporezivanju. Vlasnici motornih vozila plaćaju porez na prijevoz, a postoji i jednokratni porez na uvoz/prodaju opreme. Nema puno prostora za proširenje ove kategorije poreza kako bi se pomoglo zelenoj tranziciji ako kreatori politika žele osigurati gospodarsku konkurentnost i izbjeći pad životnog standarda. Međutim, postoji jedna vrsta ekološkog poreza koja još uopće nije korištena u Hrvatskoj, a to je **porez na odlagalište za poboljšanje prikupljanja i gospodarenja otpadom**. Hrvatska je jedna od rijetkih članica EU bez takvog poreza u alatu svoje politike i treba ga uvesti na razini prosjeka EU 10. Bez takve intervencije, Hrvatska će nastaviti zaostajati u gospodarenju otpadom.

C. Istraživanje, razvoj i infrastruktura

Hrvatskoj nedostaje koherentan i integriran okvir politike za formuliranje, provedbu i evaluaciju politike u domeni istraživanja i razvoja (I&D). Općenito, većina poduzeća u zemlji ima nizak tehnološki kapacitet za podršku inovacijama, a mehanizmi za prijenos tehnologije su neadekvatni. **Od 2008. indeks Svjetske banke koji mjeri suradnju sveučilišta i industrije u istraživanju i razvoju pokazuje stalan pad. U tom području Hrvatska je najlošija među usporedivim članicama.** S pozitivne strane, postoje novonastale tvrtke za ICT i elektromobilnost s globalnom prisutnošću i aspiracijama, no njihov je uspjeh više rezultat individualnog talenta i vizije, a ne sustavne potpore države. Takve primjere Vlada treba na vrijeme prepoznati kako bi potaknula prelijevanja pozitivnih učinaka na druge dionike, posebno na vlastite kreatore politika.

Ukupna bruto domaća potrošnja za istraživanje i razvoj porasla je s 0,74% BDP-a u 2010. na 1,27% u 2020., no to je prvenstveno posljedica pada vrijednosti nazivnika. Međutim, unatoč ozbiljnoj recesiji 2020., apsolutna brojka posvećena istraživanju i razvoju porasla je na 626 milijuna eura. Bio je to 18. najveći takav udio u BDP-u u EU. Visoko obrazovanje, poslovni i državni sektor povećali su svoju potrošnju na istraživanje i razvoj, međutim to je i dalje nedovoljno za ozbiljniji iskorak. Program NGEU i fondovi VFO-a 2021. – 2027. nude neviđen potencijal za poticanje inovacijske agende i poticanje daljnje digitalizacije. U tom smislu, financijska ograničenja više neće predstavljati prihvatljivo pokriće za lošu

izvedbu ili nastavak statusa quo. S druge strane, potencijalna uska grla nalaze se u **pretjeranoj birokratizaciji procesa inovacija** (npr. javni natječaji) i nedostatku koordinacije politika među ključnim dionicima.

Što se tiče broja patentnih prijava Europskom patentnom uredu (EPO), Hrvatska stoji loše u usporedbi s ostalim zemljama EU-27 premda je poboljšala svoje rezultate. Primjerice, u 2018. Hrvatska je EPU-u prijavila 14 patenata, dok je u 2020. uspjela dobiti rekordna 22 patenta. Konačno, prema EU Innovation Scoreboardu, Hrvatska je 2021. godine kategorizirana kao "inovator u nastajanju", pokazujući blagi uzlazni trend u posljednjih nekoliko godina.

D. Zdravstvo

Većina zdravstvenih usluga u Hrvatskoj pruža država i dio su sustava socijalnog zdravstvenog osiguranja. Doprinosi poslodavaca i zaposlenika, plus neka sredstva iz javnog proračuna, čine 85% ukupne potrošnje na zdravstvo, **ostavljajući samo 15% tržišnim modelima i privatnoj potrošnji**. Sve starije stanovništvo i niska stopa zaposlenosti pridonose skupno kontinuiranom financijskom deficitu unutar sustava. S druge strane, sustav je široko uključiv, no pacijenti su se često našli na dugim listama čekanja za liječenje i preglede i prije pandemije.

U tom pogledu hrvatski zdravstveni sustav predstavlja jednu od najvećih tempiranih bombi s obzirom na dugoročnu fiskalnu održivost i socijalnu koheziju. Nepodmireni dug zdravstvenog sustava (pretežito prema veledrogerijama) iznosi preko 600 milijuna eura, te raste po stopi od preko 37 milijuna eura mjesečno. Teško stanje u hrvatskom zdravstvenom sustavu i dalje traje usprkos opetovanim financijskim injekcijama Ministarstva financija. **Nadalje, od ulaska u Europsku uniju 2013. godine broj liječnika i drugih medicinskih djelatnika koji napuštaju Hrvatsku poprima alarmantne razmjere.**

Bez ikakve smislene reforme prije svega na rashodovnoj, a onda i na prihodovnoj strani proračuna, sustav će povremeno lutati iz jedne krize u drugu, prebacujući stalno rastuće fiskalne troškove na buduće porezne obveznike. Nadalje, postoji značajan rizik od budućih bojkota dobavljača, kao što je onaj iz travnja 2021., kada su veledrogerije

obustavile isporuke lijekova i lijekova državnim bolnicama kao dio svoje strategije pregovaranja s vladom. Dobavljači su nastojali naplatiti nepodmirena dugovanja i skratiti prosječno dospelje dugova s ogromnih 210 na 180 dana.

Dosadašnji pokušaji reformi gotovo sigurno neće uspjeti uvesti najpotrebnije reforme zbog protivljenja mnogih stečenih interesa kao što su bolnice, udruge koje zastupaju medicinsko osoblje, privatni dobavljači medicinske opreme i tako dalje. Stranačko pokroviteljstvo često se može uočiti u načinu formiranja upravnih vijeća bolnica i njihovom utjecaju na imenovanje ravnatelja bolnica. Upravna vijeća su nesrazmjerno popunjena predstavnicima županijskih i gradskih poglavarstva. **Politika često ima prednost nad kompetencijom i koherentnim planiranjem.**

Hrvatski zdravstveni sustav suočen je s ozbiljnim izazovima također uslijed nedostatka koordinacije između menadžera i liječnika. Uloga politike u imenovanju ravnatelja bolnica previše je diskrecijska, a ravnatelji često nemaju jasan mandat za upravljanje svojim ustanovama. **Dodatno, ne postoji koherentan skup kriterija za ocjenjivanje njihove učinkovitosti, niti planovi za razvoj takvih kriterija, niti sustav nadzora i kontrolinga adekvatnosti samih kriterija.** Zbog toga je upravljanje zdravstvenim sustavom ranjivo na stranačko pokroviteljstvo. Takve prakse slabe uključivost i ravnopravan pristup. Naposljetku, sustav je previše fragmentiran i ne ostvaruje ekonomiju razmjera u javnoj nabavi.

Na pristup medicinskoj skrbi nepovoljno utječu regionalne varijacije u rasponu pružene skrbi i kvaliteta usluga pati od slabe organizacije, nedostatka digitalizacije i neadekvatnog praćenja ishoda liječenja. **Očekivano zdravo trajanje života iznosi 68,6 godina, što je jedna od najnižih takvih razina u EU, dok je životni vijek 76,4 godina što nas svrstava na 30 mjesto u Europi. Nažalost, Hrvatska ima jednu od najvećih stopa pretilosti, najveću konzumaciju alkohola po glavi stanovnika i najveći udio pušača u populaciji.**

Kad se sve uzme u obzir, nije iznenađujuće da je u Hrvatskoj 2018. godine zabilježen 371 smrtni slučaj na 100.000 stanovnika od bolesti koje su se mogle liječiti i spriječiti, kao i od stanja koja su se mogla izbjeći bilo boljom zdravstvenom zaštitom i/ili boljim javnozdravstvenim intervencijama. Ova brojka svrstava Hrvatsku na 20. mjesto u EU.

E. Okoliš

U području vodnoga gospodarstva potrebna su znatna ulaganja u javnu vodoopskrbnu mrežu, sustave odvodnje i sustave pročišćavanja otpadnih voda. **U glavnom gradu Zagrebu stalno dolazi do curenja zbog lošeg stanja vodovodnih cijevi.** Stopa recikliranja komunalnog otpada porasla je s 14,9% u EU-u 2013. na 34,3% u 2020. Međutim, Hrvatska ima i dalje jedno od najlošijih rezultata u EU-u. Ključni razlog ovakvog stanja nalazi se u neučinkovitoj birokraciji, nedostatku bilo kakve koherentne strategije ili koordinacije politike, teritorijalnoj rascjepkanosti koja je ometala postizanje ekonomije obujma za komunalna poduzeća, nedostatku financijskih poticaja povezanih s određenim prekretnicama i loše urbanističko planiranje.

Emisije CO₂ po stanovniku u Hrvatskoj dosegule su svoj vrhunac od 5,7 tona godišnje 2007., a pale su na nešto iznad 4 tona 2022. Dodatno, energetska intenzitet (koliko energije zemlja koristi po jedinici BDP-a) je u stalnom padu, s 1,91 kWh 1993. na 1 kWh u 2016. Onečišćenje okoliša je smanjeno. No, onečišćenje zraka povremeno se pojavljuje kao značajan lokalni problem, posebice u Zagrebu.

Podaci Eurostata za 2018. pokazuju da je udio energije iz obnovljivih izvora u prometu manji od 4%. Samo su Grčka, Estonija i Cipar pokazale lošiji učinak. Stoga je elektromobilnost u Hrvatskoj vrlo ograničena. Hrvatska se nalazi u sredini ljestvice EU-27 po broju električnih punionica na 100 kilometara (2,3 u 2020.). S druge strane, Hrvatska ima manje impresivan rezultat u odnosu na tržišni udio električnih vozila (1,9% u 2020.). U ovom području Hrvatska ima puno prostora za napredak, privlačenje novih investicija i otvaranje novih radnih mjesta.

Spremnost hrvatskih poduzeća da prihvate prilike koje proizlaze iz zelene tranzicije ocijenjena je slabom ocjenom koja pokazuje da više od 60% poduzeća ne doživljava zelenu tranziciju kao priliku. Najveće prepreke zelenoj tranziciji identificirane su u područjima financiranja, često kontradiktornom i složenom zakonodavnom okviru zemlje, kao i sporoj javnoj upravi koja ne reagira.

Hrvatska ima priliku da kroz transformacijske programe istraživanja i razvoja kreira svoju prepoznatljivost kao lidera u dostizanju ciljeva vezanih uz klimatske promjene. U tom smislu namjenska sredstva za tehnološke i znanstvene inovacije uključiti će: bioekonomiju, sekvestraciju mora, zeleni vodik, tehnologiju valova, razvoj plutajućih vjetro turбина, a u poljoprivredi za poboljšanje programa uzgoja, aditiva hrane za smanjenje biogenog metana, agrošumarstva, paludikulture i upravljanja hranjivim tvarima. **Mobilizirat ćemo sva dostupna znanja i resurse za prepoznavanje i financiranje svježih i disruptivnih ideja.**

F. Turizam

Unatoč činjenici da ukupna konkurentnost turizma Hrvatske lagano raste u 2019. godini (27. mjesto na ljestvici) u odnosu na 2015. (33. mjesto na ljestvici) prema Travel & Tourism Competitiveness Report, konkurentnost ljudskih potencijala i tržišta rada je u padu. **Problem je evidentan u slaboj obuci zaposlenika, nedostatku kvalificiranih zaposlenika, lošoj praksi zapošljavanja, niskoj plaći i produktivnosti rada, te nefleksibilnom tržištu rada po pitanju zapošljavanja stranaca.**

Prema stavovima i potrošnji turista u Hrvatskoj TOMAS istraživanja 2019., more i priroda su primarni motiv dolaska u Hrvatsku. Specifično, more iznosi 86% motivacije turista, a priroda iznosi 58%. Tradicija, blizina emitivnih tržišta, pogodna klima, cestovna povezanost, raznovrsnost kulturnih i prirodnih resursa omogućuju smanjenje vremenske i prostorne neusklađenosti turističkih aktivnosti.

Hrvatska turistička prepoznatljivost temelji se na lijepoj prirodi, raznovrsnim aktivnostima, sigurnosti destinacije, dostupnosti i pristupačnosti za obitelji. Visoka vrijednost za novac, avanturistički turizam, sportski turizam, vjerski turizam, zdravstveni turizam i/ili eko turizam u manjoj su mjeri eksploatirani premda posjeduju značajne potencijale. Hrvatsku i dalje prati percepcija jeftine destinacije što je jedan od prioritetnih izazova kojeg valja mijenjati. U kontekstu brendinga destinacije, izniman potencijal ostaje neiskorišten u tematskom autohtonom brendingu svakog hrvatskog otoka i grada.

Primjerica, lavanda ostavlja otoku Hvaru neispričanu priču kao i brački kamen otoku Braču. Malo tko zna da je Michelangelo brački kamen ugrađivao u Sistinsku kapelu.

Hrvatski turizam i dalje karakterizira masovnost i niska dodana vrijednost. Imamo i nisku prosječnu potrošnju po gostu što je u velikoj mjeri rezultat premalog udjela smještaja od 4 i posebno 5 zvjezdica te velikog udjela nisko kvalitetnog privatnog smještaja.

Stoga se kao jedan od prioriteta nameće očuvanje i zaštita autohtone prirodne i kulturne baštine te investiranje u preciznu razradu i razvoj brenda pojedine destinacije što je preduvjet razvoja premium dodane vrijednosti i povećanja prosječne potrošnje gosta.

Administrativne prepreke jedan su od čimbenika koji utječu na poduzetničku klimu i jedan od pokazatelja na ljestvici *Doing business*. Unaprjeđenje poslovnih i investicijskih uvjeta obuhvatiti će provedbu otklanjanja administrativnih opterećenja turističkih projekata više dodane vrijednost. Implementacija e-usluga i sustava poslovne inteligencije poduzetnicima će omogućiti analitičke mogućnosti neophodne za razvoj premium i održivog turizma.

G. Obrazovanje i školstvo

Ubrzana tranzicija na digitalno i zeleno gospodarstvo zahtjeva iznimna ulaganja u ljudski kapital kako bi se poduprli i gospodarski i socijalni programi. Obrazovanje i kontinuiran razvoj ciljanih kompetencija preduvjet su za osobni, građanski i profesionalni razvoj, socijalnu koheziju, gospodarski rast i inovacije te temelj za održiviju budućnost.

Povećanje niske produktivnosti zahtijeva značajno investiranje u znanje i vještine novoga doba. To možemo ostvariti ciljanom reformom formalnog obrazovanja i neformalnih modernih programa razvoja vještina za starije i radno neaktivno stanovništvo.

Prema indeksu ljudskog kapitala Svjetske banke za 2020. godinu Hrvatska se nalazi na 31. mjestu od 174 države. Taj indeks pokazuje da će danas rođeno dijete u Hrvatskoj nakon završenog obrazovanja dosegnuti 71% svoje

maksimalne produktivnosti. Iako nas ova pozicija upućuje da smo bolji od značajnog dijela usporedivih država srednje i istočne Europe, neosporno postoji prostor poboljšanja znanja i vještina u većem skladu s potrebama gospodarstva rastućih industrija i industrija u nastajanju.

Strategija razvoja obrazovanja do 2027. i reformski procesi nedovoljno ambiciozno i nedovoljno brzo zahvaćaju problematiku obrazovanja ciljajući doseganje prosjeka EU u većini kategorija. Temeljni problem leži u sustavu kvalitete, kriterijima vrednovanja kvalitete i nadzoru kvalitete poučavanja. Nepostojanje dugoročne strategije trajnoga profesionalnog razvoja i neusklađenost sustava inicijalnog obrazovanja učitelja, pripravnništva i stručnog usavršavanja, kao i nedostatna uključenost sveučilišta u programe stručnog usavršavanja, prva su prepreka u poboljšanju kvalitete i učinkovitosti. Manjak koordinacije između agencija za provedbu i kontrolu stručnog usavršavanja učitelja onemogućuju sustavnu analizu potreba i dugoročno planiranje profesionalnog razvoja na individualnoj razini i razini ustanova.

Prema tome, prisutni su ozbiljni nedostaci u sustavu vrednovanja i dizanja ciljanih kompetencija i motivacije učitelja kao i u mogućnostima njihova napredovanja. Tehničke, informatičke, metodološke i pedagoške kompetencije nastavnika i dalje nisu usklađene sa sadašnjim i poglavito budućim zahtjevima i praksama na tržištu rada. Osim knjiškog znanja, učitelji moraju znati prenijeti učenicima i studentima primjenjivo znanje. Ako promotrimo pokazatelje koji pokazuju razinu usklađenosti obrazovnog sustava s potrebama tržišta rada, vidljivo je da još uvijek postoji velika neusklađenost ponude i potražnje. Poboljšanje kvalitete sustava mentorstva tijekom pripravnništva, usklađivanje usavršavanja s modernim kompetencijskim standardima te provedba sustava licenciranja preduvjeti su za poboljšanje kvalitete i učinkovitosti rada učitelja.

Recentni pokazatelji ukazuju kako je **stopa zaposlenosti osoba u dobi od 20. do 34. godine** koje su nedavno završile strukovno obrazovanje i osposobljavanje (od jedne do tri godine nakon završetka obrazovanja) u Hrvatskoj 2020. godine iznosila **72,4%**. Udio zaposlenih u stanovništvu radne dobi (20-64) prilično je nizak 66,9 % u 2020. godini u usporedbi s prosjekom EU od 71,7%, a stopa nezaposlenosti je značajno viša među mladima u dobi od 15. do 24. godine – 21,1% u 2020., nego među osobama od 25. do 64. godine – 6,4%. U stanovništvu radne dobi (25-64) u 2020. godini

Hrvatska ima niži udio niskokvalificiranoga stanovništva u odnosu na prosjek EU-a (13,4% nasuprot 21%), ali i niži udio stanovništva s visokom razinom obrazovanja (25,2% prema 32,8%), dok je 61,4% stanovništva završilo srednjoškolsku razinu obrazovanja.

Hrvatska bilježi jednu od najnižih stopa stjecanja tercijarnog obrazovanja 2020. u EU (RH 34,7%, EU 27 41,1%), te veliku razliku između žena i muškaraca (13,2 postotna boda u odnosu na 10,2 postotna boda u EU-27).

Preduvjet za povećavanje stope završavanja visokog obrazovanja je prije svega značajno dizanje njegove kvalitete i primjenjivosti te osiguravanje jednakog pristupa i adekvatne podrške tijekom studiranja za uspješno završavanje studija.

Posebnu pažnju valja obratiti osnaživanju mjera razvoja i standardizacije instrumentarija i postupaka za identifikaciju i podršku darovitih učenika, te uspostaviti **mehanizame rane intervencije, praćenja psihofizičkog razvoja i savjetovanja roditelja darovite djece.**

2. Korištene tehnike ostvarenja utjecaja

Operativci američke Središnje obavještajne agencije (tzv. CIA) polaze tečajeve na kojima uče kako na sebe (i na druge) utjecati na genetskoj razini (tzv. genetski okidači). Prema nekim procjenama, čak **90% naših odluka dolazi iz genetskog/naslijeđenog dijela nas.** Postoje tehnike kojima možemo utjecati na takozvano “naslijeđe predaka” u ljudima. Te nam tehnike služe kao “**točka ulaza**” u ljudski um.

TEMELJ ZA OSTVARENJE UTJECAJA: Naslijeđe predaka				
	FOKUS*	AUTORITET	PLEME	EMOCIJE

<p>OPIS</p>	<p>Za naše je pretke od životne važnosti bilo biti u stanju brzo prebaciti svoj fokus na izvor opasnosti ili vrijednosti.</p>	<p>Autoritet je ono čemu su ljudi prirodno skloni iskazivati poslušnost. Neposluh prema starješini za naše je pretke značio izopćenje iz plemena. U pogledu postizanja autoriteta se treba kretati sporo jer naši umovi jedino spore, kontrolirane pokrete doživljavaju kao autoritet.</p>	<p>Naučiti djelovati timski odnosno u sinergiji s ostatkom plemena je za naše pretke također bilo iznimno važno jer su izopćenici smatrani devijantnima. Ako niste bili dio plemena, vjerojatnost da će se Vaš genetski materijal prenijeti dalje je bila veoma niska.</p>	<p>Emocije su u podlozi svih naših odluka. Sve što je kod naših predaka stvaralo snažnu emocionalnu reakciju (u svrhu preživljavanja), istu tu reakciju stvara i danas kod nas. Memorije utemeljene na emocijama su posebno programirane da nas održavaju na životu, te nam govore da nešto (ne)ponovimo.</p>
--------------------	---	--	--	---

*Želite li izmjeriti razinu pažnje publike kojoj se obraćate, obratite pozornost na treptanje. Što ljudi više trepću, to su manje zainteresirani za ono što govorite ili su stresirani. Čovjek u prosjeku trepće 12-15 puta u minuti. Stresirana ili nezainteresirana osoba treptat će i do 70 puta u minuti. Kada gledamo film koji nam je iznimno zanimljiv, zatrepćat ćemo svega 3-4 puta u minuti.

Nasljeđe odnosno iskustva predaka toliko su živa i snažna u npr. mačkama, da se i mačka koja nikada nije vidjela zmiyu - boji zmiye. I svega što na zmiyu podsjeća npr. krastavca. Isto se događa i s djecom. **Programi su to koje ne možemo isključiti.** Razlog je to zbog kojega npr. mi ljudi i danas ispoljavamo poslušnost prema autoritetu (čak i ako se ne radi o stvarnom već samo o percipiranom autoritetu).

U takozvanom **Milgramovom eksperimentu** odnosno “testu poslušnosti” (psiholog Stanley Milgram, Sveučilište Yale, 1961.), te mnogim kasnijim replikama tog testa, dokazano je kako su Eichmann i milijuni njegovih suučesnika tijekom holokausta samo izvršavali naređenja. Milgram je postavio eksperiment u kojem se od dobrovoljaca, koji su bili pod njegovim autoritetom, tražilo da pošalju električni šok osobi u susjednoj sobi svaki put kada bi osoba krivo odgovorila

na pitanje. Osobu su mogli čuti, ali ne i vidjeti. Mogli su pritisnuti 30 različitih tipki, a na svakoj je bila označena voltaža. Šokovi su počinjali s relativno laganih 15 volti, te rasli sve do opasnih 450 volti, za koje su dobrovoljci unaprijed bili upozoreni da bi mogli ozbiljno ozlijediti žrtvu. Ono što dobrovoljci nisu znali jest da stroj nije zapravo osobi s druge strane činio ništa osim što bi stvorio par strašnih zvukova i svjetlosnih efekata. Osoba u susjednoj sobi je u stvari bila profesionalni glumac koji je bio plaćen da bolno zajauče u skladu s 'primljenom' voltažom. 65% od 40 dobrovoljaca slijedilo naređenja i otišlo sve do kraja te pustilo 'žrtvi' punih 450 volti, unatoč bolnim krikovima i molbama da prestanu. Dobrovoljci ne samo da se nisu protivili eksperimentima, već su se osjećali dobro zbog toga što doprinose nečemu - u ovom slučaju znanosti. Vjerovali su da čine nešto plemenito.

Zanimljivo je primijetiti da su ispitanici u Milgramovom eksperimentu, iako nisu osjećali povezanost s drugim ispitanicima ili s voditeljem eksperimenta, nisu imali nikakvih očekivanja od eksperimenta (pogotovo ne pozitivnih), nisu bili ranjivi odnosno otvoreni u pogledu svojih osjećaja, **bili visokosugestibilni i poslušni** radi prisutnosti autoriteta (u bijeloj laboratorijskoj kuti), te **hiperfokusirani** na situaciju radi utjecaja naslijeđa predaka odnosno - genetskih okidača). To je naslijeđe predaka aktivirano zahvaljujući prisutnosti autoriteta i noviteta situacije.

Ovaj je eksperiment primjer toga kako su već 3 tehnike dovoljno da se postigne utjecaj na ljude. U ovom se slučaju radilo o **fokusu, o poslušnosti i o sugestivnosti**. Dobrovoljci u ovom slučaju nisu imali nikakva pozitivna očekivanja, nisu bili povezani s ljudima uključenima u eksperiment niti su bili otvoreni odnosno ranjivi. Korištenje ovih i drugih spoznaja u svrhu utjecanja na ljude nije samo po sebi neetično, ako su namjere osobe ili skupine ljudi koja ih koristi - etične. Primjerice, koristimo li ove i druge slične alate s empatijom, kako bismo ublažili patnju ljudi na koje želimo izvršiti svoj utjecaj, tada su naše namjere plemenite.

Prilikom izrade ovog Programa uzeli smo u obzir i 6 načina na koje ljudi donose odluke. Donosimo ih u tablici u nastavku:

6 NAČINA NA KOJE LJUDI DONOSE ODLUKE

NAČIN	ODSTUPANJE	NOVITET	POTREBA	KONFORMIZAM	DRUŠTVENOST	INVESTICIJA
OBJAŠNJENJE	Hoće li mi ovo pomoći da se istaknem u masi ili da prekršim neke društvene/kulturne norme?	Da li je ovo primjetno novo? Hoće li ovo i ostali primijetiti?	Što konkretno ovo čini potrebnim u odnosu na ostale opcije?	Čine li ostali ljudi iz moje skupine to isto i da li je njima ovo prihvatljivo?	Da li će mi ovo pomoći da ljudi oko mene pokažu interes za mene ili da se povežu sa mnom?	Hoće li mi ova investicija ili ponašanje osigurati vrijedan povrat?
PROVJERA	DA	DA	NOVA PARADIGMA ODNOSA PREMA BIRAČIMA/GRADANIMA, TE ISTINSKI EFEKTIVAN PROGRAM	POTREBNO JE U SVAKOJ LOKALNOJ SREDINI OFORMITI TIM TERENSKIH "INFLUENCERA"*	DA	DA

**Ljudi koji se neće otvoreno svrstati uz stranku, nego će u svojoj svakodnevici na neformalan, nenametljiv i opušten način (bez otvorenog i agresivnog "navijanja") iznositi pozitivne komentare o programu i ljudima u stranci u svojim krugovima, i to bez napadanja drugih opcija.*

U nastavku jedan jednostavan **primjer** kojim se možemo koristiti kako bismo u svakodnevnom životu zadobili pažnju/fokus ljudi u zatvorenijim sredinama ili u okolnostima u kojima smo *outsider* i želimo se brže povezati s drugima:

- postavite fotografiju mladunca neke životinje (npr. psa) na svoj mobitel

- pristupite nekome i pružite mu svoj otključani telefon (gotovo mu ga postavite u ruku)
- zamolite ga da vam pokaže kako da izrežete fotografiju, započnite rečenicu s “Oprostite” ili “Oprosti”...

Upotrijebili ste time nekoliko tehnika. Prije svega, upotrijebili ste tehniku noviteta jer ljudi nisu naviknuti da im netko pristupa s povjerenjem i otvoreno. Time ste pridobili pažnju/fokus osobe. Odabirom fotografije mladunca ste demonstrirali otvorenost i povezanost, a time što ste zatražili pomoć oko nečega što vrlo vjerojatno osoba može za vas učiniti ste potaknuli njena pozitivna očekivanja (osjećat će se dobro jer je pomogla strancu).

Analizom predizbornog programa vladajuće stranke i drugih stranaka s prethodnih izbora i njihovog djelovanja u javnom prostoru od 2020. do danas, ustanovili smo kako se **vladajuća stranka koristi tehnikom fokusa, pozitivnih očekivanja, poslušnosti i sugestivnosti**. To što isti uopće ne koriste tehniku otvorenosti i povezanosti, a (pozitivna) očekivanja uglavnom nisu opravdali (npr. smijenjeno je gotovo 30 ministara), na nacionalnoj razini **predstavlja priliku za nove opcije**. Snagu tehnike otvorenosti i povezanosti ne prepoznaju ni ostale stranke već iste uglavnom imitiraju stil komunikacije vladajućih, s manjim izmjenama - što je pogrešno. Iako u svojim lokalnim i regionalnim sredinama možda možemo računati s autoritetom, te koristiti tehnike poslušnosti i sugestivnosti, na nacionalnoj se razini ne valja boriti na terenu na kojem vladajući imaju veliku početnu prednost već je bolje u fazi borbe za vlast koristiti one tehnike čiju snagu ni vladajući ni oporba ne prepoznaju ili - ne prepoznaju u dovoljnoj mjeri.

Istraživanje *European values study 1999-2018*. (ključni rezultati prikazani dalje u dokumentu) pokazalo je kako Hrvati žele da vladajući daju “više prava ljudima da se izjasne o važnim vladinim odlukama”. Čak je 36% ispitanika glasalo za to. Usporedbe radi, 35% ispitanika glasalo je za održavanje reda u državi kao glavnu vladinu ulogu, njih 18% borbu protiv rasta cijena, a svega njih 11% za slobodu govora.

Drugim riječima, ona nova stranka koja prva odgovori na tu i druge potrebe birača na koje ostali (uglavnom) ne odgovaraju - privući će na sebe tim novitetom fokus birača i zadržati ga. Mišljenje je autora ovog programa kako je razlog zbog kojega to niti jedna od stranaka u Hrvatskoj ne eksploatira taj što je takav put teži i zahtijeva više rada na sebi. Obzirom da su na vlasti desetljećima, ne moraju se truditi postići utjecaj na ostale opisane načine. Ipak, vidljivo je iz

navedenog istraživanja da se raspoloženje Hrvata od 1999. do 2018. značajno promijenilo - od više razine tolerancije prema različitim nadalje. **To što vladajući to još uvijek nisu u dovoljnoj mjeri prepoznali - valja iskoristiti.**

Od 6 mogućih tehnika utjecanja na ljude, autori ovog programa su se nakon istraživanja okoline u kojoj se program ima provoditi opredijelili za sljedeće 4: **fokus, otvorenost, povezanost i (pozitivna) očekivanja.**

KAKO EFEKTIVNO UTJECATI NA DRUGE? (min. 3 tehnike)						
TEHNIKA	FOKUS*	OTVORENOST	POVEZANOST	(POZITIVNA) OČEKIVANJA	POSLUŠNOS T*	SUGESTIVNOS T*
MI	DA	DA	DA	DA	NE	NE
OSTALI	DA	NE	NE	DA	DA	DA
OPIS	Stupanj do kojega će osoba zadržati pažnju na nečemu/nekome i isključiti sve ostale impulse koji se natječu za njenu pažnju/svijest.	Mjera u kojoj osoba osjeća da se može otvoriti prema drugoj osobi i biti ranjiva u njenoj prisutnosti. Do toga obično dolazi u odsutnosti straha od društvenih reperkusija.	Razina do koje osoba osjeća društvenu povezanost s drugom osobom. Obično dolazi sa željom za budućim kontaktima / interakcijama.	Stupanj do koje osoba (na svjesnoj ili na podsvjesnoj razini) osjeća da može predvidjeti što će se uskoro dogoditi i hoće li u tome uživati.	ODGOVOR NA UPUTU ILI NAREDBU / Stupanj do koje će osoba biti spremna postupiti sukladno određenoj uputi ili naredbi (da nešto napravi).	ODGOVOR NA SUGESTIJU / Razina do koje će osoba prihvatiti određenu sugestiju i djelovati u skladu s njom.
PRINCIP 1:	+	-	-	+	-	-

Fokus i mobilizacija						
PRINCIP 2: Efektivnost ispred efikasnosti	+	-	-	+		
PRINCIP 3: Uslužno vođenje umjesto arogancije	+	+	+	+		
PRINCIP 4: Dubinsko razumijevanje potreba građana	+	+	+	+		
PRINCIP 5: Agilnost i brzi rast	+	-	-	+		

3. Izlaznost kroz godine

Nada i optimizam nas pokreću na djelovanje u svrhu dostizanja određenih ciljeva. Sve niža izlaznost birača na parlamentarnim izborima jasan je znak svim strankama da svojim programima i komunikacijskim stilovima ne ulijevaju velikom dijelu birača dovoljno nade i optimizma. Ovim se programom, stoga, birače značajno više od prosjeka nastoji motivirati i inspirirati da izađu na izbore, te potaknuti njihova (pozitivna) očekivanja.

Na izborima za 10. saborski saziv 2020. godine glasovalo je milijun i 736 tisuća birača (ukupan broj birača koji je imao pravo glasa iznosio je 3.701.924) to jest svega **46,9 posto**. Na parlamentarnim izborima 2020. godine biran je **151 zastupnik** u Hrvatski sabor, **140** zastupnika birano je u 10 izbornih jedinica u Hrvatskoj, **3** zastupnika iz dijaspore i **8** zastupnika iz redova nacionalnih manjina. Među navedenih osam mandata nacionalnih manjina ističe se srpska nacionalna manjina s **3** zastupnika, **1** zastupnik za talijansku, **1** za mađarsku i **1** za češku i slovačku manjinu dok **2** zastupnika zastupaju 17 drugih nacionalnih manjina na području Hrvatske.

IZLAZNOST KROZ GODINE (%)					
2000	2003	2007	2011	2016	2020
76.53%	66.83%	63.41%	61.77%	54.62%	46.90%

Od parlamentarnih izbora 2000. do posljednjih održanih parlamentarnih izbora 2020. godine **izlaznost** je, dakle, **pala za 29,63% postotna poena** (sa 76,53% na 46,90%), što je iznimno veliki pad. Mala izlaznost na izbore 2020. godine opravdava se time što su izbori održani usred pandemije COVID-19, nakon potresa u Zagrebu i tijekom godišnjih odmora (5. srpnja 2020.). Ipak, ni prethodnih godina trend nije bio dobar.

Veliki dio birača očito i dalje osjeća kako niti jedna od ponuđenih opcija u navedenom razdoblju ne predstavlja njihove stavove i potrebe u dovoljnoj mjeri. (Ne)izlaženje na izbore pitanje je razine (ne)povjerenja. Istraživanja su dokazala kako ljudi koji ne izlaze na izbore **imaju manje povjerenja** u vladine dužnosnike od onih koji na izbore izlaze.

Ljudi su to koji vjeruju kako izlazak na izbore neće ništa promijeniti na bolje i/ili kako je izborni sustav namješten. Veliki broj ljudi ne izađe na izbore i zato što im se ne sviđaju - kandidati. Možda i ne vjeruju da je izborni sustav namješten, a nije isključeno ni da im se sviđa neki od programa, no ne vjeruju - kandidatu. Niti jedan od kandidata za premijera ne uspije osvojiti njihovo povjerenje. Radi se o apstinenciji od glasanja iz principa. Takvi ljudi na izbore neće izaći sve dok ne ugledaju dovoljno dobrog kandidata - nekoga u čija će obećanja i sposobnost povjerovati.

Mnogo je ljudi koji politiku jednostavno ne prate. Neki ju ne prate **radi egzistencijalnih problema**, drugi radi toga što ne razumiju kako to sve skupa funkcionira i **ne educirani su**, dok treće pak politika **ne zanima**, te ju smatraju gubitkom vremena, napornom, negativnom, konfliktnom, praznom od sadržaja i slično. **Mladi ljudi se, prema istraživanjima, posebno osjećaju nedovoljno informiranima kako bi donijeli odluku.**

Istraživanja pokazuju i jasnu vezu između introvertnosti / ekstrovertnosti i sklonosti glasanju. Vjerojatnije je da će na izbore izaći ekstrovert (društvena događanja ga pune energijom) nego introvert (društvena događanja ga prazne u umaraju).¹ Jedan od načina dopiranja do navedenih skupina birača koji na izbore ne izlaze jest zasigurno uvođenje *online* - glasanja. Za pretpostaviti je da upravo iz tog razloga vladajući isto ne uvode.

Glede izbora 2020., valja imati na umu kako je **manje od 10%** odaziva zabilježeno (u Istočnoj Slavoniji) u Negoslavicima, Borovu (89,73% srpskoga stanovništva), Markušici i Trpinju, te u Erveniku u Šibensko-kninskoj županiji (9,15%). Te su lokacije također prilika za nove opcije.

Uvjerljivo **najveći odaziv birača** bio je u Općini Rakovec u Zagrebačkoj županiji (70,14 %), Općini Unešić u Šibensko-kninskoj (69,62 %), Općini Mljet na istoimenom otoku u Dubrovačko-neretvanskoj (69,05 %), Općini Sućuraj u Splitsko-dalmatinskoj (64,15 %), Općini Lopar na Rabu u Primorsko-goranskoj (62,64 %), Općini Smokvica na Korčuli u Dubrovačko-neretvanskoj (62,5 %), Općini Lovas u Vukovarskoj-srijemskoj (60,91 %), te u Općini Lovreć u Splitsko-

¹ **Personality Traits and Participation in Political Processes**

Alan S. Gerber, Gregory A. Huber, David Doherty, Conor M. Dowling, Connor Raso and Shang E. Ha

dalmatinskoj županiji (60,01 %). Uz njih, ističu se i dvije u kontinentalnoj Hrvatskoj, Općina Rakovec i Općina Lovas koje su prepoznatljive po uspješnoj lokalnoj vlasti, te prije svega po vlasti koja je **otvorena** i **povezana** s ljudima.

Uzmimo za primjer **općinsku načelnicu Rakovca Branku Benc**. Gđa Benc nakon posla u općini radi u polju, ništa joj nije teško, odlično se snalazi s mehanizacijom, bori se za interese svojih sumještana i dubinski (iz prve ruke) razumije njihove potrebe. Rakovec je npr. prvi u Hrvatskoj uveo naknadu od 1.000,00 kuna za svako novorođeno dijete. 2013. je osvojila preko 98,26% glasova, a 2017. 97.63% glasova. Dakle, radi se o općinama u kojima postoji viši stupanj povjerenja birača prema političarima zbog već ostvarenih rezultata.

Interesantno je primijetiti kako je na čelu i druge hrvatske općine u kojoj je 2020. izlaznost bila uvjerljivo najviša, **Općine Lovas**, ponovo - žena. **Gđa Tanja Cirba** članica je Upravnog vijeća Doma za starije i nemoćne u Vukovaru, predsjednica Upravnog odbora Lokalne akcijske grupe "Srijem", članica udruge "Samo pozitivna", te je također vrlo aktivna u društvu.

Obje spomenute načelnice su fokusirane na rezultate, bliske su biračima u svakodnevnom životu, pozitivne su, radišne i ne bave se napadanjem drugih opcija.

Obzirom, nadalje, da velike stranke imaju ozbiljnu stranačku infrastrukturu koja kroz stranačko članstvo, te obitelj, prijatelje i poznanike članova, po inerciji i egzistencijalnoj vezanosti (zaposleni u državnoj upravi, u tvrtkama kojima lokalna, regionalna i državna (samo)uprava daje poslove itd.), glasa za stranku koja je na tom području na vlasti - valja se usredotočiti na one birače koji nisu egzistencijalno vezani za vladajuće. **No, valja svakako ostaviti prostor za one birače HDZ-a i drugih oponenta koji su nezadovoljni.** U redu je, stoga, konstruktivno kritizirati HDZ i druge stranke, na način da se kritiziraju konkretne pojave ili osobe - ne kompletno članstvo. Treba reći kako u HDZ-u ima korektnih i poštenih ljudi koji se sigurno ne slažu s takvim postupanjem osobe u pitanju ili s određenom pojavom, pa ćemo na taj način privući i dio HDZ-ovih nezadovoljnika **umjesto da ih retorikom podjela, isključivošću i generaliziranjem gurnemo u naručje nekoga od drugih oponenta.**

No, ne “kupuje” biračko tijelo samo HDZ. Čine to, primjera radi, i IDS u Istri, i SDP na Kvarneru. Radi se o barem 500.000 ljudi kojima promjene naprosto - nisu potrebne. Stoga, velikim strankama itekako odgovara manja izlaznost.

Zanimljivo je primijetiti i to kako se u području gdje je na parlamentarnim izborima 2020. godine dominirao HDZ, čak 73% gradova i općina nalazi **među potpomognutim područjima s većim udjelom starog stanovništva** naspram mladog, **i nižem stupnju obrazovanja**. Na tim područjima valja u komunikaciji naglasiti mjere za starije stanovništvo. Tamo gdje je pobijedio SDP odnosno RESTART - koalicija, 76% gradova i općina pripada razvijenim područjima, a samo 24% potpomognutim područjima. U nastavku dokumenta navedeni su prijedlozi za prilagodbu komunikacije sukladno političkoj orijentiranosti pojedine regije.

Razne nezavisne liste u manjim lokalnim sredinama mahom ovise o prepoznatljivosti i karizmatičnosti glavnog kandidata, a manje o sustavu ili ideološkim pitanjima. Pristup je to koji u sadašnjim okolnostima nije moguće preslikati na nacionalnu razinu. **Ipak, vidjeli smo na primjerima Općine Lovas i Rakovec kako je u onim lokalnim sredinama u kojima neka stranka ima karizmatičnog (grado)načelnika/cu, izlaznost na parlamentarnim izborima puno veća - i to treba imati na umu.**

Uspjeh novih opcija, stoga, ovisi o tome hoće li, te u kojoj mjeri, uspjeti povećati izlaznost. Naravno, i među biračima drugih opcija postoje nezadovoljnici odnosno oni koji neće ponovo glasati za istu opciju - te i njih valja pokušati privući u čim većoj mjeri. I zato je pozicija “centra” najbolja pozicija, a biračima ju možemo komunicirati otvoreno ili pak indirektno.

Ujedno, valja snage fokusirati na one općine i gradove u kojima već imamo uspješne kandidate - uz određene iznimke koje se odnose na kandidate koji su prepoznatljivi u društvu zbog svojih sportskih, poslovnih i drugih uspjeha i zalaganja.

Valja temama/mjerama i stilom komunikacije obuhvatiti kako one sredine koje više ovise o državnom zaposlenju tako i one u kojima je veći udio zaposlenih u privatnom sektoru (Zagorje, Međimurje, Istra, Primorje, Zagreb), **te odaslati jasnu poruku da se poduzetne ljude više neće dijeliti prema tome jesu li zaposleni u javnom ili u privatnom sektoru jer je Hrvatskoj potrebno zajedništvo.**

4. Prilagodba komunikacije prema regijama i izbornim jedinicama

Pogledajmo u nastavku političku orijentiranost i povjerenje u institucije prema regijama:

POLITIČKA ORIJENTIRANOST I POVJERENJE U INSTITUCIJE PREMA REGIJAMA*		
VIŠE DESNA ORIJENTACIJA	VIŠE LIJEVA ORIJENTACIJA	SNAŽNI RAST CENTRA
Dalmacija (izuzev otoka) Najviše vjeruju: sustavu odgoja i obrazovanja, Crkvi i vojsci.	Istra i Primorje Najviše vjeruju: sustavu odgoja i obrazovanja, udrugama za zaštitu okoliša.	Prema European Values Study (EVS), oko 30% ispitanika izjasnilo se kao politički „desno” i oko 30% kao politički „lijevo”, a 40% kao „centar”. U odnosu na spol nema izraženije razlike.
Lika Najviše vjeruju: vojsci i policiji.	Grad Zagreb (2. izborna jedinica: desna)	Promatrajući dobne skupine, predstavnici starije populacije više su skloni ljevijoj političkoj opciji, dok se
Slavonija	Zagrebačka županija Međimurska županija Varaždinska županija	

Najviše vjeruju: Crkvi, sustavu odgoja i obrazovanja, vojska i policija.

Krapinsko - zagorska
Koprivničko - križevačka županija
Najviše vjeruju: sustavu odgoja i obrazovanja, vojsci.

mlađi češće pozicioniraju u „centar”.
Godine 1999. skoro se dvije trećine ispitanika pozicioniralo u „centar”, dok je danas ta brojka 43%.

ZAKLJUČAK

Ukupno gledano, najviše se vjeruje **vojsci (61%)**, potom odgojno-obrazovnom sustavu (51%), policiji (46%), zdravstvenom sustavu (43%), Crkvi (38%), udrugama za zaštitu okoliša (36%), sustavu socijalnog osiguranja (29%). Ujedinjenim narodima i Europskoj uniji vjeruje 27% i 25% ispitanika, javnim službama 27%, velikim poduzećima 20%, sindikatima tek 15% ispitanika, društvenim mrežama 15%, **pravosuđu vjeruje svega 15% ispitanika**, tisku njih 10%, vlasti i državnoj upravi 10%, Saboru 8%, a Političkim strankama 4%. **Uglavnom sve regije najmanje vjeruju političkim strankama, saboru i vlasti i državnoj upravi.**²

9 PRIMJERA PRILAGODBE KOMUNIKACIJSKOG PRISTUPA SUKLADNO VREDNOTAMA POJEDINE REGIJE

- 1** U 2. izbornoj jedinici suptilno i autentično naglasiti “desne” teme, npr. postaviti neekstremnog kandidata koji i dalje svojim stavovima predstavlja “centar”, ali kojega će i desnica smatrati legitimnim (domoljubna obiteljska povijest i sl).
- 2** U Lici u prvi plan postaviti kandidate sa (čistom) snažnom vojnom/policijskom pozadinom.
- 3** U svim regijama osigurati snažnu zastupljenost liječnika, socijalnih radnika / psihologa koji su prepoznati po svojoj empatiji prema djeci, mladima, starijim i nemoćnima, odgajatelja/učitelja/profesora - na listama i/ili među simpatizerima.
- 4** Držati se “centra”, uz određene prilagodbe poruka sukladno pojedinoj mikrolokaciji. Hrvatima je dosta podjela i to s godinama sve jasnije i odlučnije političarima daju do znanja.

² Prema European Values Study (EVS) 1999 - 2018.

5	U regijama u kojima ljudi vjeruju Crkvi, primjenjivati tradicionalni komunikacijski stil, kako verbalno (obitelj, domovina) tako i neverbalno (npr. način odijevanja).
6	Na području Istre i Primorja udružiti snage sa udrugama za zaštitu okoliša npr. Udruga "Eko Kvarner".
7	U Zagrebu dodatno naglašavati mjere za pomoć djeci bez roditeljske skrbi i podržati pojedince iz Centara za socijalnu skrb koji kvalitetno i posvećeno obavljaju svoj posao npr. psihologinja Valerija Kandžera koja je uputila nedavno apel javnosti da se pronađe smještaj za djevojčicu bez roditeljske skrbi koju je odbila čak 31 institucija i dom.
8	U Zagrebu (i drugdje) podržati aktivnosti udruga koje su fokusirane na zastupanje interesa roditelja - odgojitelja, djece kojima su potrebni pomoćnici u nastavi radi osiguravanja inkluzivnog obrazovanja i generalno na bolje pozicioniranje djeteta u društvu i u odgojno - obrazovnom sustavu npr. https://huro.hr/ .
9	U Zagrebu podržati ljude koji promoviraju kulturu zajedništva i suradnje npr. Srđana Štimca (sudac Visokog Trgovačkog suda).

U najvećem broju slučajeva ispitanici koji češće pohađaju misu i ostale vjerske obrede imaju veće povjerenje u nabrojane institucije u odnosu na one ispitanike koji to nikada ne rade. Usporedbom rezultata tri vala istraživanja (1999., 2008. i 2018.) može se zaključiti da je **nastupio pad povjerenja u sve institucije, osim vojske i u manjoj mjeri policije**. Pad povjerenja ispitanika posebno se odnosi na sve velike institucije (Sabor, pravosuđe, Crkva, obrazovni sustav, EU, UN).

Dalmacija, Slavonija i Lika više su tradicionalno obojeni prostori. Stoga, ovdje treba više uzeti u obzir utjecaj Crkve i zastupljenost domoljubne problematike (poput npr. nestalih u domovinskom ratu). U Zagorju, Međimurju i Podravini (Krapina, Varaždin, Čakovec, Koprivnica) treba više ići sa govorom o radništvu, malom poduzetništvu i kontinentalnom turizmu radi mnoštva toplica, te odabrati kandidate koji govore kajkavskim narječjem. **HDZ tamo nije nikada zaživio iz niza razloga, no svakako radi svjetonazora i zato što nisu imali kajkavce kao kandidate.**

U Slavoniji bi uz tradicionalniji pristup aktualnim temama posebno trebalo pokušati mobilizirati glasače koji ne izlaze na izbore - a to su **mladi**. Budući da je upravo iz tog područja puno ljudi iselilo u Irsku i Njemačku, treba ponuditi program revitalizacije prostora koji bi im omogućio povratak. U svjetonazorskom smislu treba više graditi priču na vrijednostima Domovinskog rata i reći kako je ova država prvenstveno proizašla iz Domovinskog rata - na način da se ne ulazi u beskrajne i besmislene rasprave o Drugom svjetskom ratu.

Takozvanim “temama podjele” treba pristupati iz pozicije “centra”, na način da se biračima kaže kako sve zločine treba osuditi, bez obzira iz koje ideologije i vremena došli. Ne možemo i ne trebamo brisati svakodnevni život, stvaralaštvo i postignuća iz različitih epoha naše povijesti. Sve je to dio povijesti hrvatskog naroda i treba učiti i iz promašaja i iz postignuća tj. iz vlastitog nasljeđa i svake njegove epohe/ideologije.

5. Rezultati oponenata 2020. u gradovima od posebnog interesa

REZULTATI OPONENATA 2020. U GRADOVIMA OD POSEBNOG INTERESA				
OPONENT	PRVA, DRUGA, ŠESTA, SEDMA IZBORNA JEDINICA: Zagreb	DEVETA IZBORNA JEDINICA: Šibenik, Zadar	DESETA IZBORNA JEDINICA: A: Split	ČETVRTA IZBORNA JEDINICA: Osijek
HDZ: Sigurna Hrvatska!	1. izborna jedinica: Centar i sjeverozapadni dio grada: 4 zastupnika 2. izborna jedinica: istočni dio grada: 5 zastupnika 6. izborna jedinica: jugoistočni dio grada: 5 zastupnika 7. izborna jedinica: južni dio grada: 6 zastupnika = 20 ZASTUPNIKA	8 zastupnika	6 zastupni ka	8 zastupnik a

<p>SDP: Izađi i promijeni! / Socijaldemokrati</p>	<p>1. izborna jedinica: Centar i sjeverozapadni dio grada: 0 zastupnika Socijaldemokrati: 2 zastupnika</p> <p>2. izborna jedinica: istočni dio grada: Socijaldemokrati 1 zastupnik, SDP 1 zastupnik</p> <p>6. izborna jedinica: jugoistočni dio grada: SDP 1 zastupnik, Socijaldemokrati 2 zastupnika</p> <p>7. izborna jedinica: južni dio grada: 0 zastupnika = 7 ZASTUPNIKA</p>	<p>3 zastupnika: 1 zastupnik SDP, 2 Socijaldemokrati</p>	<p>3 zastupnika: 1 zastupnik SDP, 2 Socijaldemokrati</p>	<p>3 zastupnika: 1 zastupnik SDP, 2 Socijaldemokrati</p>
<p>DOMOVINSKI POKRET: Zato što svoje volim!</p>	<p>1. izborna jedinica: Centar i sjeverozapadni dio grada: 0 zastupnika</p> <p>2. izborna jedinica: istočni dio grada: 0 (ali je Škoro ušao kao nezavisni)</p> <p>6. izborna jedinica: jugoistočni dio grada: 1 zastupnik</p> <p>7. izborna jedinica: južni dio grada: 0 zastupnika = 1 ZASTUPNIK + Škoro</p>	<p>0 zastupnika</p>	<p>0 zastupnika</p>	<p>2 zastupnika (jednog dodatnog zastupnika su dobili Suverenisti)</p>
<p>MOST: Hrvatska se budi!</p>	<p>1. izborna jedinica: Centar i sjeverozapadni dio grada: 0 zastupnika</p> <p>2. izborna jedinica: istočni dio grada: 1 zastupnik</p> <p>6. izborna jedinica: jugoistočni dio grada: 1 zastupnik</p> <p>7. izborna jedinica: južni dio grada: 1 zastupnik</p>	<p>1 zastupnik</p>	<p>2 zastupnika</p>	<p>0 zastupnika</p>

	= 3 ZASTUPNIKA	
<p>MOŽEMO: Zagreb je naš!</p>	<p>1. izborna jedinica: Centar i sjeverozapadni dio grada: 3 zastupnika 2. izborna jedinica: istočni dio grada: 1 zastupnik 6. izborna jedinica: jugoistočni dio grada: 0 zastupnika 7. izborna jedinica: južni dio grada: 0 zastupnika (no, Rada Borić ulazi kao nezavisna)</p>	<p>0 zastupnika</p>
<p>PAMETNO/ FOKUS: Zaokrenimo Hrvatsku!</p>	<p>= 4 ZASTUPNIKA + RADA BORIĆ</p> <p>1. izborna jedinica: Centar i sjeverozapadni dio grada: 0 zastupnika 2. izborna jedinica: istočni dio grada: 1 zastupnik 6. izborna jedinica: jugoistočni dio grada: 0 zastupnika 7. izborna jedinica: južni dio grada: 1 zastupnik</p> <p>= 2 ZASTUPNIKA</p>	<p>0 zastupnika (Marijana Puljak je kao nezavisna dobila u Splitu zastupničko mjesto)</p>

Na izborima 2024. “Možemo” će pokušati uspjeh postignut u Zagrebu replicirati na nacionalnoj razini. Ovdje je potrebno imati na umu da su prevlast na izborima za Zagreb dobili na valu revolta protiv Bandićeve dugogodišnje vladavine i da zapravo 50-ak posto tih glasača ne dijeli stavove sa “Možemo”. Dakle, radi se o skupini glasača koja nije homogena (protestni glasovi). **Veliki dio njih će tražiti neku drugu opciju koja će im ponuditi politiku bližu političkom centru. Potrebno je zato posebno istaknuti i obraditi Zagreb i teme koje revoltiraju Zagrepčane: od smeća, preko oduzimanja terasa ugostiteljima i naknada roditeljima-odgojiteljima, pa do vrtića, pješačkih zona i uređenja prometa.** Potrebno je ponuditi drugačije rješenje gospodarenja otpadom, te uvoditi pješačke zone na razboritiji način - u mogućim granicama arhitektonskog potencijala.

To znači da najprije treba vidjeti koliko sam način izgradnje Zagreba omogućuje širenje pješačkih zona. Beč si može dopustiti tri prstena prometnica oko grada, no Zagreb ne. Ono što će u Zagrebu također biti vrlo aktualno je i

povećanje vrtićkog smještaja. Svakako treba predložiti i posebno isticati **inovativan paket mjera za umirovljenike** - uz otvaranje menze, koja je svakako jako dobra ideja. Puno je umirovljenika kojima je jedan supružnik umro ili su slabijeg zdravlja, te bi otvaranje menze za umirovljenike imalo velik odjek.

Po pitanju rodne ideologije, valja se ipak držati tradicionalnih kategorija - uz uvažavanje različitosti. Klasificiranje roditelja po numeričkim brojevima mjera je koja zahvaća iznimno mali broj glasača. **U tom kontekstu valja ciljati na one glasače zagrebačkog prstena tj. županije koji su progresivni, ali nisu ekstremni. Fokus je to prepoznao, te iz tog razloga u zapadnom dijelu županije (Sv. Nedjelja, Samobor...) dobiva veliki broj glasova.**

U Osijeku je HDZ nedavno dobio izbore u gradu, ne smije se zaboraviti da tamo postoji jedna liberalna tradicija (HLSL je nekada bio na vlasti s Kramarićem). **Potrebno je ponuditi mjere koje bi Osijek u punom potencijalu pretvorilo u "motor Slavonije".** Predvidjeti u programu valja i veću iskorištenost rijeke Drave za sam razvoj grada, ali i zračne luke. U tom kontekstu uvesti neke mjere za razvoj turizma, Kopačkog Rita i Baranje, a što bi opet otvaralo tržište za hrvatske poljoprivrednike. Mjerama valja obuhvatiti i osječku bolnicu, te IT sektor.

U Splitu valja predložiti mjere koje spajaju turizam sa drugim ekonomskim granama, ali na način da se turizam uskladi s običajima domaćeg stanovništva (npr. ograničiti pretjeranu betonizaciju, kažnjavati necivilizirano ponašanje dijela turista, krenuti se odmicati od masovnog turizma...). Valja objasniti i kako zadržati domicilno stanovništvo u širim središtima gradova radi izbjegavanja depopulacije poput one u Veneciji (već se to počelo događati u Dubrovniku). Potrebno je i predložiti inovativne mjere razvoja dalmatinskog zaleđa i otoka. Sve prazniji prostor zaleđa vodi i do propusnijih granica (krijumčarske rute) i veće opasnosti od požara.

Glede tradicije, programom valja predvidjeti poseban paket mjera za prijenos tradicijskih znanja, te prijenos znanja i vještina sa starijih na mlađe, u svrhu obogaćivanja sadašnjosti. Cilj je postići harmoniju prošlosti i budućnosti, te različitih svjetonazora.

5. Primjeri korištenja konfuzije u jeziku u svrhu stvaranja podjela

Iznimno je važno imati na umu i to da su, zbog totalitarnog nasljeđa, u Hrvatskoj politički i svjetonazorski pojmovi sadržajno neusklađeni što znači da različiti ljudi kroz istu riječ ili izraz percipiraju sasvim različite fenomene i procese npr. **nacionalizam** u Istri i Zagorju ne znači isto što i nacionalizam u Dalmaciji, Slavoniji i dijaspori.

Hrvatstvo se često iz lijevog tabora u svakodnevnom govoru percipira kao sinonim ustaštvu. Ako je netko domoljub, rodoljub, te konzervativnijeg svjetonazora, najčešće u tim krajevima dobiva etiketu šovinista. No, "nacionalist" ne znači "šovinist", te onaj tko se deklarira kao nacionalist ne bi smio biti poistovjećen s ustašom iz Jasenovca. Zato bi poželjno bilo koristiti riječi poput domoljublja, rodoljublja, i pogotovo suverenizma - riječi koje nemaju ni lijevu ili desnu konotaciju već komuniciraju brigu za domicilno stanovništvo, državu, kulturu i sl, te naglašavati da to ne smije isključivati drugačije.

Glede konfuzije koju stranke stvaraju namjernim dodjeljivanjem krivih značenja određenim riječima, **pojam suverenizma valja tako protegnuti na sva područja i teme ljudskog stvaralaštva u Hrvatskoj** - od zelenih tehnologija, preko klimatskih promjena, pa sve do pitanja vrijednosti rada, pravednosti u društvu itd. Tu je važno pojasniti kako HDZ samo pred izbore postaje demokršćanska stranka dok kroz mandat značajno odstupa od deklariranih politika i navesti primjere takvoga ponašanja. Jedan od mogućih primjera toga jest to kako se HDZ u predizborno vrijeme biračima predstavlja kao demokršćanska stranka odnosno stranka svih vjernika u Hrvatskoj, da bi nakon izbora izglasala neoliberalne zakone poput Istanbulske konvencije. Isto tako, HDZ priča o suverenizmu u predizborno vrijeme dok nakon pobjede na izborima nekritički i slijepo slijedi trendove koje plasira Europska pučka stranka umjesto da bira ono što je za Hrvatsku dobro, a ostalo odbaci.

Istinsko domoljublje i autentična suverenistička politika bi trebale prije svega voditi računa o izgradnji funkcionalnog društva bez negativne selekcije. Ostalo je sve retorika podjela.

Potrebno je educirati birače i onemogućiti oponente da nastave s polarizacijom u svrhu osvajanja glasova npr. redefinirati riječ “tradicija”. Objasniti distinkciju između “tradicionalizma” koji nas drži u jednom vremenu i koči napredak i “tradicije” koja je progresivna i predstavlja prijenos znanja sa generacije na generaciju.

“PODIJELI, PA VLADAJ”: Primjeri korištenja konfuzije u jeziku u svrhu stvaranja podjela						
	NACIONALIZAM	Povijesni razlog takve konotacije	Naša poruka	CRKVA, VJERA	Povijesni razlog takve konotacije	Kultura zajedništva
JEDNI	Nacionalizam poistovjećuju s domoljubljem, vjerničkim identitetom, rodoljubljem.	U različitim pokrajinama su druge ideologije pokrenule procese emancipacije. Negdje komunisti, negdje desničari.	Naglasiti kako su u praksi i jedni i drugi prigrlili veliki broj stranaca, ne isključuju ih i ne mrze, te kako su različite konotacije i pripisana značenja istim	Sigurnost, običaji, pomoć ljudima, obrazovanje ljudi.	Crkva je sačuvala nacionalni identitet u kriznim vremenima radila na očuvanju, kulture i socijalno doprinosila tim krajevima.	Naglasiti kako su i jedni i drugi su u pravu. Crkva je na ovim prostorima zaista pokazala oba opisana lica - i ono pozitivno i ono negativno. Isto vrijedi i za komuniste.
DRUGI	Ustaški zločini, šovinizam, isključivost.	Primjerice, u Istri su se komunisti borili protiv	riječima samo prirodna posljedica objektivnih	Klerikalizam (snažan utjecaj svećenstva na kulturni, državni i	U Istri su skloniji komunizmu iz razloga što ih je spasio od	Dakle, različite konotacije i pripisana značenja istim riječima samo su

		talijanskog terora, a u Slavoniji desničari protiv srpskog. Drugim riječima, radi se o istim temeljnim vrijednostima i težnjama naroda. Nema tu suštinske razlike.	povijesnih okolnosti.	politički krug), "popovi-lopovi", licemjeri, pranje mozga.	fašizma. Međimurje su pak u sastav Hrvatske vratili partizani i prekinuli time mađarsku okupaciju.	i ovdje prirodna posljedica objektivnih povijesnih okolnosti.
	KOMUNIZAM	Povijesni razlog takve konotacije	Kultura zajedništva	VJERONAUKE U ŠKOLI	Povijesni razlog takve konotacije	Kultura zajedništva
JEDNI	Poistovjećuju s bleiburškim zločinima,	Jednopartijska diktatura, počinjeni	Naglasiti kako su i jedni i drugi su u pravu.	Gledaju na to kao na opće znanje i	Većina stanovnika su katolici. Bez	Pojasniti kako je u kurikulumu vjeronauka

DRUGI

zatiranjem hrvatsva i represivnim dijelom Titovog aparata.

Pokret za slobodu od fašizma koji je omogućio pripajanje tih krajeva matici zemlji, socijalnu sigurnost i sl.

zločini, zatiranje prava na samoopredjeljenje naroda za samostalnošću od Jugoslavije, te zatvaranje političkih neistomišljenika (poput logora na Golom otoku itd).

Komunizam je totalitarni sustav osuđen od Vijeća Europe i realno je počinjen zločin, ali u nekim pokrajinama i

Komunizam je na ovim prostorima zaista pokazao oba opisana lica - i ono pozitivno i ono negativno. Često smo kao mali narod bili (svojevoljne) žrtve velikih (a manjkavih) ideja koje su se na tragičan način pokušale ostvariti na našim prostorima. Obično su nam veći narodi i kulture nametali svoje trendove u svjetonazorima, ideologijama i politikama. Kako su Nijemci skloni cikličkom ekstremizmu, završili su tako i u Nacizmu. Sad

obrazovanje o većinskoj vjeri u narodu, te smatraju kako se kroz to čuva identitet naroda i opće ljudske vrijednosti.

Gledaju na taj predmet kao indoktrinaciju mlađih naraštaja od strane Crkve kao institucije koja ima pristup obrazovnom procesu, no pritom zaboravljaju da

obzira na brojne mane, Crkva je za narod učinila i puno toga dobroga.

Mišljenje da je potrebno religiju isključiti u potpunosti iz javnosti. Smatraju religiju opijumom za mase (Marx, komunizam).

zadnjih godina snažno naglašeno učenje o drugim vjerama i o kulturi suživota. Reći i kako djeca i mladi mogu odabrati drugi izborni predmet umjesto vjeronauka, no kako je pravo na slobodu vjere ipak **na popisu temeljnih ljudskih prava...**

Činjenica jest da je veliki broj stanovnika Hrvatske na neki način povezan sa nekom vjerom. Razvijeno, civilizirano, tolerantno i moderno društvo

		<p>povijesnim trenucima su partizani zaista bili predvodnici borbe protiv stranih okupatora (Talijana, Mađara) i to treba reći. Prirodno je, stoga, da ih u tim krajevima cijene kao one koji su donijeli slobodu.</p>	<p>su pak ekstremno okrenuti zelenoj ideologiji. Isto nam se dogodilo i sa Talijanima i fašizmom ili Rusima i komunizmom. Manjka nam kao narodu kritičkog odmaka i mudrosti.</p>	<p>je to ipak izborni predmet.</p>		<p>integrira različitosti, gradi kulturu dijaloga, ne nameće i ne zatire ničija ljudska prava.</p>
		<p>Nadalje, iako su ljudi imali manje slobode u Jugoslaviji činjenica jest da su s razlogom nostalgični za socijalnom sigurnošću.</p>				

	NDH	Povijesni razlog takve konotacije	Kultura zajedništva	TUĐMAN	Povijesni razlog takve konotacije	Kultura zajedništva
JEDNI	Oslobođenje naroda od srpskog terora u Kraljevini (Prvoj) Jugoslaviji i ostvarenje narodne volje za samostalnom državom.	Radi objektivnih povijesnih okolnosti na njihovom prostoru, stanovnici tih dijelova Hrvatske ne gledaju na taj period samo kroz zločine i logor Jasenovac. Smatraju da je to ujedno bio i pokušaj ostvarenja samostalne države i oslobođenje od srpskog terora u Kraljevini Jugoslaviji.	Valja se oti crno-bijelom promatranju života i povijesti, pokušati razumjeti perspektivu druge strane, te se fokusirati na one kvalitete oko kojih se možemo složiti i ujediniti, makar o nekima drugima imali različita mišljenja. Primjera radi, iako represivan u stvarima politike, ustaški je režim bio iznenađujuće tolerantan na polju kulture. Kulturni život u	Prvi hrvatski predsjednik. Samostalna država.	Činjenica jest da se za osnivanje Hrvatske države se na referendumu 1990. godine opredijelilo gotovo 90% Hrvata. Franjo Tuđman je sa svojom Vladom, uz brojne propuste, za vrijeme i nakon rata, ipak uspio osloboditi zemlju od srpskog agresora.	Valja se fokusirati na sadašnjost i na suradnju, i pokušati graditi zajedničku kuću na dobrobit njezinih građana - bez obzira na svjetonazor.

<p>DRUGI</p>	<p>Sinonim za Jasenovac i zločine fašizma.</p>	<p>Također iz razumljivih razloga, i na bazi vlastitog iskustva, gledaju na taj period samo kroz zločine, pritom izostavljajući činjenicu da je i tada postojao svakodnevni život, te je bilo i vrijednog stvaralaštva kojeg ne bi trebalo izbrisati samo zato jer su ti ljudi eto živjeli u takvim vremenima.</p>	<p>NDH nije kreirala vlast.** Ujedno, vrijedno je kao poučak uzeti i sve brojne greške tih vremena kako kao narodna zajednica ne bismo ponovili iste greške.</p>	<p>Privatizacija, pretvorba i krađa.</p>	<p>I ovo je točno. Katastrofalna privatizacija nas je zaista i dovela u lošu gospodarsku poziciju i u kulturu korupcije, čime je gotovo poništen trud uložen u osamostaljenje. Ljudi su zato s pravom ogorčeni.</p>	
---------------------	--	--	--	--	---	--

	EUROPSKA UNIJA	Povijesni razlog takve konotacije	Kultura zajedništva
JEDNI	Gubitak suvereniteta, nametanje odluka izvana, ugroženost hrvatskog gospodarstva od uvoznih lobija, rastakanje hrvatske kulture, dekadencija sa zapada.	Opravdano je brinuti oko toga hoće li bilo koja zajednica, pa onda i ona Europska, uspjeti izgraditi zajednicu ravnopravnih naroda ili će hrvatski državni interesi nestati u sjeni interesa kudikamo većih naroda. Ta je bojazan opravdana i radi značajnog hrvatskog povijesnog iskustva potčinjenosti većim narodima, ali i radi drugih razloga.	Valja se fokusirati kako na usvajanje dobrih europskih praksi tako i na očuvanje i vrednovanje hrvatskih specifičnosti. Nije potrebno forsirati "istost" u svemu, te zajedničku kulturu, već valja težiti integriranju različitih kultura i učiti iz različitosti.
DRUGI	Otvorene granice, tolerancija, svi smo građani Europe (npr. uvođenje zajedničke valute pozitivno je jer je odraz toga).	Ideološka sklonost internacionalizmu, te gledanje na nacionalno kao na fazu u evoluciji čovjeka.	

*Generalno možemo konstatirati kako su Slavonija, Lika i Dalmacija konzervativnije sredine, a Dijaspورا, Sjeverozapad Hrvatske, Zagreb i Zagrebačka županija, Zagorje, Međimurje, Podravina, Istra i Primorje liberalnije. **Ipak, bolje je ne etiketirati čitave regije**, jer i time jačamo predrasude u društvu i kulturu podjele, već treba dopustiti svakom čovjeku da se pojedinačno opredijeli - bez obzira odakle je porijeklom. U javnosti je bolje navedene percepcije pobrojanih riječi ne pripisivati regijama već koristiti npr. riječi "jedni" / "drugi". Da se pogledi značajno pojedinaca razlikuju i unutar pojedine izborne jedinice/regije, pokazuje nam primjer Zagreba gdje u 1. jedinici prevladavaju većinom ljevičari, a u drugoj jedinici (Dubrava, Sesvete) desničari.

**Tiskali su za vrijeme NDH sve hrvatske autore koji su ponudili svoje radove bez ikakve političke ili, pogotovo, ideološke selekcije, tiskali su i mlade pisce, posve ne-poznate i neafirmirane, otvarajući im vrata književnosti i publicistike (Ivan

Raos, Ivica Katusić, Branko Boranić, Dražen Panjkota, Jaksša Ercegović, Jerko Skračić...); a tiskali su i djela engleskih, američkih i ruskih autora, ali i djela drugih nekih imena iz redova »neosovinskih« naroda (Zoščenko, Blok, Sevcenko, Bunjin, Shaw). Dokazuje to Bibliografija priloga iz kulture u dnevniku »Hrvatski narod« od 10. travnja 1941. do 6. svibnja 1945.

***Svećenici su, primjerice, bili glavni pregovarači da se Istra pripoji Jugoslaviji, a ne Italiji. Kad su pitali svećenika Božu Milinovića zašto zastupa komunističku Jugoslaviju, a ne katoličku Italiju, rekao je da **“granice prolaze, a narodi ostaju”**.

6. Ideološki zaokret stranke “Možemo”

IDEOLOŠKI ZAOKRET STRANKE “MOŽEMO”: Obećanja iznevjerena nakon izbora*		
IZNEVJERENA OBEĆANJA	STR.	NA DJELU
TOLERANTNI	28., 30., 39.	Svi imamo pravo na različitost, a tolerancija se isključivo i demonstrira u odnosu prema neistomišljenicima. U nastavku ponašanja stranke “Možemo” koja su krajnje netolerantna: https://www.index.hr/vijesti/clanak/most-bijesan-jer-je-zagreb-odbio-da-se-na-fontanama-projiciraju-slike-svetaca/2407932.aspx https://www.vecernji.hr/zagreb/zeljka-markic-tomasevic-nas-diskriminira-nas-jer-nece-postaviti-zastave-hoda-za-zivot-1681260 https://crodex.net/tomislav-tomasevic-zalazemo-se-za-besplatan-pobacaj-i-kontracepciju-protiv-smo-priziva-savjesti/ https://www.braniteljski-portal.hr/tomasevic-na-dan-pada-vukovara-organizira-sado-mazo-festival-sramota-u-reziji-mozemo/
ZELENI	7.,8., 9., 11..	Još uvijek u Zagrebu nemamo sortirnicu, centar za gospodarenje otpadom i kompostanu. Ne zna se ni datum zatvaranja Jakuševca.
OBNOVA	16.,	Obzirom na ponuđeni koncept obnove i snažno kritiziranje Bandića po ovom pitanju,

<p>ZAGREBA NAKON POTRESA</p>	<p>17.</p>	<p>iznimno malo se na ovom polju napravilo.</p>
<p>UČINKOVITI, BRZI</p>	<p>Proteže se kroz čitav program</p>	<p>Možemo u svom programu čak 18 puta spominje riječ “učinkovitost” i njene varijacije, te 10 puta riječ “brzo” i njene varijacije, no u upravljanju Zagrebom nisu ni brzinu ni učinkovitost do sada pokazali - ni u gospodarenju otpadom, ni u obnavljanju grada, ni u osiguravanju mjesta u vrtićima, ni u smještanju djeteta bez roditeljske skrbi u neku od ustanova (slučaj psihologinje Valerije Kandere), ni prilikom organizacije utrka i drugih događanja (policija nije bila informirana) i mnogim drugim situacijama. Često, međutim, čujemo izliku da se radi o nadležnosti države - a ne Grada Zagreba.</p>
<p>TRANSPARENTN O TROŠENJE NOVACA</p>		<p>Grad Zagreb je tu i dalje jedan od manje transparentnih gradova. Primjer dobre prakse: https://www.24sata.hr/news/sv-nedjelja-na-net-stavlja-i-sve-racune-gradske-tvrtke-vrtica-703410</p>

*Iako su ih mediji prezentirali kao jedinu moguću opciju za novu, bolju Hrvatsku i kao tolerantnu skupinu, “Možemo” zapravo provodi snažnu politiku podjele, sitničavosti, fokusa na sporedno, ekstremizma i isključivosti.

7. Europsko istraživanje o vrednotama: Hrvatska 1999 - 2018.

U Europi se od 1981. godine kontinuirano, svakih desetak godina, provodi međunarodno istraživanje sustava vrednota te recepcije i primjene vrijednosnih orijentacija pod nazivom **European Values Study (EVS)**. Hrvatska se u taj međunarodni projekt uključila s trećim valom istraživanja 1999. godine preko Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, koji je kao nositelj projekt interdisciplinarno okupio znanstvenike s različitih fakulteta Sveučilišta i znanstvenoistraživačkih instituta. Rezultate dosadašnjih istraživanja, kao i komentare istih, hrvatski su istraživači u posljednjih dvadesetak godina objelodanili u knjigama i časopisima na hrvatskom jeziku, kao i na stranim jezicima. U ovom radu predstaviti će se određeni rezultati petog vala istraživanja u Hrvatskoj (2017./2018.) u usporedbi s trećim

(1999.) i četvrtim valom (2008.) tako da se vidi kretanje (ne)prihvatanja pojedinih vrednota u posljednja dva desetljeća u Hrvatskoj.

Ciljnu populaciju istraživanja činili su svi stanovnici stariji od 18 godina koji su u trenutku provođenja anketiranja imali prebivalište ili boravište u Republici Hrvatskoj. Uzorkom su obuhvaćene **162 općine te je iz svake općine slučajnim odabirom izabrano 25 kućanstava** (metodom slučajnog hoda). Metodom zadnjega rođendana je iz svakog kućanstva biran ispitanik, a ukupno je anketirano 1488 ispitanika. Upitnik je sadržavao ukupno 111 pitanja s 282 varijable. Pitanja su u upitniku uglavnom sadržajno identična pitanjima korištenima u upitnicima European Values Study 1999. i 2008., te je moguća komparacija s prethodnim valovima. Prvi istraživački val u Hrvatskoj proveden je metodom izravnog licem u lice anketiranja na uzorku od 1003 sudionika. Drugi val istraživanja je proveden 2008. godine, a veličina uzorka se sastojala od 1525 sudionika.³

JAVNO MNIJENJE O VREDNOTAMA OD 1999-2018. European values study						
Važnost obitelji / Važnost politike	Pripadnost Europi / Pripadnost svijetu**	Zabrinutost	Homoseksualnost	Spremnost na borbu (rat)	Useljenici i hrvatski običaji	Povjerljivost*****
99% ispitanika / 23% ispitanika*	56% ispitanika / 52%	Bolesni i nemoćni: 82%***	Starijim ljudima je to odbojno, mladima nije****.	70% ispitanika spremno (više stari muškarci	Trebaju prihvatiti = 40%	Opreza nikada dosta = 87% ispitanika

³ <https://zir.nsk.hr/islandora/object/efst:3621>

	ispitanika	<p>Stariji: 73%</p> <p>Nezaposleni: 67%</p> <p>Imigranti: 21%</p> <p>Najmanje zabrinuti: Istra i Primorje</p> <p>Najzabrinutiji: Slavonci</p>	<p>Ne bi ih za susjede 39% ispitanika (Rome ne bi 23%, a narkomane njih 70%).</p> <p>Najveću odbojnost osjećaju Slavonci. Grad Zagreb viša distanca prema alkoholičarima/narkomanima, te Romima, a Dalmacija prema židovima i muslimanima.</p>	<p>nego mlađi)</p> <p>Najspremniji: ispitanici iz Središnje Hrvatske, Dalmacije i Sjeverozapadne Hrvatske, potom Slavonci, Grad Zagreb, te Istra i Primorje.</p> <p>Religiozni ljudi spremniji od onih koji to nisu.</p>	<p>Neka zadrže svoje = 60%</p>	<p>Najoprezniji Slavonci, a najmanje Zagrepčani.</p>
<p>Mjera: u programu snažnije obraditi brigu za starije, bolesne, nemoćne, i nezaposlene. Posebno naglasiti u Slavoniji.</p>						
Ponosni što su Hrvati	Pravi Hrvat...	Najbolji sustav upravljanja	Sudjelovanje u...	Vlada treba...	Povjerenje u medije	Kontrola građana
43% veoma ponosno, 41% ponosno	Poštuje zakone i institucije: 91%	Demokracija: 91% (ljudi u radno aktivnoj	Raznim peticijama: 50% 15% više ispitanika	Dati više prava ljudima da se izjasne o važnim vladinim odlukama: 36%	Televizijske vijesti favoriziraju vladajuću stranku:	Vlada ima pravo nadzora kamerama na javnim mjestima: 37%

		dobi)	<p>sudjeluje u peticijama u odnosu na 1999. Angažman građana raste.</p> <p>Žene sklonije potpisivanju peticija. Muškarci svim ostalim akcijama.</p>	<p>Posebno je to mladima važno.</p>	79%	<p>Muškarci se više slažu s nadziranjem od strane države, te stariji. Zagreb je najveći pobornik nadzora kamerama, Dalmacija najmanji.</p>
<p>Mjere: Obzirom na značajno veću spremnost na sudjelovanje u štrajkovima, demonstracijama i bojkota tog dijela Hrvatske, Zagreb i Sjeverozapadna Hrvatska pogodnije su tlo za nove inicijative, političke stranke i aktivizam. Stoga, značajan dio aktivnosti valja usmjeriti na taj prostor.</p>						
<p>16% nije ponosno, ponosniji su stariji, Dalmatinci, Hrvati iz Središnje Hrvatske i Slavonije, te religiozni dio građana. Osjećaj ponosa se u narodu nije značajno mijenjao od 1999.</p>	<p>Živi u skladu s hrvatskom kulturom: 89%</p>	<p>Vlada stručnjaka: 85%</p> <p>Najviše ovakvu Vladu želi Središnja Hrvatska.</p>	<p>Štrajkovi:, demonstracije, bojkoti: 10%</p>	<p>Održavati red u državi: 35%</p>	<p>Bogati pojedinci kupuju izbore: 74%</p>	<p>Vlada može sakupljati informacije o ljudima koji žive u Hrvatskoj bez njihova znanja: 19%</p> <p>Najveći pobornik: Središnja Hrvatska</p>

<p>81% muškaraca ponosno, te 84,8% žena</p>	<p>Govori hrvatski jezik: 89%</p>	<p>Moćni vođa: 40%</p> <p>Mišljenje da bi državom trebao upravljati moćni vođa povećalo se od 1999. do 2018. za 27%.</p>	<p>Sjeverozapadna Hrvatska najviše sudjeluje u štrajkovima.</p>	<p>Boriti se protiv rasta cijena: 18%</p>	<p>Oporbeni kandidati se sprječavaju u sudjelovanju na izborima: 37%</p>	<p>Vlada ima pravo nadzirati e-mailove i informacije razmijenjene na internetu: 17%</p> <p>Najveći pobornik: Središnja Hrvatska (i religiozni ljudi)</p>
<p>Ispitanici iz Slavonije, Grada Zagreba, Središnje i Sjeverozapadne Hrvatske smatraju da je najvažnija karakteristika istinskog hrvatskog državljanina poštivanje političkih institucija i zakona Hrvatske dok su Istra, Primorje i Dalmacija najviše glasale za govorenje hrvatskog jezika. Rezultat je to koji će većinu Hrvata iznenaditi, obzirom na percipiranu nezainteresiranost Istre za isto. Prosječan Hrvat bi takav odgovor prije očekivao dobiti od Slavonije negoli od Istre i Primorja. Radi se ovdje o dokazu iznad spomenute prisutnosti</p>			<p>Mjera: komunikaciju temeljiti na kombinaciji kulta ličnosti i tima stručnjaka raznih struka.</p> <p>Mjera: demonstrirati poštovanje u komunikaciji prema oporbi, kako bi se građanima i na taj način dalo do znanja da se po dolasku na vlast nećemo ponašati nepošteno i priječiti oporbu da u izbornoj utakmici participira na fer način.</p> <p>Mjera: Snažan naglasak u programu staviti i na reformu izbornog sustava, <i>online</i> - glasanje, te <i>online</i> - aktivizam npr. pokrenuti <i>web</i>-stranicu anketa.gov.hr i peticije.gov.hr na kojoj će se građanima omogućiti da redovito iznose svoje</p>			

<p>niza krivih percepcija o Hrvatima i hrvatskim regijama u javnom prostoru i posljedičnih podjela tamo gdje u praksi ljudi zapravo dijele iste temeljne vrijednosti.</p>			<p>stavove i pokreću peticije na inicijative Vlade i Sabora ili na manjak njihovih inicijativa u određenom području. Po uzoru na Englesku, nakon 10.000 potpisa, na peticiju će odgovoriti Vlada prijedlogom mjera da se ispoštuje volja građana. Nakon 100.000 potpisa o peticiji će se debatirati u Saboru.</p>		
	<p>Hrvatsko porijeklo: 69%</p>	<p>Vojna vlast: 21%</p> <p>Žene sklonije vojsci, Muškarci svim ostalim sustavima. 15% više ispitanika se opredijelilo za vojsku u odnosu na 1999.</p>	<p>Štititi slobodu govora: 11%</p>	<p>Glasači su podmićeni: 63%</p> <p>Glasovi se ne broje pošteno: 51%</p> <p>Mlađi su skeptičniji od starijih.</p>	<p>Istra i Primorje su najviše protiv takvih vrsta nadzora.</p>
	<p>Rođen u Hrvatskoj: 66%</p>		<p>Oni koji pohađaju vjerske obrede najviše zagovaraju red u državi, te su manje</p>	<p>Novinari prate izbore pošteno: 42%</p> <p>Ispitanici koji češće</p>	

				preokupirani zaštitom slobode govora i davanjem ljudima više prava za izjašnjavanje i važnim vladinim odlukama.	pohađaju religijske obrede imaju i veće povjerenje u izborne procese.
<p>Mjera: jasno i nedvojbeno u programu objasniti na koji se način misli osigurati red u državi i zaštititi hrvatske interese i ciljeve (poput značajnog povećanja životnog standarda) uslijed migracijskih valova, uz istovremeno demonstriranje osjetljivosti prema tuđoj patnji.</p>					
Individualno - kolektivna odgovornost*					
Pojedinci (ne država) trebaju preuzeti više odgovornosti da se brinu sami za sebe: 57%	Nezaposleni trebaju prihvatiti bilo kakav posao ili ostaju bez naknade: 67% S ovom se tvrdnjom značajno više slažu stariji (81%).	Natjecanje je dobro: 85%	Plaće bi trebale biti što više izjednačene (naspram što većih razlika radi poticanja zalaganja): 62%	Privatno (naspram državnog) vlasništvo nad poduzećima treba povećati: 56% S ovom tvrdnjom se više slažu mladi i građani srednje dobi (oko 62%).	

Tek 53%
mladih se s
time slaže.

KONTRADIKTORNI HRVATI: S jedne strane ispitanici ne žele preuzeti odgovornost i inicijativu na radnom mjestu (samo 58% odnosno 52% kaže da želi), ali u isto vrijeme žele da pojedinci preuzmu brigu za sebe, te teže natjecanju.

Zanimljiva je činjenica da su Hrvati okarakterizirani kao ljudi socijalističkog mentalnog sklopa, no ipak većinski cijene privatno vlasništvo i zagovaraju ga u poduzećima, te razumiju važnost natjecanja. Ujedno, 15% više Hrvata sudjeluje u peticijama u odnosu na 1999. godinu što znači da angažman i želja za snažnijim uključivanjem u donošenju odluka na razini Vlade značajno raste. Gotovo podjednako građana smatra da je najvažnija uloga vlade održavati red u državi (35%) i dati više prava ljudima da se izjasne o važnim vladinim odlukama (36%).

Mjera: U programu naglasiti izgradnju sustava temeljenog na meritokraciji uz pomoć stručnjaka i suzbijati negativnu selekciju uvođenjem modela mjerenja učinka i nagrađivanja. Pojasniti kako se mjerenje i nagrađivanje učinka neće provoditi na način da se u građanima izazivaju strah i nemir već postepeno i uz njihovo maksimalno participiranje u donošenju odluka o predloženim mjerama i modelima. Ujedno, model neće mjeriti samo kvantitetu već (primarno) kvalitetu obavljenog posla, te će se temeljiti i na principima socijalne osjetljivosti npr. ako osoba 6 mjeseci konstantno od građana, kolega, nadređenih i podređenih dobiva niske ocjene za svoj rad, ali za to postoji opravdani razlog poput teških obiteljskih okolnosti - dat će joj se dodatno vrijeme da popravi svoje ocjene. Također, ako se većina ispitanika kroz **redovito anketiranje** koje će Vlada provoditi izjasni da nije zadovoljna pojedinim elementima modela, isti će se bez odgode izmijeniti. O zadovoljstvu provedenim mjerama Vlada će svaka tri mjeseca izvještavati javnost direktnim obraćanjem premijera i/ili nadležnih ministara u neformalnom i opuštenom formatu tzv. **Okruglog stola** za vrijeme kojega će se u stvarnom vremenu odgovarati na telefonske pozive i komentare sa društvenih mreža. **Obraćanje Vlade javnosti se više neće vršiti isključivo ex cathedra.**

Važna obilježja posla

<p>Dobra plaća: 88%</p> <p>Determinanta koja je konstantna od 1999. do 2018.</p>	<p>Posao kojim se nešto može postići: 74%</p> <p>Najvažnije u Istri i Primorju, a najmanje važno u Sjeverozapadnoj Hrvatskoj.</p>	<p>Povoljno radno vrijeme: 72%</p> <p>Posebno važno mladima i građanima u Istri i Primorju. Najmanje važno u SZ Hrvatskoj.</p>	<p>Odgovoran posao: 58%</p> <p>Najvažnije u Središnjoj Hrvatskoj, a najmanje važno u Slavoniji.</p>	<p>Mogućnost inicijative: 52%</p> <p>Najvažnije u Gradu Zagrebu, a najmanje važno u Slavoniji i SZ Hrvatskoj.</p>	<p>Dug godišnji odmor: 46%</p> <p>Posebno važno mladima i građanima u Istri i Primorju. Najmanje važno u SZ Hrvatskoj.</p>	<p>Važno: Žene su poduzetnije. Želja za odgovornim poslom je rasla od 1999. do 2018.</p>
<p>Mjera: obzirom da je gotovo 75% Hrvata izrazilo želju za pronalaženje posla kojim se “nešto može postići”, jasno je kako uz dobru plaću Hrvati očekuju i više smislenih/svrhovitih poslova kroz koje će moći u većoj mjeri ispoljiti svoje talente i afinitete. U programu predvidjeti poseban paket mjera kojim će se građanima pomoći u pronalaženju osobne svrhe i ispunjujućih karijera.</p>						
<p>Za uspjeh braka ili partnerstva važno je:</p>						
<p>Vjernost: 97%</p> <p>Najvažnije u Gradu Zagrebu, Istri i Primorju.</p>	<p>Djeca: 93%</p> <p>Najvažnije u Dalmaciji, te u Središnjoj Hrvatskoj.</p>	<p>Vrijeme za hobije i prijatelje i dobri stambeni uvjeti: 91%</p>	<p>Primjereni prihodi i zajedničko obavljanje kućanskih poslova: 87%</p>			
<p>Mjera: iskomunicirati građanima pojam “vjernosti” i metaforički, u odnosu države prema njima. Kada bi prosječan</p>						

građanin Republike Hrvatske zamislio sebe “u braku” s državom, odmah bi osjetio preveliku represivnost s jedne strane, a premalo empatije, vjernosti, odanosti i preuzimanja odgovornosti s druge strane. Država ne vodi vlastitim primjerom.

Uloga muškarca i žene u društvu

<p>Ako je majka zaposlena dijete pati: 44%</p>	<p>Posao muškarca je da zarađuje, posao žene je da se brine za dom i obitelj: 36%</p>	<p>Općenito, muškarci su bolji menadžeri/politički vođe od žena: 12%/17%</p> <p>Muškarci relativno češće smatraju da su bolji politički vođe i menadžeri od žena.</p>	<p>Zaposlenje je u redu, ali većina žena zapravo želi dom i djecu: 58%</p>	<p>Općenito, obiteljski život pati ako je majka zaposlena na puno radno vrijeme: 46%</p> <p>Najmoderniji su Zagrepčani.</p>
--	---	--	--	--

Mjera: posebnim paketom mjera podržati obitelji u postizanju balansa između obiteljskog života i karijere/zaposlenja.

**Politika je linerano važna starijim dobnim skupinama, osim dijela populacije između 31 i 45 godina.*

***Također se može uvidjeti da su žene privrženije svom mjestu ili gradu, Hrvatskoj i regiji nego muškarci koji su privrženiji Europi i svijetu. Gledajući dobne skupine uočava se veća privrženost starijih dobnih skupina prema svojoj regiji i Hrvatskoj.*

****13-postotni rast u odnosu na 1999.g.*

*****Porast tolerancije za homoseksualce 14% u odnosu na 1999.g., ali i za osobe druge narodnosti (21%), rase (8%) i vjere (11%). Odbojnost prema alkoholičarima i narkomanima ostaje konstantna.*

******Povjerenje je u padu (82% 1999.g.)*

Zaključno, vidljivo je kako je Hrvatima prijeko potrebna nada da mogu živjeti dostojanstveno i svrhovito od rada svojih ruku kroz jedan centristički sustav vrijednosti, te uz razumnu mjeru natjecateljskog duha. Naime, **40% građana je sklono političkom centru** što znači da većina Hrvata zapravo nije uopće sklona nikakvom ekstremizmu. Ujedno,

potrebno je građanima istovremeno ponuditi porast osjećaja sigurnosti kroz uređenje tradicionalnih institucija (vojska, odgoj i obrazovanje, zdravstvo, pravosuđe, policija, Crkva). **Ne valja zanemariti ni kvalitetne časne sestre, redovnike i svećenike, koji nakon godina ili desetljeća služenja izlaze iz Crkve bez ikakve otpremnine i ni dana radnog staža. S Crkvom treba ispregovarati dostojanstveniji položaj i za njih.** Tu također leži veliki broj glasova.

Obzirom pak da **Hrvati pravosuđu vjeruju svega u 15% slučajeva**, komunicirati rješenja i za taj dio s naglaskom na mjere koje su izvedive i vode do dugoročnih rezultata i stvarnih reformi npr. educiranje novih naraštaja o štetnosti korupcije, empatiji i važnosti njegovanja sustava pozitivnih moralnih vrijednosti u svrhu cjelovitog i emancipiranog življenja. Predvidjeti porezne olakšice i poticaje za pojedince i organizacije koje će Vladi pripomoći u reformi načina na koji se Hrvati kao društvo odnose prema korupciji i brizi za buduće generacije. Obzirom pak da je povjerenje u društvene mreže za 5% više od povjerenja u tisak (15%:10%), posebno se okrenuti tom mediju.

Navesti i kako **96% Hrvata s razlogom ne vjeruje političkim strankama** jer iste u kampanjama i po dolasku na vlast zaboravljaju da su tu za društvo u cjelini - ne samo za svoje birače. Svega 27% Hrvata vjeruje javnim službama, svega 15% Hrvata vjeruje sindikatima, Vlasti i državnoj upravi vjeruje 10% Hrvata, a Saboru njih 8%. Sve navedene, stoga, uključiti u paket mjera koji se tiče reforme sustava vrijednosti društva i načina na koji se Hrvati, posebno lideri društva, ophode jedni prema drugima.

Činjenica da svega 20% Hrvata vjeruje velikim poduzećima također je alarmantna, te je na nju potrebno dati odlučne i konkretne odgovore o tome na koji način buduća Vlada tu misli pripomoći. Pri osmišljavanju mjera, valja imati na umu i to da **čak 57% Hrvata ne vjeruje zdravstvenom sustavu**, 73% ne vjeruje Ujedinjenim narodima, a 75% Hrvata je izgubilo povjerenje u Europsku uniju. Organizacijama za zaštitu okoliša vjeruje 36% Hrvata (nakon vojske sa 61%, odgojno-obrazovnog sustava sa 51%, policije sa 46%, zdravstvenog sustava sa 43% i Crkve sa 38%).

8. Analiza programa ključnih oponenata kroz zastupljenost standardnih kategorija

ANALIZA PROGRAMA KLJUČNIH OPONENATA: Zastupljenost standardnih kategorija																			
	NA CIO NA LIZ AM	INTER NACI ONAL IZAM EU	SOCIJ ALNA PRAV DA I DEMO GRAF *	UPRA VNA EFIKA SNOS TI DECE NTR.*	DIJAS PORA	PODU ZETNI ŠTVO	INFRA STRU KTUR A	OKOL IŠ	KULT URA	OBRA ZOVA NJE	SIGU RNOS T	MULTI KULT URALI ZAM MIGR ACIJE	UMIR OVLJ ENICI	MLAD I	PRAV OSUĐ E	ZDRA VSTV O	BRAN ITELJI	RADN IČKA PRAV A*	POLJ OPRI VRED A
HDZ: Sigurna Hrvatska !	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
SDP: Izađi i promijeni !	-	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+
DOMOVI NSKI POKRE T: Zato što svoje volim!	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	-	-	+	-	+	+	+	-	+
MOST: Hrvatska	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	-	+	+	+	+	-	+	+

se budi!																			
MOŽEM O: Zagreb je naš!	-	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+
PAMETNO/ FOKUS: Zaokrenimo Hrvatsku!	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	+	-	+	+	-	+	+	
MI	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	

Primjetno je kako jedino HDZ svojim programom pokriva sve standardne kategorije. U tom smislu je program temeljit. **Međutim, temeljitost u nizanju prioriteta (čak 10) i u količini teksta (119 stranica) - ovdje ne vodi ozbiljnim rezultatima.** Kao i u ostalim programima, strategijama i planovima koje HDZ-ova Vlada razvija, i ovaj politički program boluje od manjka ambicije, te od bavljenja velikim brojem neefektivnih tema (u cilju dodvoravanja čim većem broju birača) nauštrb fokusa na bitno i na urgentno.

Svi birači suštinski žele samo jedno, a to je - dostojanstveniji život u nekom razumnom roku. **No, do toga se ne može doći raspršivanjem (vrlo ograničenih) hrvatskih resursa na puno niskoefektivnih mjera** već valja svim snagama “udariti” na one mjere koje su ključne za ubrzavanje rasta, te će dovesti do održivo boljeg standarda za sve građane - ne samo za one bliže vlasti, i to samo jednokratno i kratkoročno.

Uzmimo za primjer program "Zaželi". Navodi HDZ u svom političkom programu: "Osmislili smo i pokrenuli program „Zaželi” kojim omogućavamo zapošljavanje teško zapošljivih žena u slabije razvijenim dijelovima Hrvatske, koje se brinu za dostojanstvenu starost starijih građana. Kroz ovaj smo program osigurali milijardu i pol kuna za zapošljavanje 6.300 žena u ruralnim područjima, koje pružaju pomoć za preko 30.000 kućanstava."

No, ne iznosi HDZ pritom na koji rok su spomenute žene zaposlene, po kojoj plaći, te jesu li rezultati programa "Zaželi" održivi? Ili je, kao i kod velike većine sličnih projekata financiranih EU sredstvima, sve zamrlo nakon završetka projekata, te o održivosti nema govora? Kakav je u ovom slučaju povrat investicije za državu? **Jesmo li ponovo financirali populističku mjeru s jednokratnim i kratkoročnim efektom skupo plaćenim sa milijardu i pol kuna, a koja zapravo ne vodi do rasta BDP-a?**

Rast za vrijeme HDZ-ove Vlade, čini se, traje onoliko dugo koliko traju sredstva iz proračuna Europske unije.

Puno je u HDZ-ovim programima, planovima i strategijama takvih (naizgled interesantnih, a zapravo na duge staze irelevantnih) mjera. Prosječan birač na taj način od šume brojki, stranica, prioriteta i mjera teško može razlučiti koje drvo u toj šumi do nečega vodi i ima potencijal dalje rasti, a koje je drvo samo umjetna dekoracija - što je moguće i cilj ovakvog pristupa. **Koliki se rast BDP-a ovim političkim programom misli ostvariti u kojem roku? Koliko će Hrvatska u kojem roku nadmašiti zemlje u svom okruženju?**

Teško je i iskusnom stručnom oku reći što točno HDZ ovim programom misli postići i u kojem konkretnom roku. Priča HDZ o učinkovitoj državi, a ne smanjuje broj jedinica regionalnih i lokalnih uprava i samouprava, broj Ministarstava i Agencija, ne osjeća urgentnost u provedbi decentralizacije, pretendira se izboriti s korupcijom u čitavoj zemlji, a smjenjuje radi korupcije na desetke ministara po mandatu. **Obećaje HDZ povećanje poljoprivredne proizvodnje od 30% da bi potom nenamjenski trošio EU sredstva namijenjena za tu istu poljoprivredu i njima financirao - komunalnu infrastrukturu.**

Obzirom na snažno oslanjanje programa i HDZ-ove Vlade na EU sredstva, valja se osvrnuti i na činjenicu da su se vladajući pokazali kao iznimno loši menadžeri u svim fazama upravljanja EU programima - od planiranja, preko ocjenjivanja, pa do kontrole namjenskog korištenja dodijeljenih sredstava. Pokazalo se i da ne znaju kako spriječiti korupciju ni u ovom segmentu.

Stručna javnost već godinama upozorava na loše formulirane kriterije odabira/ocjenjivanja. Primjera radi, HDZ-u je prilikom dodjele sredstava često svejedno obeća li poduzetnik u roku od 3 godine od završetka projekta povećanje u prihodima od 10% ili od 30%. Dodijeljeni broj bodova je - isti. Ne bavi se HDZ-ova Vlada uglavnom u svojim javnim pozivima ni provjeravanjem toga koga će tako poticani poduzetnik točno zaposliti odnosno - može li planirano zapošljavanje zaista dovesti do ozbiljnih rezultata za poduzeće, **te radi li se o privlačenju visokokvalificirane radne snage koja je od strateške važnosti za budućnost zemlje**. HDZ vlada kvantitetom nauštrb kvalitete, i to kvantitetom nevažnoga odnosno onoga što ne može dovesti do ozbiljnih pomaka ni da je kvantiteta kudikamo veća - od one tražene natječajem.

Primjer toga su natječaji koji potiču poduzetnike da optimiziraju svoje poslovne procese. Ocjenjivao se u takvim natječajima isključivo broj optimiziranih procesa, iako zdrava logika nalaže da ni stotinu optimiziranih procesa poduzeću neće pomoći da postane konkurentnije - ako se ne radi o procesima koji su ključni i efektivni. **HDZ-u je važno da se nešto optimizira. Nevažno što.** Povezanost indikatora uspješnosti po pojedinom procesu sa vršnim indikatorima uspješnosti projekta - se tu nije ocjenjivala.

Ne trude se vladajući postići ni transparentnost u opisivanju kriterija ocjenjivanja. **Niti jednom poduzetniku u Hrvatskoj nije precizno jasno zašto u nekim slučajevima dobije ocjenu, primjerice, 2 od 4, a u drugima 4 od 4.** Ocjenjivači uglavnom svoje ocjene ne objašnjavaju detaljno i opisno, a Upute za prijavitelje su također vrlo neprecizne. Povezanost Uputa s kriterijima ocjenjivanja je - krajnje nejasna. U slučaju kada projekt ocjenjuju tri ocjenjivača, nije zato

neobično ni rijetko da jedan ocjenjivač projektu dodijeli 72 boda, a drugi 54 bodova od 100. Radi se o iznimno velikim odstupanjima koji s pravom stvaraju skepsu među poduzetnicima i drugim prijaviteljima, **i generiraju daljnje nepovjerenje u Vladu, Sabor i političke stranke.**

Migrantima se HDZ bavi isključivo s aspekta nadzora nacionalnih granica. Nepoznato je, s druge strane, na koji se način vladajući planiraju pozabaviti procesima asimilacije, integracije i kultivacije stranaca koji su već ovdje - u hrvatsko društvo. Prema nekim procjenama, više od 400.000 iseljenih Hrvata u posljednjih je desetak godina zamijenjeno sa 300ak tisuća useljenika drugih nacionalnosti. Dok npr. australska Vlada aktivno radi na privlačenju visokokvalificiranih migranata, hrvatska Vlada o tome ni ne razmišlja. I HDZ-ovo zagovaranje digitalizacije bez istovremene promjene pristupa provedbe izbora je - kontradiktorno.

Glede Domovinskog pokreta, unatoč tome što imidž grade na borbi za hrvatske nacionalne interese, njihov se program iz 2020. **sigurnošću bavi isključivo jednom rečenicom:** "Zalažemo se...za daljnji razvoj vlastitog programa proizvodnje oružja, borbenih vozila i plovila za potrebe Hrvatske vojske." Mjera do koje ne razumiju sigurnosna pitanja vidljiva je i u spominjanju jasnih uvjeta "Srbiji glede ulaska u Europsku uniju". Ne razumiju u Domovinskom pokretu da je Hrvatskoj iz sigurnosnih razloga u interesu da do toga čim prije dođe ("Jaki susjedi, jaki mi."). Ne bave se u svom programu kulturom (osim površnim spominjanjem kulturnog turizma i borbi za povratak od Srba opljačkanih kulturnih dobara), migracijama i multikulturalizmom, mladima i radničkim pravima. Mlade spominju isključivo u kontekstu dostupnijeg sporta - što ilustrira **nepoznavanje onoga što je mladima u Hrvatskoj hitno i bitno i ozbiljnu konfuziju u postavljanju prioriteta.**

Osim HDZ-a koji navodi kako će nastaviti "gajiti dobre odnose sa Svetom Stolicom" i protiviti se "svakom pokušaju revizije Ugovora između Hrvatske i Svete Stolice", primjetno je kako ni **o Crkvi nitko eksplicitno ne govori (što predstavlja priliku za diferencijaciju).**

Prilikom govora o radničkim pravima, dobro je zato spomenuti i radnička prava svećenika i redovnika/časnih sestara koji

po izlasku iz Crkve nemaju pravo na otpremninu, niti im se računa radni staž.

SDP i Možemo jedini ne spominju dijasporu (osim u kontekstu više o 150.000 hrvatskih državljana bez prebivališta u Republici Hrvatskoj koji imaju pravo glasa, te pravo na 3 mandata, a o čemu bi pokrenuli široku javnu raspravu).

Iako u svom programu ne pokazuju interes za Hrvate u dijaspori, iz **Možemo predlažu oživljavanje zaboravljenih kontakata** "...koji su stečeni kroz Pokret nesvrstanih" radi ponovne izgradnje odnosa **"sa zemljama u Africi i Aziji**, gdje brojni nekadašnji studenti koji su studirali u bivšoj Jugoslaviji sada kreiraju nacionalne politike matičnih zemalja."

Svi osim Mosta zagovaraju decentralizaciju javne uprave. Most se ne bavi infrastrukturom, a okolišem se bavi isključivo kroz prizmu energetike. **Branitelje Most ne spominje. SDP branitelje ipak spominje** navodeći kako će unaprijediti "sustav društvene skrbi za ostvarivanje prava i zaštite hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i antifašističkih boraca".

SDP se blokiranim građanima bavi sljedećim mjerama: "Urediti jednostavniji, ubrzaniji i jeftiniji pravni okvir za sustavno rješavanje problema blokiranih građana, kojim bi se, između ostaloga, uredio skraćeni obvezni postupak nagodbe za dužnike koji nemaju imovine ili imaju nisku razinu duga", "Produljenje rokova za obustavu ovrha nad blokiranim građanima, smanjenje zatezних kamata te produljenje mjere povećanja iznosa plaće slobodne od ovrhe", "Vođenje sustava e-ovrha kako bi se isključili posrednici u ovršnome postupku i značajno smanjili troškovi postupka.", te "Zakonom urediti zabranu ovrhe nekretnine ako se ovrha temelji na nepoštenom ugovoru o kreditu".

Možemo je iznio kvalitetne mjere za pomoć blokiranim: "Trebamo uvesti snažne mjere zaštite onih dužnika koji imaju niska i neredovita primanja ili su bez njih. Novi zakon nužno mora biti primjenjiv na sve dužnike – one koji imaju otvorena dugovanja i ovrhe i novozadužene. Blokada računa ne smije biti alat za naplatu dugova jer se na taj način

dodatno ugrožava socijalni i ekonomski položaj zaduženih građanki, te dovodi do njihove financijske isključenosti. Sud je dužan paziti na zastaru dugovanja sud te je potrebno ograničiti vremenski period blokade računa privatnih i pravnih osoba za koji FINA mora napraviti plan otplate dugovanja i reprogram duga s dužnikom i vjerovnikom. Ograničit ćemo mogućnost ovrhe nad nekretninama na one vrijednosti dugovanja koje koreliraju s vrijednošću nekretnine (princip razmjernosti). To će onemogućiti ovrhe nad nekretninama u slučajevima dugovanja koja su deset puta manja od vrijednosti nekretnina. Prodaja duga trećim osobama bit će moguća isključivo uz pristanak dužnika.”

HDZ se može u ovom polju pohvaliti dobrim rezultatima u mandatu od 2016-2020: “Otpisali smo potraživanja države prema građanima do iznosa od 10.000 kuna, deblokirali dugotrajno blokirane račune i uveli jednostavni stečaj potrošača. Uveden je jednostavni postupak stečaja potrošača za osobe koje imaju blokirane račune duže od tri godine i čiji iznos glavnice duga iznosi do 20 tisuća kuna. Zahvaljujući poduzetim mjerama danas imamo gotovo 100 tisuća manje blokiranih građana. Izmjenama Ovršnog zakona 2017. godine uveli smo pravilo da se jedina nekretnina ne može ovršiti, da nema ovrha na nekretnini za iznos glavnice do 20 tisuća kuna. Osigurano je stambeno zbrinjavanje ovršenika (plaćanje najma) za 18 mjeseci ako bude iseljen iz nekretnine u ovršnom postupku, a propisani su i dodatni zaštitni mehanizmi. Kao rezultat provođenja politika naše Vlade, iznos blokade kod FINA-e iz ožujka pretprošle godine smanjen je s 43,4 milijarde na 16,8 milijardi kuna. No kako ekonomska kriza uzrokovana pandemijom ponovno povećava rizik od rasta broja blokiranih građana, tom ćemo pitanju posvetiti posebnu pozornost kako se broj blokiranih ne bi povećavao, već nastavio smanjivati.”

Ipak, iako su mjere pomoći blokiranima koje predlažu SDP, Možemo i HDZ nasušno potrebne i valja nastaviti s njihovom primjenom, radi se isključivo o mjerama hitne pomoći. Navedenim mjerama nije moguće prevenirati i trajno riješiti ovaj problem. **Razlog je to radi kojega je HDZ u ovom mandatu došao do “plafona”, te nije u ovom polju zabilježio nove pomake. Samo je to još jedan primjer neefektivnosti HDZ-ovog predizbornog programa i velikog broja izrađenih i usvojenih strategija i planova.**

Krajem 2019. u Hrvatskoj je bilo više od 230.000 blokiranih građanki i građana (uključujući one socijalno ugrožene).

Usporedbe radi, krajem siječnja 2023. godine u Hrvatskoj je 227.519 građana i dalje imalo blokirane račune, s glavnicom duga od 2,4 milijarde eura, kao i 13.851 poslovni subjekt, čija je glavnica duga iznosila 501,3 milijuna eura (podaci Financijske agencije).

Najveći dio duga, u iznosu od 700 milijuna eura (bez kamata), odnosio se na dug potrošača prema bankama kao vjerovnicima, a prema svim financijskim institucijama, dug je iznosio 800 milijuna eura. Po podacima Fine, kada se glavnici od 2,4 milijarde eura pridoda i dug po osnovi kamata u visini od 841,9 milijuna eura, **ukupan je dug građana s blokiranim računima krajem siječnja iznosio 3,2 milijarde eura.**

Domovinski pokret se blokiranim bavi isključivo riječima “snažnija zaštita”. Fokus/Pametno se blokiranim ne bave dok se Most ovom temom pozabavio kroz nekoliko uopćenih rečenica i očitih konstatacija.

Fokus / Pametno se ne bave sigurnošću (osim onom pravnom, te prirodnim i zdravstvenim nepogodama), mladima se bave isključivo kroz prizmu tjeležbe i sporta, ne bave se migracijama ni multikulturalizmom, a ni braniteljima. S druge strane, naglašenije se bave kulturom.

Glede poduzetništva, svi su analizirani programi u tom pogledu niskoefektivni.

Možemo su glavninu svojih mjera fokusirali na mali broj društvenih poduzetnika i zadrugara, na IT poduzeća, na poduzeća koja ulažu u znanost, istraživanje i razvoj inovacija, te na javna poduzeća. Ostali poduzetnici mogu se nadati isključivo malom broju poreznih mjera (str. 15 i 16). Oni ujedno jedini zagovaraju okrupnjivanje malih poduzeća: “Bez razvojnih politika koje bi poticale okrupnjivanje i razvoj privatnog sektora i jačale uktjecaj strateških javnih poduzeća, nemamo se zašto nadati boljim uvjetima rada u Hrvatskoj.”

Niti se jedna stranka temeljito ne bavi **administrativnim nasiljem** koje trpe poduzetnici i računovodstveni servisi od strane države, te suzbijanjem preburokratiziranosti koja crpi kreativnu energiju građana i poduzetnika potrebnu za inoviranje i ubrzavanje rasta - što predstavlja dodatnu priliku za diferencijaciju programa. Dobro se posebno osvrnuti i na slaba radnička prava vlasnika i direktora obrta i tvrtki.

Direktor tvrtke nema pravo na naknadu HZZ-a u slučaju otkaza, što je zapravo samo jedan od brojnih načina na koje se u Hrvatskoj kažnjava poduzetnost i preuzimanje odgovornosti.

Domovinski pokret se poduzetnicima bavi isključivo kroz prizmu PDV-a, poreza na dobit, smanjenja parafiskalnih nameta, te “represije poreznog sustava i državnog inspektorata prema građanima, gospodarstvu i poduzetništvu” uz prijedlog povećanja njihove “savjetodavne uloge.”

Most je malom i srednjem poduzetništvu posvetio čitavo jedno poglavlje, no istima muse na koncu bavi vrlo površno - kroz nekoliko poreznih i administrativnih mjera (npr. ukidanje revizije za male poduzetnike). Jedini, međutim, spominju intenciju stvaranja **povoljnog regulatornog okvira za poduzetnike - početnike**, a imaju i namjeru omogućiti studentima da se bave poduzetništvom bez gubitka studentskih prava.

Fokus / Pametno se poduzetnicima bave kroz poticaje za kulturno i društveno poduzetništvo ili kroz nekoliko uopćenih tvrdnji koje ne odgovaraju na pitanje “Kako?” ili “Kojih točno?” poput u nastavku navedenih: “Moramo dati inovacijama i poduzetništvu da se razmašu i stvoriti povjerenje i poštovanje između radnika i poduzetnika, te privatnog i javnog sektora.”, “Ukidanjem suvišnih administrativnih procesa znatno bi se ubrzale investicije te podigla učinkovitost.” Ili pak kroz nekoliko već viđenih poreznih mjera.

Na administrativno i parafiskalno opterećenje poduzetnika se uopćeno osvrnuo i HDZ. Od ostalih mjera HDZ spominje standardne porezne mjere, potom EU poticaje za uvođenje visokih tehnologija, razvoj zadruga u ruralnim

krajevima, razvoj obrtništva (tradicijskog i umjetničkog pogotovo), nastavak dosadašnjih kreditnih mjera Hamaga (uz istu, manjkavu, proceduru), kredite za studente koji žele ući u poduzetništvo, poduzetničke inkubatore, centre, akceleratori i poslovne zone. Navodi HDZ i sljedeće: “Poticat ćemo Nacionalni inovacijski sustav, razvoj inovativnog poduzetništva, investicije u inovativne proizvode, a ulaganja u istraživanje i razvoj povećat ćemo s trenutanih 1% na 1,4% bruto domaćeg proizvoda, a do 2025. na europski prosjek od 2,5%.” No, ni u samim HDZ-ovim mjerama za razvoj poduzetništva ničega inovativnoga - nema.

Slično je i kod SDP-a odnosno RESTARTA. Navode uglavnom mjere obnove likvidnosti trgovačkih društava, porezne mjere, te mjere regulatornog rasterećenja.

Pri predlaganju mjera u ovom segmentu valja imati na umu i to kako su danas poduzetnici u RH i dalje opterećeni **s oko 450 različitih parafiskalnih nameta** (neporezna davanja, razne vrste naknada nametnute od strane države npr. pretplata za HRT). Iako je od 1. siječnja 2022. ukinuto obavezno članstvo HGK za poduzetnike iz I. skupine, još uvijek nije ukinuto za sve, kao ni članarine Hrvatskoj obrtničkoj komori, te Turističkoj zajednici. Nebrojani su i slučajevi gdje se vlasnike obrta blokiralo **radi nekoliko desetaka eura duga prema Obrtničkoj komori.**

9. Analiza programa ključnih oponenata: Ciljevi / prioriteti i rezultati na izborima 2020.

ANALIZA PROGRAMA KLJUČNIH OPONENATA: Ciljevi/prioriteti i rezultati na izborima 2020.					
OPONENT	Str	Prioriteti	Udio u 46.9%	Udio u 100%	Osvojeno mandata
HDZ: Sigurna Hrvatska!	11 9	Ponosna i suverena Hrvatska, Učinkovita država, Radna mjesta i plaće, Demografska revitalizacija Porezi, Zdravstvo i mirovine	621.008 ili 35.77%	16.77%	66

		<p>Obrazovanje, znanost i industrija 4.0</p> <p>Samodostatnost u hrani i energiji</p> <p>Obnova Zagreba, Ravnomjeran razvoj</p>			
SDP: Izađi i promijeni!	31	<p>Održivo i uključivo gospodarstvo</p> <p>Pravedno, slobodno i solidarno društvo</p> <p>Učinkovite i dostupne državne institucije</p>	<p>414.615 ili</p> <p>23.88%</p>	11.19%	41
DOMOVIN SKI POKRET: Zato što svoje volim!	35	<p>Jednakost građana pred zakonom i tijelima državne uprave i samouprave</p> <p>Zaštita privatnog vlasništva i slobodnog tržišta</p> <p>Posebna zaštita ranjivih i socijalno ugroženih pojedinaca i društvenih skupina skupina</p> <p>Zaštita prirode i biološke raznolikosti</p> <p>Poticanje kreativnosti i slobodno izražavanje mišljenja svakog pojedinca</p>	<p>181.492 ili</p> <p>10.45%</p>	4.90%	16
MOST: Hrvatska se budi!	35	<p>Strateški gospodarski pristup</p> <p>Demografska politika za obitelj</p> <p>Kvalitetni i održiv mirovinski sustav</p>	<p>123.194 ili 7%</p>	3.33%	8

		Konkurentan i solidaran odgojno - obrazovni sustav Demokratizacija političkog sustava – otklanjanje demokratskog deficita Pravosuđe i javna uprava Socijalna i zdravstvena politika po mjeri čovjeka Ravnomjieran regionalni razvoj Vanjska politika u zaštiti nacionalnih interesa Hrvati izvan republike Hrvatske – integralni dio hrvatskog naroda Kultura kao bitan segment društva Nacionalna sigurnost, obrana i unutarnji poslovi			
MOŽEMO: Zagreb je naš!	41	Zeleno otporno gospodarstvo i dostojanstveni uvjeti rada Društvena jednakost Demokratizacija i međunarodna solidarnost	116.480 ili 6.7%	3.14%	7
PAMETNO/ FOKUS: Zaokrenimo Hrvatsku!	13	Društvo uključenosti, suradnje i znanja Javna uprava za svoje građane, Zdravi i sigurni građani, Rasterećeno, moderno i zeleno gospodarstvo, Održivi teritorijalni preustroj, Kulturna politika, Socijalna politika, Pravosuđe	66.399 ili 3.82%	1.79%	3

* Ciljevi konkurentskih programa uglavnom nisu precizno formulirani odnosno nisu PAMETNI / SMART (Specific/Specifični, Measurable/Mjerljivi, Achievable/Dostižni, Relevant/Relevantni, Time - Bound/Vremenski određeni).

12. HDZ - Povratak (mladih) Hrvata iz dijaspora i prevencija novih iseljavanja

Kako postojeća Vlada misli vratiti (mlade) Hrvate iz dijaspora i prevenirati nova iseljavanja?					
Nacionalni plan razvoja odnosa RH s HIRH do 2027: (Ne)efektivnost plana					
<p>Alocirani budžet: Nacionalnim se planom sveukupno planira za razdoblje do 2027. godine utrošiti 821.189.445,15 kuna. Ta su sredstva primarno planirana Državnim proračunom Republike Hrvatske i projekcijama proračuna, ali s obzirom na višegodišnje razdoblje provedbe Nacionalnog plana i utvrđene posebne ciljeve i mjere, moguće je očekivati i druge izvore financiranja koji će naknadno biti utvrđeni Akcijskim planom.</p>					
<p>PC1: Zaštita prava i promicanje interesa HIRH-a Za provedbu PC1 za razdoblje 2022. – 2027. alocirano je ukupno 337.130.000,00 kuna za sljedeće aktivnosti: Međunarodni programi hrvatskog radija „Glas hrvatske”, Proizvodnja TV programskih sadržaja za međunarodno emitiranje, Stipendije za studente i učenike pripadnike hrvatskog naroda izvan RH, Poticaji za obrazovanje i znanost, kulturu, zdravstvo, poljoprivredu i ostale programe Hrvata u BiH, Međuvladini mješoviti odbori, Organiziranje stručnih seminara i radionica za Hrvate izvan RH, Potpora učenju hrvatskoga jezika za hrvatsko iseljeničtvo i hrvatsku manjinu u inozemstvu, Programi i projekti hrvatskog iseljeničtva.</p>					
<p>M1: Unaprjeđenje položaja i kvalitete života Hrvata u BiH</p>	<p>M2: Unaprjeđenje statusa i položaja hrvatske nacionalne manjine</p>	<p>M3: Zalaganje za interese hrvatskog iseljeničtva/dijaspora</p>	<p>M4: Jačanje organizacija HIRH-a</p>	<p>M5: Poticanje HIRH-a na uključivanje u društveni život</p>	<p>M6: Poticanje informiranja i komunikacijskih procesa vezanih za HIRH</p>
<p>PC2: Razvijanje povezanosti i odnosa s HIRH-om Za provedbu PC2 za razdoblje 2022. – 2027. alocirano je ukupno 436.383.655,00 kuna za aktivnosti: Programi Hrvata izvan RH, Programi pomoći hrvatskoj manjini u inozemstvu, Programi pomoći hrvatskoj manjini u inozemstvu – međunarodna razvojna suradnja, Poticaji za obrazovanje i znanost, kulturu, zdravstvo, poljoprivredu i ostale programe</p>					

Hrvata u BiH, Savjet Vlade RH za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Informatizacija Državnog ureda za Hrvate izvan RH, Administracija i upravljanje, Administracija i upravljanje iz evidencijskih prihoda, Potpora učenju hrvatskoga jezika za hrvatsko iseljništvo i hrvatsku manjinu u inozemstvu.

<p>M1: Očuvanje i razvijanje kulturnoga i nacionalnoga identiteta HIRH-a</p>	<p>M2: Poticanje učenja i poučavanja hrvatskog jezika</p>	<p>M3: Poticanje i podupiranje programa, projekata i potpora HIRH-a</p>	<p>M4: Poticanje digitalne transformacije u području odnosa s HIRH-om</p>	<p>M5: Poticanje gospodarske suradnje s HIRH-om</p>	<p>M6: Jačanje međuresorne suradnje institucionalnih nositelja odnosa i suradnje RH s HIRH-om</p>
---	--	--	--	--	--

PC3: Povratak hrvatskog iseljništva/dijaspore i njihovih potomaka u RH

Za provedbu PC3 za razdoblje 2022. – 2027. alocirano je ukupno **47.675.790,15 kuna** za aktivnosti: Hrvatske svjetske igre, Potpora učenju hrvatskoga jezika za hrvatsko iseljništvo i hrvatsku manjinu u inozemstvu, Programi i projekti hrvatskog iseljništva, Program poticanja povratka na izvoru 11 Opći prihodi i primitci, na izvoru 41 Prihodi od igara na sreću, te na izvoru 43 Ostali prihodi za posebne namjene.

<p>M1: Ostvarenje poticajnog okruženja za povratak/useeljavanje hrvatskog iseljništva/dijaspore</p>	<p>M2: Privlačenje mladih naraštaja iz hrvatskog iseljništva/dijaspore na dolazak, školovanje i studij u RH</p>	<p>M3: Unaprjeđenje integracije povratnika/useljenika iz hrvatskog iseljništva/dijaspore u hrvatsko društvo</p>	<p>M4: Informiranje i senzibiliziranje javnosti o povratku/useljavanju hrvatskog iseljništva/dijaspore u RH</p>	<p>M5: Pružanje podrške razvoju i provedbi projekata s ciljem poticanja povratka, useljavanja i integracije hrvatskih iseljenika/dijaspore u RH</p>
--	--	--	--	--

Obzirom da je za povratak hrvatskog iseljništva/dijaspore i njihovih potomaka u RH alocirano svega 47.675.790,15 kuna, ovaj se Plan ne može nazvati efektivnim. Čak i da Vlada efikasno provede svaku od navedenih

mjera, predloženi Plan neće dovesti do povratka značajnijeg broja hrvatskog iseljeničtva i njihovih potomaka u RH. Usporedbe radi, samo na **jedan** natječaj za bespovratna sredstva (npr. za energetska obnova javnih zgrada) Vlada spremno alokira **i više od milijardu kuna**. S druge strane, ovdje imamo svega dvadesetinu takve alokacije **za petogodišnje razdoblje**. Valja se zapitati tko će za nekoliko desetljeća živjeti i raditi u svim tim energetski obnovljenim zgradama, obzirom na stopu iseljavanja stanovništva i na starost preostalog. No, i da je za provedbu ovoga Plana alocirano dovoljno sredstava, ni same mjere nisu u nizu slučajeva efektivne odnosno - ne vode do svog posebnog cilja, te su neprivačne, nedovoljno ozbiljne i **indiciraju kako se ne radi o nečemu prioritarnom za ovu zemlju**. Nadalje, sve i da mjere vode do ispunjenja posebnih ciljeva, ovako definirani posebni ciljevi ne mogu dovesti do ozbiljnijeg rasta razvoja odnosa s HIRH-om.

Mjere koje do toga mogu dovesti su primarno “praktičnije” mjere poput (značajnih) poreznih olakšica za poslodavce koji zapošljavaju povratnike i njihove obitelji, posebno one visokokvalificiranih u deficitarnim zanimanjima, oslobođenje od poreza za kupovinu jednog vozila (ako osoba ima potrebnu dozvolu za upravljanje istim i mogućnost prodaje nakon 3 godine bez plaćanja poreza ili carinjenja), potom oslobođenje ili umanjenje od carinskih troškova prilikom uvoza privatne imovine i imovine potrebne za pokretanje poslovanja u Hrvatsku, poticaji za pokrivanje troška preseljenja, državna jamstva za kupnju stana, olakšani pristup početnom kapitalu za pokretanje poduzeća - s naglaskom na obnovljive izvore energije, proizvodnju (posebno poljoprivrednu) i izvoz, pojednostavljivanje i digitalizacija administrativnog dijela procesa preseljenja/povratka, svojevrsni digitalni *one-stop-shop* i besplatne *online* - konzultacije i savjetovanje za visokokvalificirane povratnike sa (educiranim) savjetnicima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i sl. Potrebno je pritom definirati koja su deficitarna zanimanja, te radnu snagu privlačiti ciljano, vršiti *online*-testiranja i osigurati subvencionirane treninge, po uzoru na program *Migrant Skills Incentives* australske Vlade.

Glede Nacionalnog programa za mlade, alokacija za provedbu istog iznosi **8 mil eura za razdoblje od 2023 - 2025**, što je također nedovoljan budžet za ozbiljan rezultat na ovom polju. Mjere su i ovdje nedovoljno efektivne. Uzmimo za primjer poduzetništvo mladih. Činjenica jest da se sve više u sustavu odgoja i obrazovanja radi na razvoju poduzetničkih kompetencija, kako je u spomenutom Programu i navedeno, **no mladi s tim kompetencijama u Hrvatskoj**

neće moći puno napraviti dok se sustavno ne riješe dva ključna problema - otežani pristup početnom kapitalu i antipoduzetnička klima u društvu.

Dok se u Hrvatskoj neuspjeh stigmatizira kao nešto negativno i konačno, u Americi je, primjerice, neuspjeh doživljen kao nešto privremeno, kao dio procesa učenja i samo korak na putu do uspjeha. Društvo koje kod djece i mladih obeshrabruje vježbanje hrabrosti kroz neuspjehe, te ih na taj i druge načine programira za konformizam, ne može biti inovativno.

Glede pristupa kapitalu, u Programu spomenute mjere za samozapošljavanje Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (HZZ) su krajnje nedostatne. Radi se o 15 tisuća eura po osobi u najboljem slučaju. Dodatno, većina mladih nema kompetencije potrebne za razvoj kvalitetnog poslovnog plana, a ozbiljnija podrška savjetnika u segmentu poslovnog planiranja HZZ-a - izostaje. Žale se mladi i na netransparentno i nedosljedno ocjenjivanje projekata prijavljenih na mjeru za samozapošljavanje, te navode kako od HZZ-a dobivaju ocjene bez ikakvog opisnog objašnjenja i argumenta. Navode i kako HZZ u velikom broju slučajeva odbije projekt odnosno poslovni plan koji je mogao biti odobren - da je indiferentan i/ili nedovoljno stručan savjetnik HZZ-a kvalitetnije posavjetovao kandidata prilikom izrade.

Iz (opravdano) ogorčenih komentara poduzetnih Hrvata u grupama na Facebooku (npr. grupa "HZZ - Poticaji za samozapošljavanje"), vidljivo je kako mladi poduzetnici i poduzetnici - početnici u Hrvatskoj u velikoj većini slučajeva i dalje ne mogu za svoje projekte dobiti ni kredit od 50.000 eura za pokretanje poslovanja u nekoj od poslovnih banaka, ni kroz HBOR-ove programe, a ni onda kada poduzetnik - početnik odnosno mladi poduzetnik u pitanju može u zalog dati nekretninu čija vrijednost premašuje visinu kredita. Osim što su slučajevi kada mlada osoba ima nekretninu koju može ponuditi u zalog iznimno rijetki. Glede Hrvatske banke za obnovu i razvitak (HBOR), vidljivo je na *web*-stranici banke kako mlada osoba u najboljem slučaju mora sama isfinancirati PDV i izradu investicijske studije (i eventualne dozvole), a najčešće mora uz zadužnicu također ponuditi i vlastito učešće i dodatno sredstvo osiguranja.

Nadalje, iako su razna istraživanja (pa i ranije spomenuto istraživanje o vrednotama) jasno ukazala na to da se **mlade hrvatske obitelji** muče u pokušaju balansiranja obiteljskog života sa karijerama roditelja, ova je Vlada iz Strategije demografske revitalizacije Republike Hrvatske do 2033. godine izbacila mjere koje bi im u tome bile od velike pomoći npr. mjeru besplatnog vrtića i jaslica, te mjeru prema kojoj bi roditelji primali naknadu u visini pune plaće i tijekom drugih šest mjeseci dopusta nakon rođenja djeteta. Osim toga, ova je demografska strategija čak šesta po redu. Obzirom da niti jedna od ranijih nije provedena, nije za očekivati da će ova biti.

Generalno, Hrvatska i u ovom polju konstantno generira nove strategije, programe i planove, a koje su sve redom neprovedive ili su pak provedive, te **ne vode do nikakvih ozbiljnih pomaka i značajnih utjecaja na kvalitetu života građana**. Indikativno je primijetiti i to kako su i mjerni indikatori ovih strategija previše općeniti, baš kao i mjerni indikatori drugih strategija - od Nacionalne razvojne strategije nadalje. Radi se strateškom planiranju forme i kozmetičkog dojma radi.

13. Prioriteti i mjere

<p>Kultura solidarnosti prožima se kroz tkivo Hrvatskog društva od osnutka do danas i neizbježan je sadržaj Hrvatske državnosti i identiteta. Promovirati toleranciju, jednakost, slobodu, građanska prava i civilno društvo tekovine su koje sadašnje i buduće generacije Hrvata imaju dužnost utjeloviti kroz svoje stvaralaštvo i obiteljski život.</p> <p>Solidaran građanin Hrvatske pomaže starijima, nemoćnima i bolesnima, brine se o roditeljima, djeci i mladima, empatičan je prema nezaposlenima i blokiranima. To je Hrvatska ponosa i prostor koji nije omeđen samo granicama već prostor u kojem stanuje dobro i gdje se čovjek osjeća kao svoj na svome.</p>	<p>Hrvatska će biti zemlja inkluzivnosti, tolerancije, slobode i civilnih prava. Zaustavit ćemo negativan saldo migracije kojeg ćemo po prvi puta u zadnjih 10 godina 2027. godine učiniti pozitivnim.</p> <p>Mobilizirat ćemo sve dostupne resurse kako bismo privukli investicije stranih ulagača i učinili Hrvatsku predvodnikom digitalne tranzicije u EU do 2030 i prepoznatljiva destinacija za digitalne nomade i ulagače koji žele siguran i pouzdan poslovni milje i</p>	<p>Agresivnim transformacijskim programima, financijskim instrumentima i poticajima želimo postati predvodnik u zelenoj tranziciji EU do 2030. Želimo povećati udio obnovljivih izvora energije u bruto ukupnoj potrošnji energije s 32% na 40% 2030. Poticat ćemo specifično tranziciju na sunčevu energiju u razdoblju do 2030. kako bi dostigli cilj EU od 15% zadovoljenje potreba iz sunčevih izvora što znači podizanje energetske kapaciteta sunca s</p>	<p>Marginalan i skroman rast nas ne zanima. Krajnje je vrijeme da srušimo barijere u glavama i omogućimo Hrvatskoj da napokon aktivira svoje latentne potencijale.</p> <p>Osnažiti ćemo prije svega institucionalni okvir. Razviti ćemo modernu i održivu gospodarsku infrastrukturu lišene suvišne administracije koja podržava ekonomski rast. Revidirati ćemo porezno opterećenje i javni sektor učiniti</p>	<p>Pametna Hrvatska je moderna država koja adekvatno vrednuje znanje i proaktivno integrira nove tehnologije u školstvo, zdravstvo i javnu upravu.</p> <p>Raznovrsnim programima osnažit ćemo mlade da se samopouzdana uključuju na tržište rada, a starije da napreduju na ljestvici vještina čime ćemo postići veću produktivnost i povećanje socijalne uključenosti.</p> <p>Sustavnim promjenama obrazovnog sustava uskladit ćemo kompetencije učenika i studenata</p>
--	---	---	---	---

<p>Želimo Hrvatsku koja će biti među 10 najboljih EU članica po pitanju smrtnosti od bolesti koje su se mogle liječiti i spriječiti. Želimo Hrvatsku gdje će očekivano trajanje života biti iznad 82 godine i očekivano zdravno trajanje života iznad 73 godine. Želimo Hrvatsku u kojoj će umirovljenici živjeti dostojanstveno i primati mirovine koje su minimalno na razini od 50% od prosječne plaće do 2028 s ciljem usklađivanja formule kojom će mirovine inflatorno pratiti rast plaća i cijena.</p>	<p>turiste koji žele raznovrstan odmor visoke dodane vrijednosti. Posebno ćemo potaknuti povratak dijaspore.</p> <p>Želimo Hrvatsku koja se nalazi među 10 najposjećenijih država u Europi do 2026. Želimo Hrvatsku koja će prema US News metodologiji biti među 30 najboljih država za život i rad u svijetu do 2030. godine.</p>	<p>postojećih 250 MW na preko 2.000 MW. U području gospodarenja otpadom povećat ćemo stopu recikliranja i kompostiranja komunalnog otpada s 31.4% na 60% do 2030. godine. Produktivnost rada u poljoprivredi povećat ćemo sa sadašnjih 8.515 eur/GJR na 12.500 eur/GJR. Zazelenit ćemo Hrvatsku parkovima.</p>	<p>učinkovitijim kako bi otvorili potencijal za dostizanje 85% prosjeka BDP-a EU 2030. Hrvatska će postati poželjna zemlja za investitore, a izvoznici će se konačno moći radovati konkretnoj pomoći vladinih institucija putem raznih oblika fiskalnih i poreznih poticaja. Hrvatsku ćemo staviti na putanju da 2035 dosegne 100% prosjeka BDP-a EU.</p>	<p>s potrebama gospodarstva i poslovima budućnosti u rastućim industrijama i industrijama u nastajanju. Želimo učiteljsku profesiju učiniti poštovanom i poželjnom s plaćama koje će minimalno biti 40% iznad prosječne plaće u Hrvatskoj do 2030.</p>
---	--	--	---	--

Naš program prepoznaje potrebu za nadogradnjom postojećih snaga kao i aktualnih prilika u globalnom gospodarstvu i industrija u nastajanju. Odlučni smo bogatstvo i prosperitet kojem težimo iskoristiti u iskorjenjivanju siromaštva, promicanju jednakosti i rješavanju postojećih obrazaca nepovoljnih položaja i podjela. Također smo predani izgradnji

gospodarstva koje pruža prilike za sadašnjost, bez ugrožavanja sposobnosti budućih generacija da zadovolje vlastite potrebe.

Vodit ćemo se sljedećim načelima u rebalansiranju i daljnjem razvoju Hrvatskog gospodarstva:

- **Uravnoteženi subregionalni rast:** Osigurat ćemo da sve podregije mogu rasti i napredovati, istovremeno prepoznajući četiri glavne regije (Slavonija, Centralna Hrvatska, Istra i Primorje, Dalmacija) kao ključne pokretače regionalnog gospodarskog rasta.
- **Jednakost:** Osigurat ćemo da niti jedan dio zajednice ne bude izostavljen.
- **Održivost:** Osigurat ćemo prosperitet i mogućnosti kako za sadašnje tako i za buduće generacije.

Hrvatsko gospodarstvo predugo je previše ovisilo o javnom sektoru. Moramo stoga ponovno uravnotežiti naše gospodarstvo rastom privatnog sektora. I to moramo činiti s većom ambicijom i hrabrošću.

Dosezanje 75% Europskog prosjeka BDP-a po stanovniku do 2030. sa trenutnih 65% i s prognoziranim rastom gospodarstva po stopi od 3.5% godišnje nije dovoljno ambiciozan cilj i vizija koja ne pretpostavlja ozbiljnije iskorake koje su potrebne Hrvatskoj.

Hrvatska mora i može bolje. Viziju Hrvatske će karakterizirati inspirativan cilj koji će mobilizirati sve institucije društva i ljude ka tom cilju.

U kontekstu potencijala, sve ispod stope rasta gospodarstva od 4.5% godišnje prosječno do 2030. smatramo suboptimalnim i nedovoljno razvojno orijentiranim. Do 2030. godine cilj je stoga postaviti na minimalno 85% Europskog

prosjeka BDP-a po stanovniku.

Ciljat ćemo biti minimalno u prosjeku EU ili iznad prosjeka EU u većini ciljanih vrijednosti.

Konstatiranje područja koja traže poboljšanja i napredak ne jamči promjene. Promjena se mora dogoditi na sustavnoj razini i sposobnosti tog sustava da se obnavlja, usklađuje i provodi mjere tj. da na predvidljiv način dostiže ciljeve. U dosadašnjem smjeru i izrađenim strateškim dokumentima, navedene namjere su dobro prepoznate, ali nejasan je precizan način na koji će se pratiti realizacija ciljanih vrijednosti. Indikatori koji predviđaju uspješnost inicijativa i upravljačkih mehanizama novog upravljačkog sustava Vlade biti će integrirani u sve strateške ciljeve razvoja gospodarstva. Znamo da postojeće mjere ekonomske uspješnosti nisu dovoljne i ne uspijevaju izmjeriti stvari kao što je primjerice šteta za okoliš ili spremnost stranih investitora na ulaganje u *greenfield* - investicije.

Također, postojeće mjere zanemaruju jednakost prilika, raspodjelu bogatstva i prihoda, te vrednuju javne rashode na temelju korištenih inputa, a ne na temelju postignutih rezultata.

Razumijemo da odrednice uspješnoga poslovanja na globalnome tržištu podrazumijevaju stalno ulaganje u razvoj, razumijevanje globalnih trendova i međunarodnih tržišta, tehnološku izvrsnost, visoko obrazovanje i okolinu koja potiče inovativnost. S obzirom na činjenicu da se promjene u okolini događaju sve brže, operativne mjere gospodarske politike moraju biti sposobne brzo prilagoditi poslovnu infrastrukturu i zakonodavstvo globalnim trendovima.

Kako bismo ovo postigli na vršnoj razini planiramo:

1. postaviti za cilj prosječan rast BDP-a godišnje iznad 4.5% od 2025 do 2030.
2. ojačati institucionalno okruženje: neučinkovit javni sektor (državna uprava), pravnu nesigurnost, korupciju, visoko i složeno porezno opterećenje, administrativne i nerazumljive propise,
3. poticati inovacije, istraživanje i razvoj i kreativnost kako bismo proširili i ojačali inovativne sposobnosti i izvoz;

4. poboljšati vještine i zapošljivost cjelokupne radne snage, posebice mladih do 28 godina i onih iznad 50 godina starosti kako bi ljudi mogli napredovati na ljestvici vještina, čime ćemo postići veću produktivnost i povećanje socijalne uključenosti;
5. učinkovito se natjecati unutar globalnog gospodarstva i biti međunarodno priznato dobro mjesto za život i poslovanje;
6. potaknuti poslovni rast i povećati potencijal naših lokalnih tvrtki, uključujući unutar socijalnog i ruralnog gospodarstva;
7. razviti modernu i održivu gospodarsku infrastrukturu koja podržava ekonomski rast.
8. potaknuti trenutno nisku razinu inozemnih izravnih ulaganja u brzorastuće sektore,
9. snažno poduprijeti izvozno orijentirane tvrtke i startupove u rastućim industrijama,
10. povećati još uvijek nisku razinu udjela visokoobrazovane radne snage u ukupnoj radnoj snazi,
11. povećati razinu produktivnosti rada,
12. olakšati pristup tržištima kapitala i smanjiti visoku cijenu kapitala,
13. povećati razinu tehnološke opremljenosti,
14. povećati usklađenost obrazovnog sustava i potreba gospodarstva,
15. pojednostavniti i digitalizirati procedure te uspostaviti sustav upravljanja europskim fondovima po mjeri korisnika.

Baštineći princip fokusa i mobilizacije kao jedne od ključnih vrijednosti stranke, implementacija programa i mjera podrazumijevat će unikatno raspoređivanje sredstava po ključnim regijama.

Četiri ključne gospodarske regije (Slavonija, Središnja Hrvatska, Istra i Primorje i Dalmacija) izmjenjivat će se po načelu solidarnosti u investicijskim ciklusima iz godine u godinu. Naime, svaka od regija dobit će apsolutni državni prioritet, te će se sva raspoloživa razvojna sredstva usmjeravati u jednu regiju, dok će ostale regije čekati svoj red - na koji će doći kroz 4 godine mandata.

Jedna godina, jedna regija. Sva raspoloživa sredstva, energija i znanje cijele Hrvatske na raspolaganju će se staviti

jednoj regiji u dotičnoj godini (primjerice, privremeni stožer za Slavoniju u Osijeku ekipirat će se stručnjacima iz cijele zemlje).

Dobra praksa i iskustva (pozitivna i negativna) nakon isteka prve godine, prenositi će se u drugu regiju na temelju već provedenih projekata koji će se primijeniti u vrlo sličnoj formi ali, naravno, sa specifičnostima svake regije. **Po načelu solidarnosti, cijela energija zemlje sa svim resursima će se u prvoj godini prelići u Slavoniju.** Iduće godine u Dalmaciju, nakon toga Istru i Hrvatsko primorje i konačno Zagreb i središnju Hrvatsku. Sukladno svojim specifičnostima, svaka će regija u kontekstu mjera navedenih u ovom programu, a putem participativnog odlučivanja sastaviti set prioriternih projekata koji će se planirati, organizirati, provesti i kontrolirati navedenim principom.

A. PAMETNA HRVATSKA: Prioritetno potaknuti ciljano istraživanje, razvoj, inovacije i kreativnost

PAMETNA HRVATSKA

Pametna Hrvatska je moderna država koja adekvatno vrednuje znanje i proaktivno integrira nove tehnologije u školstvo, zdravstvo i javnu upravu. Raznovrsnim programima osnažiti ćemo mlade da se samopouzdana uključuju na tržište rada a starije da napreduju na ljestvici vještina čime ćemo postići veću produktivnost i povećanje socijalne uključenosti. Sustavnim promjenama obrazovnog sustava uskladiti ćemo znanja i vještina učenika i studenata s potrebama

gospodarstva i poslovima budućnosti u rastućim industrijama i industrijama u nastajanju. Želimo učiteljsku profesiju učiniti poštovanom i poželjnom s plaćama koje će minimalno biti 40% iznad prosječne plaće u Hrvatskoj do 2030.

1. Poduprijeti rast ukupnih izdataka za istraživanje i razvoj od s 1.3% BDP-a na 3.2% BDP-a do 2030.
2. Podržati ulaganja u poduzeća koja već ulažu u istraživanje i razvoj s 200 milijuna EUR, pri čemu najmanje 35% dolazi od malih i srednjih poduzeća do 2027. godine
3. Podržati 400 malih i srednje velikih tvrtki da po prvi put poduzmu aktivnosti istraživanja i razvoja, te osigurati minimalno 50 zajedničkih projekata u istraživanju i razvoju do 2027. godine
4. Podržati 100 projekata s 50 miliona eur kroz tzv. Inovacijski fond kreativnih industrija do 2028. godine
5. Podržati sveučilišta u osnivanju 5 spin-out tvrtki do 2028. godine
6. Podržati sveučilišta i fakultete za daljnje obrazovanje da preuzmu minimalno 80 projekata prijenosa znanja u ime lokalnih poduzeća do 2027 godine.
7. Pokrenuti Fond za izazove istraživanja koji potiče poljoprivredno-prehrambenu industriju i istraživačke ustanove javnog sektora na suradnju na inovativnim, visokokvalitetnim projektima tehnološkog razvoja. Osigurati 50 milijuna eura u fondu do 2028.
8. Uspostaviti Inovacijski fond i Pilot program za potporu poslodavcima kako bi se sektoru daljnjeg obrazovanja pomoglo da isporuči kvalificiranu radnu snagu i osigurala sredstva za druge aspekte inovativne potpore fakultetima za rastuću industriju i poduzetništvo. Osigurati u fondu 25 milijuna eura do 2027. godine.
9. Financirati razmjenu znanja na sveučilištima i fakultetima za daljnje obrazovanje kroz Fond za visoko obrazovanje po godišnjoj stopi od 1 milijun eura od 2025. do 2030.
10. Povećati udio stranih investitora u aktivnostima istraživanja i razvoja poslovnog sektora na 30% do 2028.
11. Pokretanje poduzeća bez gubitka studentskih prava za studente
12. Ciljano privlačiti radnu snagu među migrantima, vršiti *online*-testiranja i osigurati subvencionirane treninge, po uzoru na program *Migrant Skills Incentives* australske Vlade
13. Omogućiti građanima *online* - glasanje putem platforme e-Birači

14. Pokrenuti *web*-stranice ankete.gov.hr i peticije.gov.hr na kojima će se građanima omogućiti da redovito iznose svoje stavove i pokreću peticije na inicijative Vlade i Sabora ili na manjak njihovih inicijativa u određenom području. Po uzoru na Englesku, nakon 10.000 potpisa, na peticiju će odgovoriti Vlada prijedlogom mjera da se ispoštuje volja građana. Nakon 100.000 potpisa o peticiji će se debatirati u Saboru.
15. Investirati 10 milijuna eura godišnje u obrazovanje, prijenos znanja i tehnologije u agrikulturnom i ruralnom sektoru
16. Sustav obrazovanja i znanosti prilagodit će se potrebama novih tehnologija i potrebama „zelene ekonomije“, odnosno sa 6 prioritetnih područja industrijske politike EU (tzv. *key enabling technologies*): (1) napredne proizvodne tehnologije, (2) bioproizvodi, (3) čisti transport, (5) pametne mreže te (6) energetska i resursna efikasnost) koji bi trebali biti osnovni pokretač zapošljavanja mladih, takozvana „nova znanja za nova zapošljavanja“.
17. Povećati udio stanovništva s visokom razinom obrazovanja s 25,2% na 38% do 2030.
18. Povećati udio zaposlenih u stanovništvu radne dobi (20-64) s 66,9 % na 75% do 2030.
19. Povećati za 25% udio mladih ljudi koji završavaju studij u STEM područjima do 2028.
20. Unaprijediti podršku tvrtkama i povećati broj ljudi koji stječu vještine upravljanja i vođenja uspostavljanjem Fonda za upravljanje i rast kojim se subvencioniraju izvozne i brzorastuće male i srednje velike tvrtke. Omogućit će se putem ovog fonda 100 milijuna eura do 2029. godine.
21. Porezno rasteretiti doprinose na dohodak malih i srednjih poduzeća prve tri godine od trenutka zapošljavanja za tri kategorije: a) mladi do 28 koji nisu još ušli u radni odnos, b) stariji od 50 godina koji su postali tehnološki višak unazad dvije godine, c) žene koje nisu bile u radnom odnosu više od 12 mjeseci. Subvencionirat će se troškovi edukacija za navedene skupine prema potrebama gospodarstva.
22. Do 2025. uvesti okvir koji pomaže tvrtkama da identificiraju i razvijaju svoje ključne potrebe za razvojem menadžmenta.
23. Putem Fonda za razvoj poduzetništva s poslodavcima u prioritetnim sektorima i s dionicima obrazovanja i osposobljavanja osigurat će se 5 milijuna eur godišnje za razvoj vještina budućnosti.

24. Povećati stopu sudjelovanja u programima obrazovanja odraslih na više od 25% do 2029. U tu svrhu osigurati 2 milijuna eura za razvoj i promociju virtualnog poučavanja i izradu digitalnih obrazovnih sadržaja za odrasle.

B. SOLIDARNA HRVATSKA: Osnažiti brigu za socijalno osjetljive

SOLIDARNA HRVATSKA

Kultura solidarnosti prožima se kroz tkivo Hrvatskog društva od osnutka do danas i neizbježan je sadržaj Hrvatske državnosti i identiteta. Promovirati toleranciju, jednakost, slobodu, građanska prava i civilno društvo tekovine su koje sadašnje i buduće generacije Hrvata imaju dužnost utjeloviti kroz svoje stvaralaštvo i obiteljski život. Solidaran građanin Hrvatske pomaže starijima, nemoćnima i bolesnima, brine se o roditeljima, djeci i mladima, empatičan je prema nezaposlenima. To je Hrvatska ponosa i prostor koji nije omeđen samo granicama već prostor u kojem stanuje dobro i gdje se čovjek osjeća kao svoj na svome.

Želimo Hrvatsku koja će biti među 10 najboljih EU članica po pitanju smrtnosti od bolesti koje su se mogle liječiti i spriječiti. Želimo Hrvatsku gdje će očekivano trajanje života biti iznad 82 godine i očekivano zdravno trajanje života iznad 73 godine. Želimo Hrvatsku u kojoj će umirovljenici živjeti dostojanstveno i primati mirovine koje su minimalno na razini od 50% od prosječne plaće do 2028 s ciljem usklađivanja formule kojom će mirovine inflatorno pratiti rast plaća i cijena.

1. Provesti reformu sustava potpore za roditelje s invaliditetom, za roditelje djece s invaliditetom ili s poteškoćama u razvoju, za samohrane roditelje, za jednoroditeljske obitelji, roditelje - žrtve obiteljskog nasilja, roditelje - podstanare, roditelje blokiranih računa, i druge osjetljive skupine.
2. Daljnje unaprjeđenje sustava društvene skrbi u svrhu zaštite hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i antifašističkih boraca

3. Uvesti hitne mjere za zaštitu osjetljivih skupina među blokiranima, te za zaštitu blokiranih bez primanja ili sa neredovitim primanjima
4. Zabraniti prodaju duga bez privole dužnika
5. Omogućiti blokiranima brzu deblokadu računa i reprogram duga, uz izradu plana otplate nastalih dugovanja u suradnji s Financijskom agencijom
6. Snažna institucionalna i vaninstitucionalna skrb i podrška starijim osobama npr. otvaranje dnevnih boravaka diljem zemlje
7. Otvaranje menze za umirovljenike u Zagrebu, Splitu, Rijeci, Puli, Osijeku, Vukovaru i Zadru
8. Osiguravanje otpremnina i mirovina svećenicima, redovnicima i časnim sestrama nakon napuštanja službe u suradnji s Crkvom
9. Vraćanje umirovljenika na tržište rada u cilju prijenosa znanja i vještina mlađim naraštajima, poglavito u deficitarnim zanimanjima, kroz poticajne mjere HZZ-a
10. Osiguravanje jasličkog i vrtičkog smještaja u sklopu Domova za starije, po uzoru na SAD
11. Umjetnicima vratiti koeficijent za obračun osnovice za uplatu doprinosa s 0,8 na 1,2, te provesti cjelovitu reformu sustava potpore profesionalnim samostalnim umjetnicima, te sustava potpore za kulturu i umjetnost
12. Izraditi Plan asimilacije, integracije i kultivacije stranaca u hrvatsko društvo u suradnji s Institutom za narodnost i migracije

C. RASTUĆA HRVATSKA: Poduprijeti ubrzani poslovni i društveni rast

RASTUĆA HRVATSKA

Marginalan i skroman rast nas ne zanima. Krajnje je vrijeme da srušimo barijere u glavama i omogućimo Hrvatskoj da napokon aktivira svoje latentne potencijale. Osažiti ćemo prije svega institucionalni okvir. Razviti ćemo modernu i održivu gospodarsku infrastrukturu lišene suvišne administracije koja podržava ekonomski rast. Revidirati ćemo porezno opterećenje i javni sektor učiniti učinkovitijim kako bi otvorili potencijal za dostizanje 85% prosjeka BDP-a EU 2030.

Hrvatska će postati poželjna zemlja za investitore, a izvoznici će se konačno moći radovati konkretnoj pomoći vladinih institucija putem raznih oblika fiskalnih i poreznih poticaja. Hrvatsku ćemo staviti na putanju da 2035 dosegne 100% prosjeka BDP-a EU.

10 prioriternih mjera	
1	Jedna godina, jedna regija. Sva raspoloživa sredstva, energija i znanje cijele Hrvatske stavit će se svake godine na raspolaganje jednoj regiji.
2	Omogućit ćemo tvrtkama u hrvatskom vlasništvu koje će svoje centrale iz inozemstva prebaciti u Hrvatsku 100-postotno porezno rasterećenje poreza na dobit za prve tri godine poslovanja.
3	Ojačat ćemo institucionalno okruženje: reducirat ćemo broj gradova i općina za 2/3, decentralizirati lokalnu upravu i samoupravu (veće plaće, veće ovlasti, veće odgovornosti).
4	Redefinirat ćemo pravne i poslovne okvire bescarinskih zona i omogućiti radikalne i dugoročne porezne olakšice za <i>greenfield</i> - investicije.
5	Osigurat ćemo jednostavniju proceduru za Hamag zajmove ("U 3 dana do zajma") do 50.000 eura, te za HBOR zajmove do 100.000 eura, sa zadužnicom kao jedinim jamstvom.

6	Kreirat ćemo vladin Katalog poslovnih savjetnika i menadžera u cilju pružanja besplatnog savjetovanja u pripremi i provedbi projekata poduzetnicima sa strateškim prioritetnim projektima.
7	Na ravnateljske funkcije u bolnicama ćemo pozicionirati profesionalne menadžere.
8	Izradit ćemo novi model procjene učinka i nagrađivanja za policiju i vojsku.
9	Izradit ćemo novi model procjene učinka i nagrađivanja za prosvjetne i medicinske djelatnike.
10	Pokrenut ćemo reformu pravosuđa u cilju svođenja trajanja parnica na europske okvire do kraja prvog mandata.

1. Osigurati 250 milijuna eura investicija do 2028 i otvaranje 2.000 radnih mjesta u tvrtkama u hrvatskom vlasništvu i daljnjih 3.000 novih radnih mjesta u novoosnovanim poduzećima do 2027.
2. Podržavati projekte koji unapređuju konkurentnost, potiču diverzifikaciju ruralnog gospodarstva, poboljšavaju kvalitetu života u ruralnim područjima i koji štite i poboljšavaju okoliš. Osigurati u tu svrhu 20 milijuna eur do 2027.
3. Omogućiti za 200 malih i srednjih poduzeća pristup financiranju putem brzih HAMAG i HBOR kredita s dodatnih 50 milijuna eura godišnje.

4. Osigurati velikim izvoznicima proizvođačima paket potpora subvencioniranjem izvoznih aktivnosti. Osigurati u tu svrhu 100 milijuna eura do 2028.
5. Omogućiti kupnju prvog doma osiguranjem kredita za izgradnju nove kuće ili kupnje novoizgrađenog stana uz polog od samo 5 posto tako da Vlada jamči do 15 posto kredita za prvih 10.000 građana do 2027.
6. Osigurati brže i poboljšane usluge za poljoprivrednike i poduzeća koja izvoze poljoprivredne proizvode subvencijom kamata na kredite banaka tijekom prvih pet godina trajanja kredita za prvih 2.000 poljoprivrednika do 2027. godine
7. Osigurati jednostavniju proceduru za Hamag zajmove ("U tri dana do zajma"), sa zadužnicom kao jedinim jamstvom. Osigurati u tu svrhu dodatnih 50 miliona eura do 2028.
8. Redefinirati pravne i poslovne okvire bescarinskih zona i omogućiti radikalne i dugoročne porezne olakšice za *greenfield* - investicije u sljedećim sektorima: mikro i nanoelektronika, napredni materijali, industrijska biotehnologija, fotonika, nanotehnologija i napredni proizvođački sustavi, bio-based kemijski proizvodi (bio-plastika, bio-maziva, bio-otapala, bio-tenzida i kemijskih sirovina), pametne mreže, umjetna inteligencija i čista energija.
9. Povećati bruto investicije u fiksni kapital za novih 3 milijarde eura do 2030 koje treba pratiti nova zapošljavanja i povećanja opremljenosti rada kapitalom te amortizaciju postojećih investicija.
10. Povećati izvoz u razdoblju 2024. – 2030. za 40% i promijeniti strukturu izvoza u korist izvoza proizvoda visoke dodane vrijednosti.

Značajniji prijedlozi učinkovitijeg i socijalnijeg poreznog sustava uključuju sljedeće promjene:

1. Smanjiti postojeću stopu PDV-a s 13% na 5% za sve usluge smještaja u komercijalnim ugostiteljskim objektima (NE ugostiteljske usluge usluživanja hrane i pića), jestiva ulja, bijeli šećer, voda (NE flaširana), ulaznice za koncerte, urne, lijesovi, sadnice, gnojiva, dječja: hrana, sjedalice, pelene, hrana za životinje (NE kućne ljubimce), električna energija, javno prikupljanje komunalnog otpada, sviježe i rashlađeno: meso i povrće, svježje i suho voće od 2026. Povećati stopu PDV-a za žestoki alkohol i cigarete na 40%.

2. Uvećati koeficijente za osobne odbitke u svim stavkama za 1 postotni poen (npr. prvo uzdržavano dijete s 0.7% na 1.7% i tako dalje) od 2025.
3. Uvećati neoporezive naknade, nagrade, potpore i druge primitke koje ne spadaju u dohodak od samostalnog rada za 20% od 2025 i nakon toga ih usklađivati inflatorno na godišnjoj osnovi.
4. Povećati bazu oporezivog osobnog dohotka od samostalne djelatnosti za 15% i ograničiti stopu najvišeg razreda na 40%.
5. Smanjiti poreznu stopu na dohodak od imovine s 12%+prireza na 5%+prireza i povećati kaznu za neprijavu ugovora za 300%.
6. Smanjiti poreznu stopu na autorske i umjetničke naknade i drugi dohodak s 24% na 12%.
7. Revidirati porez na dobit trgovačkih društava i pravnih osoba kroz četiri razreda umjesto sadašnja dva: a) 7% za poduzetnike čiji su prihodi poreznog razdoblja do 1.000.000 eur, b) 12% za poduzetnike čiji su prihodi poreznog razdoblja do 5.000.000 eur, c) 15% za poduzetnike čiji su prihodi poreznog razdoblja do 20.000.000 eur, d) 18% za poduzetnike čiji su prihodi poreznog razdoblja iznad 20.000.000 eur.
8. Povećati porez na automate za zabavne igre s postojećih 13 eur (100 kn) na 30 eur mjesečno po automatu.
9. Eliminirati praksu poreza na porez kao u slučaju posebnog poreza na motorna vozila i za osnovicu u ovom slučaju uzimati MPC bez carine i PDV.
10. Povećati porezne stope i naknade na dobitke od igara na sreću i nagradnih igara za 5 postotnih poena, podjednako na lutrijske igre, igre u casinima i igre klađenja.

D. PREPOZNATLJIVA HRVATSKA: O snažiti globalnu konkurentnost i prepoznatljivost Hrvatske

PREPOZNATLJIVA HRVATSKA

Hrvatska će biti zemlja inkluzivnosti, tolerancije, slobode i civilnih prava. Zaustaviti ćemo negativan saldo migracije kojeg ćemo po prvi puta u zadnjih 10 godina 2027. godine učiniti pozitivnim. Mobilizirati ćemo sve dostupne resurse kako bi privukli investicije stranih ulagača i učinili Hrvatsku predvodnikom digitalne tranzicije u EU do 2030 i prepoznatljiva

destinacija za digitalne nomade i ulagače koji žele siguran i pouzdan poslovni milje i turiste koji žele raznovrstan odmor visoke dodane vrijednosti. Želimo Hrvatsku koja se nalazi među 10 najposjećenijih država u Europi do 2026. i koja će prema US News metodologiji biti među 30 najboljih država za život i rad u svijetu do 2030. godine.

1. Razviti izravne zračne veze s međunarodnim tržištima dugih letova ukidanjem pristojbi za zračne putnike na izravnim dugim letovima koji polaze iz Hrvatske
2. Osigurati 5 milijuna eura godišnje za program osiguranja neophodnih vještina u cilju privlačenja direktnih stranih investicija i zadovoljenja potreba za vještinama domaćih tvrtki koje stvaraju nova radna mjesta. Povećati sukladno udio *greenfield* - investicija u ukupnim investicijama u Hrvatskoj na 3/4 do 2028.
3. Osigurati posebne porezne olakšice za svako ulaganje koje se odnosi na transfer tehnologije i znanja (nema plaćanja poreza na dobit bez obzira na veličinu investicije na razdoblje od 10 godina uz uvjet zapošljavanja minimalno 15 osoba)
4. Povećati vrijednost proizvodnog izvoza za 30% i vrijednost izvoza u gospodarstva u razvoju za 40% do 2028.
5. Razviti poljoprivredno-prehrambenu strategiju i akcijski plan za poticanje izvozom vođenog rasta u poljoprivredno-prehrambenom sektoru do 2020.
6. Osigurati sustav brzotračnih procedura „dogovaranja“ investicijskih uvjeta za sve projekte od strateške važnosti za razvoj prioritetnih sektora gospodarstva (potrebna infrastruktura, dozvole, porezi, ljudski resursi).
7. Razviti posebne programe financiranja (osiguranja) izvoza od strane HBOR-a za strateške sektore i propulzivne izvozne tvrtke - osigurati 30 miliona eura godišnje za takve programe od 2024 nadalje
8. Osnažiti reputaciju Hrvatske kao državu destinaciju održivog i eko - turizma s dodanom vrijednošću. U tu svrhu osigurati 5 miliona eura od 2024 do 2027.
9. Razviti poticajne porezne mjere za ulaganja fondova rizičnog kapitala u izvozno orijentirana visokotehnološka poduzeća - takva poduzeća rasteretiti poreza na dobit naredne 3 godine.
10. Omogućiti tvrtkama u hrvatskom vlasništvu koje će relocirati svoje centrale iz inozemstva u Hrvatsku 100% porezno rasterećenje dobiti za prve tri godine poslovanja.

E. ZELENA HRVATSKA: Unaprijediti poslovnu infrastrukturu i zelenu tranziciju

ZELENA HRVATSKA

Agresivnim transformacijskim programima, financijskim instrumentima i poticajima želimo postati predvodnik u zelenoj tranziciji EU do 2030. Želimo povećati udio obnovljivih izvora energije u bruto ukupnoj potrošnji energije s 32% na 40% 2030. Poticati ćemo specifično tranziciju na sunčevu energiju u razdoblju do 2030 kako bi dostigli cilj EU od 15% zadovoljenje potreba iz sunčevih izvora što znači podizanje energetske kapaciteta sunca s postojećih 250 MW na preko 2.000 MW. U području gospodarenja otpadom povećati ćemo stopu recikliranja i kompostiranja komunalnog otpada s 31.4% na 60% do 2030. godine. Produktivnost rada u poljoprivredi povećati ćemo sa sadašnjih 8.515 eur/GJR na 12.500 eur/GJR. Zazeleniti ćemo glavne gradove parkovima posebnim programima iz Fonda za obnovu.

1. Ubrzati izgradnju ključnih cestovnih projekata, te poboljšati ukupnu cestovnu mrežu kako bi se osiguralo skraćivanje vremena putovanja na ključnim prometnim koridorima. Osigurati brzotračne procedure za takve projekte.
2. Potaknuti dostizanje 15% udjela u potrošnji električne energije iz solarnih izvora do 2030. osnaživanjem Fonda za zaštitu okoliša u visini 800 milijuna eura do 2030.
3. Zaštititi Jadransko more i obalu od ekološkog neočišćenja. Za ciljana neočišćenja definirat će se stroge kazne i učestale kontrole. U tu svrhu osnažiti će se lokalna samouprava kroz Fond za zaštitu okoliša u visini 10 milijuna eura do 2028.

4. Investirati 20 milijuna eura od 2024 do 2028 u modernizaciju infrastrukture za recikliranje i smanjenje otpada. Za projekt Jakuševac u Zagrebu putem domaćih fondova osigurat će se realizacija projekta odlagališta i recikliranja otpada u visini 400 milijuna eura.
5. U kontekstu zelene tranzicije, osigurat će se sredstva lokalnim samoupravama za poboljšanje krajobraza na javnim površinama u gradovima na obali i kontinentu diljem Hrvatske promicanjem ulaganja privatnog sektora.
6. Poticat će se investicijski projekti u turizmu visoke dodane vrijednosti koji obuhvaćaju samostalne i/ili prateće projekte ugostiteljsko-turističkog, zdravstvenog, poslovno-kongresnog, ekološkog, nautičkog, kulturnog, sportsko-rekreativnog, zabavno-tematsko-edukativnog sadržaja te drugog inovativnog sadržaja koji uključuje ulaganja u svrhu formiranja i unaprjeđenja turističke ponude. U tu svrhu osigurati će se dodatnih 25 miliona eura godišnje od 2024.
7. Osigurat će se sredstava za poticanje malih i srednjih poduzetnika u turizmu koji nisu izravno vezani na smještaj kako bi se unaprijedio cijeli turistički lanac vrijednosti (restorani, trgovine i sl.) u visini 10 milijuna eura godišnje.
8. Poticat će se u većoj mjeri projekti za jačanje održivosti te poticanje zelene i digitalne tranzicije poduzetnika u sektoru turizma s dodatnih 250 milijuna eura od 2024 do 2028.
9. Potaknut će se investiranje u ICT strukturu na način da će optički kablovi s visokopojasnim internet - pristupom biti dostupni u svakoj ulici u Hrvatskoj do 2030 godine.
10. Investirat će se u reviziju procedura u cilju smanjenja potrebnog vremena za izdavanje građevinskih dozvola, odobrenja, licenci i certifikata. S trenutne 150 pozicije u *Doing business* cilj je do 2030 doći ispod 50 pozicije.
11. Osigurat će se sredstva u visini 50 milijuna eura godišnje u gradovima diljem Hrvatske za postrojenja odvojeno prikupljenog otpada (sortirnice) što uključuje prijam, sušenje, sortiranje, baliranje, tehnološku separaciju neiskorištenog materijala i reciklažu sirovina koje se mogu vrednovati na tržištu, a u skladu s principima održivog razvitka i zaštite okoliša. Osigurat će se sukladno i sredstva za subvencioniranje reciklažnih vrećica koja će se građanima dostavljati besplatno. Do 2030. godine 80% gradova u Hrvatskoj će zadovoljiti stopu od 50 posto odvojeno prikupljenog otpada.

12. Investirat će se u sustav gospodarenja otpadom na razini svih gradova (edukacija korisnika, nabava plavih i žutih spremnika, opremanje i modernizacija kompostane, izgradnja i opremanje reciklažnog dvorišta za građevinski otpad, nabava komunalnih vozila) i osigurati skupljanje otpada na kućnom pragu korisnika.

14. 5 principa stranke s primjerima mjera

PRINCIPI STRANKE					
	PRINCIP 1: Fokus i mobilizacija	PRINCIP 2: Efektivnost ispred efikasnosti	PRINCIP 3: Uslužno vođenje umjesto arogancije	PRINCIP 4: Dubinsko razumijevanje potreba građana	PRINCIP 5: Princip agilnosti i brzog rasta
Pojašnjenje	Fokus je generiran novitetom. Novitet je zato najbrži način da stranka preusmjeri i zadrži pažnju na sebi. Fokusom svih dostupnih resursa države svake godine na jednu od četiri regije Hrvatske, mobiliziraju se razvojni potencijali i potencira uspješnost strateških ciljeva.	Ako moramo naučiti skriptu od 500 stranica da bismo položili neki ispit, te u tome uspijemo, to znači da smo efikasni. No, ako smo pritom učili nešto što nam je u životu posve beskorisno i ne zanima nas, ne može se reći i da smo efektivni. Također, niti jedna stranka trenutno ne	Bez tzv. uslužnog leadershipa, ranjivosti i otvorenosti nije moguće ostaviti dojam autentične osobe, niti razviti odnose od povjerenja. Ispoljavanjem otvorenosti pozivamo druge da se i oni tako ponesu prema nama čime stvaramo	Svaki uspješan prodavač dobro zna da ne valja prodavati prije povezivanja s kupcem/biračem. Razina interpersonalne povezanosti koju kupac/birač osjeća - ključna je za uspjeh prodaje. Nemoguće se povezati s biračima bez dubinskog razumijevanja	Agilne organizacije kontinuirano uče, brzo se prilagođavaju neizvjesnostima i prihvaćaju mentalni sklop da naše individualne i organizacijske sposobnosti nisu fiksne, već se mogu kontinuirano razvijati. Inovativnost, hrabrost za radikalni zaokret,

	Mobilizacija resursa na nekoliko ključnih strateških prioriteta spriječiti će disperziju ograničenih resursa i potencirati cirkularne efekte.	može obećati ni efikasnost, a kamoli efektivnost - zato što nema kvalitetnog upravljačkog sustava.	atmosferu povjerenja i suradnje (koja je neophodna za postizanje rezultata).	razloga njihove patnje i nezadovoljstva.	kreativnost i prilagodljivost su ishodi takve prakse.
Primjeri mjera	Fokusirati se u nastupima na ono što stranka donosi novoga u odnosu na oponente, i na svoj program (umjesto konstantnog napadanja oponentata).	Programom predvidjeti uspostavljanje novog upravljačkog sustava na razini države, te objasniti koje su manjkavosti postojećeg sustava.	Značajno drugačiji komunikacijski stil u odnosu na oponente npr. objasniti porijeklo riječi "ministar" ("sluga" na latinskom) i "prvi ministar" ("prvi sluga"), te objasniti principe <i>servant leadershipa</i> / uslužnog vođenja.	Česti odlasci na "teren" u svrhu provođenja dana sa predstavnicima svake skupine birača npr. umirovljenici, prosvjetni djelatnici, roditelji-odgojitelji...Predvidjeti opciju chata sa tzv. "Eduikatorima" stranke koji će biti na raspolaganju biračima za pojašnjavanje programa i primanje sugestija.	Dosezanje 75% Europskog prosjeka BDP-a po stanovniku do 2030 sa trenutnih 65% i s prognoziranim rastom gospodarstva po stopi od 3.5% godišnje je neambiciozan cilj i vizija koja ne pretpostavlja ozbiljnije iskorake koje su potrebne Hrvatskoj. Ponuditi ambiciozan cilj.
	Među ključne riječi u pisanoj i usmenoj komunikaciji SNAŽNO	-	Ponašanja kojima demonstriramo otvorenost,	Kvalitetan edukativni video-materijal kojim će se putem	Deregulacijom i poreznim rasterećenjem

<p>Primjeri mjera</p>	<p>uključiti riječ “novo” i razne njene varijacije.</p>		<p>poniznost, suradljivost i ranjivost npr. spremnost da čitav dan radimo s radnicima Čistoće u Zagrebu, pozivanje birača da šalju svoje prijedloge na program i da slobodno upućuju stranci svoje konstruktivne kritike na mail-adresu sugestije@abecedapromjena.hr.</p>	<p>društvenih mreža nedovoljno educirane/informirane skupine birača e skupine birača osposobiti da donesu informiranu odluku, te im uliti povjerenje u dobre namjere i vjerodostojnost kandidata i njegovog tima. Valja izraditi i pojmovnik u kojemu će se dati definicija npr. 10ak pojmova koje Hrvati iz različitih krajeva Hrvatske percipiraju različito, kako bi se spriječila manipulacija oponenata na toj razini.</p>	<p>bescarinskih zona za ciljane industrijske grane poput biotehnologije, informacijske tehnologije i industrije obnovljivih izvora energije država može potaknuti ubrzani rast inozemnih i tuzemnih direktnih investicija.</p>
	<p>Primjer dobre prakse</p>	<p>I mjere u programu</p>	<p>Tablica novog</p>	<p>Program i vizualno i</p>	<p>Važno je kroz</p>

	<p>je tu tzv. Red Table Talk koji vodi Jada Pinkett Smith, supruga Willa Smitha. U njemu uz istomišljenike ugošćuje i neistomišljenike, ispoljavajući na taj način želju da nauči o pogledima na svijet koji joj nisu toliko bliski (npr. kada roditelji koji su bijelci imaju poriv posvojiti dijete tamne puti). Ujedno, naziv "Okrugli stol" suptilno također šalje poruku zajedništva i suradnje.</p>	<p>moraju biti efektivne, ne puko efikasne.</p>	<p>sustava vrijednosti i ponašanja hrvatskih lidera kao dio programa.</p>	<p>sadržajno oblikovati na način da je lako čitljiv/razumljiv npr. pronaći balans između najopsežnijih programa (119. str, HDZ 2020.) i onih najmanje opsežnih (13. str, Pametno/Fokus), predstaviti ga interaktivno (ne samo kao pdf-dokument), umjesto imenovanja sekcija prema području upravljanja (npr. Okoliš, Gospodarstvo...), program organizirati prema skupinama birača (npr. mladi, migranti, nezaposleni, umirovljenici, ...), ili prema abecednom redu, radi lakšeg snalaženja građana.</p>	<p>kampanju pratiti trendove u vanjskopolitičkim događanjima i vidjeti na koji način se političari u SAD-u i EU pred nove izbore pozicioniraju pod utjecajem ukrajinske, bliskoistočne i migrantske krize, te sukladno tome podešavati svoje taktike i retoriku.</p>
<p>Primjeri mjera</p>	<p>Predvidjeti varijacije komunikacijskog pristupa za ciljane regije, ovisno o kodu</p>	<p>Snažno naglasiti važnost suzbijanja negativne selekcije kroz konkretne mjere</p>	<p>Ljudima u Hrvatskoj (pogotovo onima koji na izbore ne</p>	<p>Posebno je važno ne poticati podjele npr. među zaposlenima u javnom sektoru i</p>	<p>Posebnu pažnju pridati trenutno neaktivnim potencijalima u</p>

<p>kojim ljudi iz tih regija promatraju svijet, te se fokusirati na one regije/gradove/općine u kojima je platforma najutjecajnija (bilo samostalno ili zajedno s partnerima). U programu se također posebno obratiti svakoj od regija odnosno svakom “kodu”. Podijeliti zemlju na 4 “regije”, te obećati snažnije ulaganje svaku godinu mandata u jednu od 4 regije kroz paket mjera prilagođen toj regiji.</p>	<p>u cilju izgradnje društva baziranog na meritokraciji. Bez meritokracije ne može biti efektivnosti. Vlast koja je u samo u ovom mandatu bila primorana smijeniti gotovo 30 ministara radi korupcije evidentno je te ministre selektirala negativnom selekcijom, na bazi kriterija podobnosti, ne sposobnosti i integriteta.</p>	<p>izlaze) je dosta konflikata i kulture podjele. Zato i kažnjavaju opcije za koje su prvotno glasali (poput Mosta), kada se iste okrenu podjelama i počnu ponašati prema starom “kodu”.</p>	<p>onima zaposlenima u privatnom sektoru. Valja se i jednima i drugima obratiti na jednak način kako bi svi poduzetni, radišni i poštenu ljudi, bez obzira djeluju li u javnom ili u privatnom dijelu sustava, znali da će njihov trud biti prepoznat i podržan prilikom izgradnje društva temeljenog na meritokraciji. Jedne možemo nazvati “privatni”, a druge “javni poduzetnici”.</p>	<p>ljudima / društvu koji mogu pomoći u ubrzavanju rasta npr. Umirovljenici (agilniji dio umirovljenika treba u nekoj manjoj mjeri vratiti na tržište rada, u cilju prijenosa iskustva mlađim generacijama i izlaska iz izolacije).</p>
--	---	--	---	---

Velika većina birača, a pogotovo oni koji na izbore trenutno ne izlaze, želi vidjeti navedene principe na djelu i jednu višu razinu zrelosti kod državnih lidera. Jasno je biračima da čovjek koji na kritike oponenta odgovara uvredama, napadom, uvrijeđenošću i/ili ignoriranjem, nije čovjek otvoren za suradnju. Takvo je ponašanje usmjereno na zaštitu vlastitoga ega i defanzivne je i zatvorene prirode.

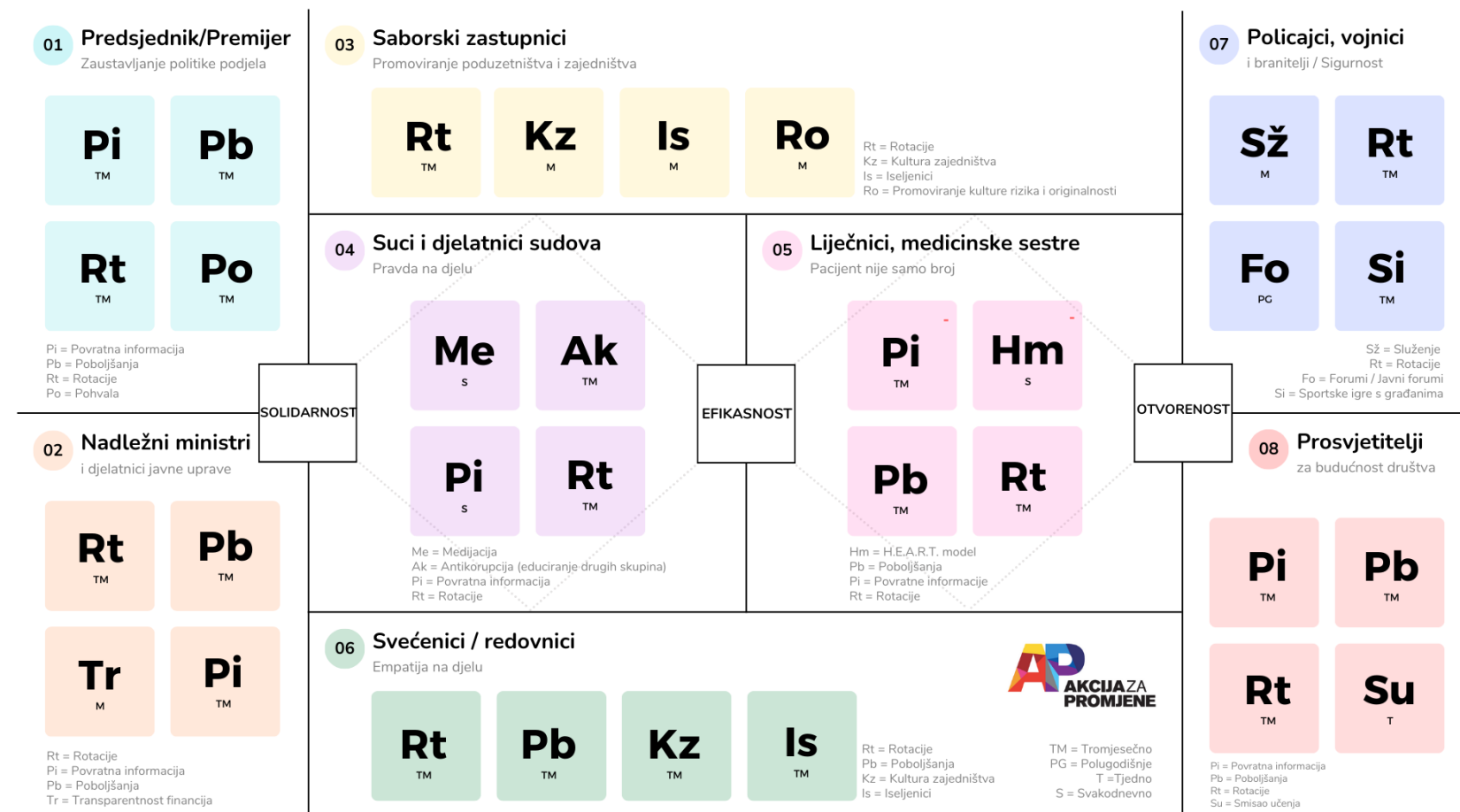
Otvoren i zreo čovjek će uvijek iskazivati spremnost na otvoren i argumentiran razgovor, te će sebe i drugoga nastojati fokusirati na kompromis, rješenje i suradnju. Ni onda kada je ponašanje oponenta nekorektno i “ispod pojasa”, zreo lider neće sebi dopustiti da odgovori istom mjerom jer razumije da ima odgovornost u javnom prostoru poticati zajedništvo naspram daljnjih podjela i polarizacije društva. Razumije da nije tu zbog sebe nego kako bi

zastupao interese velikog broja ljudi koji su mu svojim glasom ukazali povjerenje. Neće, stoga, podržavati borbu ega i retoričke vještine između pojedinaca, niti će hraniti svoju potrebu da se osjeća superiorno. Neće odgovarati istom mjerom na napade “ad hominem” već će sav medijski prostor koji dobije koristiti kako bi promovirao vrijednosti i programe svoje stranke. Oponentima će uvijek odgovarati s respektom i argumentima, neovisno o tome kako se oni ponesu prema njemu, te će se ponašati ponizno i ispričati se kada pogriješi. Time će i svoje birače pozivati da se i oni tako ponašaju u svom svakodnevnom životu. Obzirom pak da je tako civilizirano ponašanje u našem društvu veoma rijetko, bit će svjestan da se time **dodatno diferencira od oponentata** i komunicira biračima da neće slijediti negativne prakse, te da doista nudi nešto novo na svim razinama.

Svatko tko želi utjecati na druge mora ujedno najprije spoznati da svaki čovjek pati i osjeća se nesigurno, da svaki čovjek nosi masku, da se svaki čovjek pretvara da ne nosi masku, te da je svaka odrasla osoba proizvod patnji i nagrada iz djetinjstva. Kada to prihvatimo, ljude (što uključuje i političke oponente) više nećemo promatrati kao prijetnju već ćemo početi promatrati razloge iza njihovih ponašanja. Nećemo njihova ponašanja doživljavati osobno i nećemo se imati potrebu braniti jer ćemo znati da ne napadaju nas osobno već da djeluju iz prostora trauma svog djetinjstva koje nisu procesirali i programa kojih nisu svjesni.

15. Vrijednosti i ponašanja lidera hrvatskog društva

16. Profil predsjednika stranke

MARKO JELIĆ, PROF.DR.SC.

Vjerujem u

- Obiteljske vrijednosti
- Poštenje
- Čast
- Ljudskost
- Empatiju

Osobni stil

- Staložen
- Dosljedan
- Rođeni lider
- Skroman
- Jednostavan

RH danas

Došlo je vrijeme da se dokine osjećaj nemoći i apatije. Država je jedan cjeloviti prostor - kako geografski tako i populacijski, ljudski. Došlo je vrijeme za promjene, za transparentnije i učinkovitije upravljanje državom. Država se mora sustavno brinuti za svakog svog građana, postati otvorena i digitalizirana. Svatko od nas mijenja svijet tako što kreće od sebe. Svatko treba imati slobodu izbora oslobođenu ideologije i praznih riječi.

Karijerni put

Hrvatski političar, znanstvenik i sveučilišni profesor na Veleučilištu Marko Marulić u Kninu. Aktualni župan Šibensko-kninske županije. Od lipnja 2017. do lipnja 2021. volonterski gradonačelnik Knina.

Predan poslu kojeg obavijam 24 sata dnevno, a istovremeno pronalazim način da provedem vremena s obitelji jer - obitelj je temelj svega.

Obrazovanje

Diplomirao molekularnu biologiju na Zagrebačkom PMF-u. Započeo doktorat u Njemačkoj na Sveučilištu Christian Albert u Kielu, a nakon toga se transferirao u Minhen na Sveučilište Ludwig Maximilian gdje je obranio doktorat.

Hobiji

Vinogradar. Lovac. Planinar. Volim čitati poeziju. Omiljeni autori: Tin Ujević, Enes Kišević, Miroslav Mika Antić i Charles Baudelaire. Svaki dan se trudim pročitati jednu pjesmu i poslati ju supruzi. Poezija je za mene odraz mudrosti, ukratko sažima osjećaj i poimanje svijeta. Ljubitelj pasa. Imam dva psa: hrvatskog posavskog goniča i hrvatskog ovčara. Volim autohtone pasmine jer to smatram dijelom našeg kulturnog identiteta i suživota sa životinjama.

A	
B	
C	
D	DECENTRALIZACIJA: Ojačat ćemo institucionalno okruženje: reducirat ćemo broj gradova i općina za 2/3, decentralizirati lokalnu upravu i samoupravu (veće plaće, veće ovlasti, veće odgovornosti).
E	
F	
G	
H	
I	INVESTICIJE: Redefinirat ćemo pravne i poslovne okvire bescarinskih zona i omogućiti radikalne i dugoročne porezne olakšice za <i>greenfield</i> - investicije.
J	
K	
L	
LJ	
M	
N	

NJ	
O	
P	<p>PODUZETNICI:</p> <ul style="list-style-type: none"> > Omogućit ćemo tvrtkama u hrvatskom vlasništvu koje će svoje centrale iz inozemstva prebaciti u Hrvatsku 100-postotno porezno rasterećenje poreza na dobit za prve tri godine poslovanja. > Osigurat ćemo jednostavniju proceduru za Hamag zajmove ("U 3 dana do zajma") do 50.000 eura, te za HBOR zajmove do 100.000 eura, sa zadužnicom kao jedinim jamstvom. > Kreirat ćemo vladin Katalog poslovnih savjetnika i menadžera u cilju pružanja besplatnog savjetovanja u pripremi i provedbi projekata poduzetnicima sa strateškim prioritetnim projektima. <p>POLICIJA: Izradit ćemo novi model procjene učinka i nagrađivanja za policiju i vojsku.</p> <p>PRAVOSUĐE: Pokrenut ćemo reformu pravosuđa u cilju svođenja trajanja parnica na europske okvire do kraja prvog mandata.</p> <p>PROSVJETA: Izradit ćemo novi model procjene učinka i nagrađivanja za prosvjetne djelatnike.</p>
R	<p>REGIONALNI RAZVOJ: Jedna godina, jedna regija. Sva raspoloživa sredstva, energija i znanje cijele Hrvatske stavit će se svake godine na raspolaganje jednoj regiji.</p>
S	
Š	
T	

U	
V	VOJSKA: Izradit ćemo novi model procjene učinka i nagrađivanja za policiju i vojsku.
Z	ZDRAVSTVO: > Na ravnateljske funkcije u bolnicama ćemo pozicionirati profesionalne menadžere. > Izradit ćemo novi model procjene učinka i nagrađivanja za medicinske djelatnike.
Ž	

* Preporuča se odabrati još dvadesetak mjera i unijeti ih na isti način u abecedni prikaz.

18. Preporuke za vizualnu komunikaciju

Br.	Preporuka
1	Opredijeliti se za raznobojnu verziju logotipa, radi naglašavanja inkluzivnog djelovanja stranke, te važnosti zajedništva, integriranja različitosti i kreativnosti.
2	Izraditi ilustracije i animirane video-materijale koji na svakome razumljiv način ukazuju na štetnost politike podjela u hrvatskom društvu, bude nadu i optimizam, te pozivaju sve građane na suradnju - bez obzira na različitosti.
3	Prikaz sustava vrijednosti i ponašanja hrvatskih lidera postaviti na <i>web</i> -stranicu stranke, te ju učiniti interaktivnom (klikom na pojedini "kemijski element" otvaramo pojašnjenje istog)
4	Vizualno svim kanalima naglasiti poziv građanima da šalju svoje komentare i sugestije na program i sudjeluju u tjednom Okruglom stolu (<i>live streaming</i>), te redovito objavljivati one prijedloge građana koji su usvojeni od strane predsjedništva stranke i ugrađeni u program.
5	Primjer dobre kompozicije grupne fotografije:

6

Kroz vizuale suptilno provlačiti glagoljicu npr. kroz vrstu slova naziva programa na naslovnici, ili pak kroz bullete u programu (koristiti slovo A na glagoljici umjesto npr. točke ili povlake za označavanje natuknica).

7

Vrijednosti i ponašanja koje će stranka po dolasku na vlasti promovirati u društvu prikazati kao periodni sustav elemenata.